

Geleidebrief informatief

Naam voorstel 15014458	Brief GS van GS van 6 oktober 2015 jaarstukken 2014 GR Natuur- en recreatieschap De Grevelingen		
Betreft vergadering	Commissie Ruimte		13 november 2015
Te verzenden aan	Commissie Ruimte via iBabs		
Verzenddatum	28 oktober 2015		
Commissiegriffier	Alma van Wallenburg	0118 - 631265	ac.v.walleburg@zeeland.nl
Statenadviseur	Simon de Visser	0118 - 631594	s.de.visser@zeeland.nl
Inhoudelijk ambtenaar	Ronny de Troije	0118 – 631599	mj.de.troije@zeeland.nl
Verantwoordelijk bestuurder	C.M.M. Schönknecht-Vermeulen		

Inhoudelijk	
Aanleiding	Jaarstukken 2014 GR Natuur- en recreatieschap De Grevelingen
Bevoegdheid	GS
Wat is het voorstel?	Kennis te nemen van de informatie.
Toelichting	
Kosten en dekking	n.v.t.
Overige informatie	De brief wordt ter kennisneming geagendeerd voor de commissie Ruimte

15014458

Gedeputeerde Staten

Provincie Zeeland

bericht op brief van: - De voorzitter van Provinciale Staten van Zeeland
uw kenmerk: - p/a Statengriffie
ons kenmerk: 15014210
afdeling: Financiën
bijlage(n): 1
behandeld door: M.J. de Troije
doorkiesnummer: 0118-631599
onderwerp: Jaarstukken 2014 GR Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

verzonden:

- 6 OKT. 2015

Middelburg, 6 oktober 2015

Geachte voorzitter,

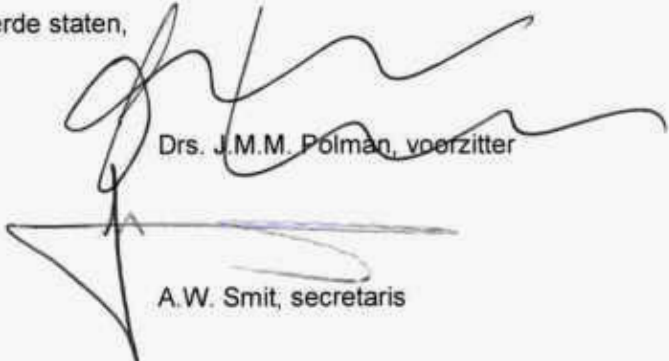
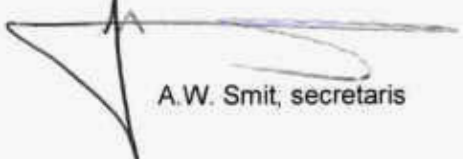
Ter voldoening aan het gestelde in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen doen wij u hierbij ter kennisname toekomen de jaarstukken 2014 van de gemeenschappelijke (GR) regeling Natuur- en recreatieschap De Grevelingen.

Deze jaarstukken zijn door het Algemeen Bestuur van de GR op 18 juni 2015 vastgesteld en geven geen aanleiding voor ons voor het maken van opmerkingen.

Wij stellen voor de jaarstukken te agenderen in de eerstvolgende Statencommissie Ruimte op 13 november 2015.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter
A.W. Smit, secretaris

PROVINCIE ZEELAND	
AFD. SG	AMST.
AFD. TERMIJN	Joosse
DATUM	- 6 OKT. 2015
DOC.NR.	15014450
ZAAK.NR.	
CLASS.	

Aan:

- de deelnemers aan de Gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen
- de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- de Minister van Economische Zaken

Bezoekadres Overschieweg 204
3112 NB Schiedam

Postadres Postbus 341
3100 AH Schiedam

Telefoon (010) 298 10 10

Fax (010) 298 10 20

E-mail grh@grh.nl

KvK 53212851

Bank BNG NL29 BNGH 028.51.18.722

BIC-code BNGHNL2G

BTW nummer NL8046.66.155.B01

www.heerluktuiten.nl

Volg ons:

Contactpersoon : T. van der Hauw
Doorkiesnummer : 010-2981036
Betreft : Jaarstukken 2014

Ons kenmerk : 2015-519813959
Uw kenmerk :
Bijlage : 1

Schiedam, 23 juni 2015

Geachte heer, mevrouw,

Ter voldoening aan het gestelde in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, doe ik u hierbij ter kennisneming toekomen de Jaarstukken 2014 van het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen die door het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen in de vergadering van 18 juni jl. zijn vastgesteld.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
namens het Dagelijks Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen,

mw. mr. C.T. Ploeger
bestuurssecretaris ai

PROVINCE ZEELAND	
AFD. SG	AMBT.
AFD. TERMIJN	Joasse
DATUM	30 JUNI 2015
DOC.NR.	15009374
ZAAK NR.	
CLASS.	

Deloitte Accountants B.V.
Scheepvaart 47
2585 AR Den Haag
Postbus 90721
2509 LS Den Haag
Nederland

Tel: 088 288 2588
Fax: 088 288 5815
www.deloitte.nl

Aan het algemeen bestuur van het
Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen
t.a.v. Groenservice Zuid-Holland
Postbus 341
3100 AH SCHIEDAM

Datum
26 mei 2015

Bekrachtigd door
J.M.J. Fuchs

Ordernummer
xxx.xxx/2015/001-ea

Onderwerp
Accountantsverslag 2014

Uw kenmerk

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij ontvangt u ons concept accountantsverslag over het boekjaar 2014 waarin wij de belangrijkste controlebevindingen hebben opgenomen.

Zoals wij hierna in paragraaf 3.3 rapporteren is onze controle nog niet formeel afgesloten (onder andere onze interne kwaliteitscontrole) en kunnen wij nog geen (definitief) uitsluitsel geven over de uitkomsten van de controle en eventuele gevolgen voor de strekking van de controleverklaring.

Wij hebben de jaarrekening 2014 van de gemeenschappelijke regeling Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen gecontroleerd. Bij deze jaarrekening zullen wij een goedkeurende controleverklaring verstrekken, mits uw algemeen bestuur de jaarstukken ongewijzigd vaststelt.

In het bijgevoegde accountantsverslag zijn onze controlebevindingen samengevat en treft u een analyse aan van uw vermogen en resultaat.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

E.H.A. Arxhoek RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014' gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van inschrijving.

Deloitte Accountants B.V. is geregistreerd op het register van de Kamer van Koophandel onder nummer 24367951.

Memo van
Datum van Toezicht Toezicht van de Kamer van Koophandel

2
26 mei 2015
xxx.xxx/2015/001-ea

Inhoud

1. Inleiding	3
1.1 Opdracht	3
1.2 Onafhankelijkheid	3
2. Vermogen en resultaat	4
3. Controlebevindingen jaarrekening 2014	5
3.1 Goedkeurende controleverklaring	5
3.2 Wijziging Wgr	5
3.3 Planning & controlcyclus	6
3.4 Labeling van werkzaamheden in TBM	7
3.5 Voorziening groot onderhoud	8
3.6 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta	9
3.7 Ecohotel de Punt	9
3.8 Inspiratiecentrum Grevelingen Voordelta	11
3.9 Schatkistbankieren	11
4. Administratieve organisatie en interne beheersing 2014	13
4.1 Algemeen	13
4.2 Dynamisering controle en uitbreiding accountantscontrole	13
4.3 Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking	14
4.4 Financieel systeem	14
5. Fraude	15
6. Controle rechtmatigheid	16
6.1 Bevindingen rechtmatigheidscontrole	16
6.2 Begrotingsrechtmatigheid	16

1. Inleiding

1.1 Opdracht

U heeft ons opdracht gegeven tot het controleren van de financiële administratie en de jaarrekening 2014. Daarbij heeft u geen onderwerpen benoemd waaraan wij tijdens de jaarrekeningcontrole specifieke aandacht moeten besteden.

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeenschappelijke regeling mee te maken heeft. Onze risicoanalyse en daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat betrouwbare informatie wordt opgeleverd, zowel tussentijds als bij de jaarverantwoording. Wij onderzoeken tijdens de interimcontrole de proces- en programmerisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen.

Het product van deze interimcontrole is een managementletter met verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing. Wij hebben deze managementletter gezonden aan de directeur G.Z-H en geven in hoofdstuk 4 een korte samenvatting van onze bevindingen en adviezen.

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenschappelijke regelingen, hierna: BBV), of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden en/of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en dit accountantsverslag. Daarnaast hebben wij met de directeur G.Z-H. afgesproken dat wij in mei 2015 een tweede managementletter met onze bevindingen van de jaarrekeningcontrole zullen opstellen.

1.2 Onafhankelijkheid

Op 16 december 2013 heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) de nieuwe Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) vastgesteld. De ViO is van toepassing op alle cliënten waar assurance-opdrachten worden uitgevoerd en is van kracht vanaf 1 januari 2014. De ViO vervangt de nadere voorschriften voor onafhankelijkheid (NVO). Met de nieuwe ViO beoogt de beroepsorganisatie tegemoet te komen aan de verwachtingen van het maatschappelijk

verkeer en daarmee bij te dragen aan het vertrouwen in het accountantsberoep. Met de komst van de ViO is er nu één set van regels voor alle assurance-opdrachten. Andere onderwerpen zijn regelgeving voor adviesdiensten, langdurige betrokkenheid, marketing en reclame, geschenken en gastvrijheid. Meer informatie kunt u vinden op de website van onze beroepsgroep (www.nba.nl).

Op basis van onze toetsing aan het 'normenkader' concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij uw gemeenschappelijke regeling in 2014 voldoende is gewaarborgd.

2. Vermogen en resultaat

In het BBV wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via de programmarekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het resultaat vóór bestemming bedraagt € 5.004.924 voordelig. Per saldo is tussentijds € 692.483 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke nog te bestemmen jaarresultaat € 5.697.408 voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven

Ontwikkeling Eigen Vermogen in € 1.000	2014	2013
Stand van de reserves per 1 januari	10.116	10.329
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	-/- 692	-/- 331
Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening	5.697	118
Totaal (= resultaat vóór bestemming)	5.005	-/- 213
Stand per 31 december	15.121	10.116

De reserves van uw schap zijn in 2014 met een bedrag van € 5.004.924 toegenomen. Dit komt overeen met het resultaat voor bestemming. De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2014 95% van het balanstotaal (2013: 61%). Deze toename wordt grotendeels veroorzaakt door de gedeeltelijke vrijval van de voorziening onderhoud.

Voor een meer uitgebreide analyse van het rekeningresultaat over het jaar 2014 verwijzen wij u graag naar de toelichting op de programmarekening.

3. Controlebevindingen jaarrekening 2014

3.1 Goedkeurende controleverklaring

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2014 van uw gemeenschappelijke regeling een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. Wij zullen dit doen nadat uw algemeen bestuur deze jaarrekening ongewijzigd heeft vastgesteld, de bevestiging bij de jaarrekening heeft ondertekend en wij al onze controleprocedures hebben afgesloten. Eén van deze procedures betreft onze onafhankelijke interne kwaliteitstoets. Door de vertragingen in het opstelproces (zie verder paragraaf 3.3) was dat nog niet eerder mogelijk.

In dit kader wijzen wij u erop dat, indien tot de vergadering van het algemeen bestuur omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarrekening noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog voor de vergadering van het algemeen bestuur moet worden gemaakt. Uiteraard treden wij in die situatie in nader overleg met u. Datzelfde geldt overigens indien het algemeen bestuur mocht besluiten om de jaarstukken niet ongewijzigd vast te stellen.

In dit hoofdstuk rapporteren wij u de belangrijkste bevindingen ten aanzien van de controle van de jaarrekening 2014.

3.2 Wijziging Wgr

Met ingang van verslagjaar 2014 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. In artikel 58b staat dat *het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders en de voorlopige jaarrekening aan de deelnemende gemeenten en provincies zendt*. In de memorie van toelichting is opgenomen dat ook het accountantsrapport wordt meegezonden.

Hoewel in de Wgr een voorlopige jaarrekening wordt genoemd en het algemeen bestuur de jaarstukken in een later stadium vaststelt, is het niet meer dan logisch dat deze voorlopige jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen en een getrouw beeld geeft. Om dit tijdig vast te stellen was een vervroeging in het opstel- en controleproces noodzakelijk. Wij hebben hierover ruim van tevoren (september 2014) afspraken gemaakt met de directeur G.Z-H en zijn conform planning op 16 februari 2015 gestart met de controle van de jaarrekening 2014.

3.3 Planning & controlcyclus

Het opstelproces van de jaarstukken is het sluitstuk van de planning & controlcyclus van een organisatie. Voor een goede cyclus is het essentieel dat planning en uitvoering, begroting en verantwoording in de organisatie en in de bedrijfsprocessen zijn verankerd en functioneren. Dat beperkt zich niet alleen tot de jaarstukken, maar kent een veel bredere werking. Risico-beheersing, besluitvormingsprocessen, begrotingsprocessen, tussentijdse informatievoorziening, dagelijkse uitvoering, interne beheersing en een adequate ondersteuning van uw bestuur.

Bij aanvang van de jaarrekeningcontrole bleek dat de kwaliteit van de ter controle aangeboden conceptjaarstukken en het onderliggende opsteldossier niet voldoende was. De kwaliteit van de bestuurlijke samenvatting, de toelichtingen in de programmaverantwoording en de toelichtingen in de programmarekening was onvoldoende. Voor een belangrijk deel is dit veroorzaakt doordat de toelichtingen vanuit de zogenoemde vakafdelingen niet tijdig zijn aangeleverd. Toelichtingen op de doelen en prestaties (de zogenoemde 3W-vragen) waren onderling en met de cijfers in de programmarekening niet altijd consistent en sloten niet aan op de werkelijkheid. Ten aanzien van de cijfers in de jaarrekening constateren wij onvoldoende aandacht voor de onderbouwing en waardering van (debiteuren)saldi en daarmee samenhangende voorzieningen en de jaarrekeningposten die te maken hebben met subsidietoezeggingen van derden. Intern wordt inzake subsidiestromen nog onvoldoende vastgesteld of deze posities terecht zijn opgenomen en juist zijn gewaardeerd. Vaak zijn subsidieopbrengsten direct afhankelijk van de voortgang en rechtmatigheid van de projectuitgaven. Wordt er bijvoorbeeld minder gedaan of uitgegeven dan in de subsidie-beschikking is opgenomen, dan kan het zijn dat de subsidie niet of niet volledig wordt toegekend en dit moet (ook als het project nog onderhanden is) worden meegenomen bij het opstellen van de jaarrekening. Op onderdelen bleken besluiten en afgesloten contracten voor onduidelijkheden te zorgen. Deze situatie leidt ertoe dat bij de jaarrekening allerlei zaken bij elkaar komen die eerder gesignaleerd en opgelost hadden kunnen worden waardoor de jaarrekeningcontrole hier niet mee wordt belast.

Wij concluderen dat voorafgaand aan de start van onze controle onvoldoende aandacht is besteed aan de jaarstukken door de gehele organisatie van G.Z-H..

Conform vorig jaar en kort samengevat dient G.Z-H bij het opstellen van de jaarrekening tijdig en meer aandacht te besteden aan de toelichtingen in de jaarstukken en de verantwoording van projecten en besluiten van uw bestuur. In toenemende mate constateren wij dat besluitvorming door uw bestuur onvoldoende wordt ondersteund door gedegen financiële doorrekeningen, adequate begrotingswijzigingen (waarin ook de toekomstige effecten worden belicht) en vaak te laat wordt stilgestaan bij de consequenties van besluitvorming. Wij constateren dat er sprake is van onvoldoende kwaliteit en deskundigheid op het gebied van juridische en financiële aspecten om integrale advisering van uw bestuur adequaat in te vullen. Dit is in de loop van 2013 versterkt doordat bij G.Z-H. een interne beleidswijziging is geëffectueerd waarbij een beroep wordt gedaan op de individuele verantwoordelijkheid van medewerkers ten aanzien van de ondersteuning van de schappen.

Concreet betekent dit onder andere dat bestuursdocumenten kunnen worden voorbereid en voorgelegd zonder dat wordt afgedwongen dat de financiële consequenties en effecten voor het bestuursdocument door de afdeling financiën (en juridische zaken) zijn getoetst. Als concreet voorbeeld noemen wij de besluitvorming en informatievoorziening rondom het Ecohotel de Punt en het Inspiratiecentrum Grevelingen Voordelta (zie ook paragraaf 3.7 en 3.8). Bij de controle van de jaarstukken constateerden wij dat hierdoor problemen zijn ontstaan rondom de juiste interpretatie en verantwoording van projecten en besluiten. Naast genoemde interne beleidswijziging zien wij ook de onvoldoende interne communicatie tussen de diverse afdelingen als een belangrijke oorzaak. Oplossing moet naar onze mening worden gezocht in het weer aanscherpen van procedures op dit punt en het vergroten van onderlinge communicatie en deskundigheid.

Kortom, dit alles heeft geleid tot een moeizaam controleproces met veel vragen vanuit de controle en vertragingen tijdens het controleproces. Wij hebben gedurende het controleproces regelmatig overleg gevoerd met de directeur en het hoofd Bestuur en Toezicht G.Z-H en afgesproken om onze bevindingen bij de jaarrekeningcontrole van de schappen in een aanvullende managementletter uitgebreid te rapporteren.

3.4 Labeling van werkzaamheden in TBM

G.Z-H beschikt over het Terrein Beheer Model (TBM) waarmee alle uit te voeren werkzaamheden in de recreatiegebieden kunnen worden vastgelegd en ingepland in de tijd. In de loop der jaren hebben diverse verbeteringsslagen in TBM plaatsgevonden.

In het accountantsverslag 2013 rapporteerden wij dat de voorziening groot onderhoud, rekening houdend met de begrote stortingen en onttrekkingen toereikend was voor de komende jaren. Ook schreven wij dat wij met G.Z-H hebben gesproken over een verdere verdiepingsslag op het punt van de labeling van de diverse soorten werkzaamheden in relatie tot de voorziening. Tot en met 2013 werd bij de bepaling van de voorziening uitgegaan van de kosten van instandhouding van het gebied over de exploitatieperiode, maar dit uitgangspunt begon af te wijken van de dagelijkse praktijk bij het beheer van de gebieden.

Het gebruik van inrichtingselementen in de gebieden wijzigt namelijk in de loop van jaren en dit betekent dat niet vanzelfsprekend na het verstrijken van de levensduur van een element tot vervanging van een identiek inrichtingselement moet worden overgegaan. Er bestaat daardoor behoefte aan een duidelijker onderscheid tussen noodzakelijke kosten van groot onderhoud en de kosten van vervanging van elementen. Voor vervanging van elementen kan zo een bewuste afweging worden gemaakt of en op welke wijze tot vervanging kan worden overgegaan.

Eind 2014 heeft uw bestuur de Nota Reserves en Voorzieningen vastgesteld, waarin de instelling van een reserve vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen werd aangekondigd.

3.5 Voorziening groot onderhoud

Omdat de kosten van het groot onderhoud en vervangingen van jaar tot jaar sterk kunnen fluctueren, kan dit een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om de jaarlijkse kosten van groot onderhoud te egaliseren met behulp van een Voorziening groot onderhoud. Jaarlijks wordt een gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudskosten worden ten laste van de voorziening verantwoord.

Door een duidelijk onderscheid aan te brengen tussen kosten van groot onderhoud en de kosten van vervangingen (vanwege het gewijzigd gebruik van inrichtingselementen in de gebieden) en alleen de eerste categorie op te nemen in de egalisatievoorziening kan beter worden gemonitord wat de werkelijke onderhoudskosten zijn geweest in relatie tot de planning. Dit verbetert het inzicht in de jaarlijkse onderhoudskosten en kan daardoor de efficiëntie van de uitvoering stimuleren. Op basis van gerealiseerde aanbestedingsvoordelen konden de gehanteerde normkosten worden aangepast. Tevens zijn de doeltypes geïnventariseerd en zijn levensduren opnieuw ingeschat. Ook is de termijn herzien waarop de geraamde kosten groot onderhoud worden geëgaliseerd. Deze termijn is beperkt naar een voortschrijdende termijn van 20 jaar. Hierdoor is het spaareffect in de voorziening als gevolg de toepassing van de termijnhorizon van 80 jaar geëlimineerd.

Voor de vervangingsinvesteringen wordt vanuit de resultaatbestemming een bedrag opgenomen in de Reserve vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Voorgenomen vervangingen zullen via de jaarbegroting of middels een investeringsvoorstel met begrotingswijziging aan het bestuur ter goedkeuring worden voorgelegd.

Rekening houdende met bovenstaande en de doelstelling om de inrichting van het schap zo zuinig en efficiënt mogelijk te onderhouden en zonodig te vervangen kan € 5.552.000 vrijvallen uit de voorziening.

De jaarlijkse dotatie aan de Voorziening groot onderhoud wordt als gevolg van bovenstaande aanpassingen herijkt in de begroting 2015 van de gemeenschappelijke regeling Zuidwestelijke Delta.

Voor het onderhouden groot onderhoud dat in 2015 en latere jaren zal worden uitgevoerd verdient het aanbeveling een (tijdelijke) bestemmingsreserve te vormen. Uitgesteld groot onderhoud dat nog niet is herpland in TBM in de komende jaren zal alsnog budgettair neutraal worden opgenomen. Het restant van de vrijval wordt toegevoegd aan de Reserve vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen.

Wij hebben de directeur G.Z-H. geadviseerd om spoedig een nadere planning van de

vervangingsinvesteringen en het uitgesteld groot onderhoud aan uw bestuur ter besluitvorming voor te leggen (voorzien van een begrotingswijziging).

3.6 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta

Op 1 juli 2014 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta in werking getreden. Tegelijk met de oprichting van deze gemeenschappelijke regeling, zijn de gemeenschappelijke regelingen Natuur- en Recreatieschap Haringvliet en Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen door de deelnemers opgeheven. In het kader van art. 9 van de WGR vindt de afwikkeling plaats (als goed huisvader zorgen voor zaken) zolang deze nog niet overgedragen zijn.

Tegen de achtergrond van het voorgaande hebben de werkzaamheden in het schap in de tweede helft van 2014 vooral in het teken gestaan van:

1. Het voorbereiden van de overdracht van rechten en plichten aan Zuidwestelijke Delta. Dit proces is gestart en zal in 2015 worden afgerond.
2. Het uitvoeren van reguliere taken en voor 1 juli 2014 genomen bestuursbesluiten en het doen van aanbevelingen aan het DB en AB van Zuidwestelijke Delta over de follow up.
3. Het voorbereiden van de liquidatie van het schap in de eerste helft van 2015.

Zuidwestelijke Delta heeft uit praktische overwegingen voor het jaar 2014 geen eigen begroting meer opgesteld.

In plaats hiervan heeft het algemeen bestuur van het schap besloten om voor de financiering van de door Zuidwestelijke Delta in 2014 te maken bestuurs- en communicatiekosten een bevoorschotting te verlenen van € 25.000, zijnde 50% van de geraamde kosten. Het algemeen bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Haringvliet heeft op afgesproken wijze eenzelfde voorschot verleend.

De gemaakte kosten zijn in de jaarrekening 2014 van beide schappen verantwoord en u heeft besloten om (gezien de beperkte activiteiten) vooralsnog geen jaarrekening over 2014 voor Zuidwestelijke Delta op te stellen.

3.7 Ecohotel de Punt

Uw schap heeft in 2014 na intensief overleg met Staatsbosbeheer een ondererfpachtovereenkomst gesloten met een projectontwikkelaar Eco II Projects voor de realisatie van het Ecohotel. De projectontwikkelaar is in 2014 met de bouw gestart. Rondom de ondererfpacht zijn diverse afspraken gemaakt met Staatsbosbeheer en Eco II Projects.

In het kader van de accountantscontrole van de jaarrekening 2014 van uw recreatieschap hebben wij aan de directeur G.Z-H. vragen gesteld over de stand van zaken rondom het Eco-Hotel en de tussen de partijen gemaakte afspraken. De directeur G.Z-H. heeft stukken verzameld en op basis van de beschikbare informatie enkele memo's opgesteld. Wij hebben kennisgenomen van deze stukken en deze besproken met de directeur G.Z-H.. Op basis hiervan concluderen wij gezamenlijk dat op onderdelen onduidelijk is wat de specifieke afspraken zijn, waarom afspraken zijn gemaakt en in hoeverre uw bestuur gedurende het traject op de hoogte is geweest van de voortgang. Wij hebben de directeur dringend geadviseerd om de feiten boven tafel te krijgen en onafhankelijk te laten onderzoeken om zodoende een compleet beeld van dit project te krijgen. Wat ons betreft bestaat onder andere onduidelijkheid over het proces van totstandkoming van het project (inclusief de aanbesteding van de concessie), de in de ondererfpachtovereenkomst opgenomen afspraken over een te betalen eindvergoeding aan de ondererfpachter bij beëindiging van de ondererfpacht, de realisatie c.q. bouw van het Ecohotel in relatie tot de oorspronkelijke plannen en afspraken en de gemaakte afspraken inzake een door Eco II Projects te betalen tienjaarlijkse bijdrage van € 50.000.

Uit de stukken en gesprekken die wij hadden, maken wij op dat uw schap volgens de ondererfpachtovereenkomst verplicht is om bij beëindiging van de ondererfpacht een zogenoemde eindvergoeding te betalen aan de ondererfpachter. Deze eindvergoeding dient om de eigenaren van de hotelsuites (beleggers) schadeloos te stellen indien het gebied weer in de oorspronkelijke staat moet worden teruggebracht, zoals Staatsbosbeheer als voorwaarde voor toestemming voor het Ecohotel heeft gesteld. Op dit moment is de omvang van deze verplichting niet betrouwbaar in te schatten, hetgeen ook opgenomen is in de paragraaf weerstandsvermogen en risico's van de jaarstukken. Opmerkelijk is dat uit de beschikbare stukken en toelichtingen blijkt dat juist juridische structuren zijn opgetuigd en definities zijn gehanteerd om te voorkomen dat ooit een wettelijke eindvergoeding zou moeten worden betaald. Zo is consequent het begrip hotelsuite in plaats van vakantiewoning gehanteerd.

Verder maken wij uit de beschikbare stukken op dat bij de aanbesteding één partij heeft ingeschreven en dat de destijds gepresenteerde plannen significant afwijken van het project zoals dat nu wordt gerealiseerd. Niet alleen qua concept maar ook qua feitelijke bebouwing.

Tot slot hebben wij begrepen dat de ondererfpachter Eco II Projects kort vóór het passeren van de ondererfpachtovereenkomst door G.Z-H. is gevraagd om een bijdrage van € 500.000 (in tien jaarlijkse termijnen) aan uw schap te betalen als dekking voor een in te stellen Natuurinvesteringfonds. Uit dit fonds zouden investeringen in gebied moeten worden gedaan en zou in de toekomst de te betalen eindvergoeding moeten worden betaald. Inmiddels hebben wij begrepen dat er met Eco II Projects een geschil bestaat over de nakoming van deze betaalafpraak.

De directeur G.Z-H. heeft recent een voorstel voor een nader onderzoek bij uw bestuur neergelegd.

In paragraaf 5.2 Weerstandsvermogen en risico's van de jaarstukken is onder risico 3. Ecohotel een nadere uiteenzetting van de risico's rondom het Ecohotel de Punt opgenomen.

3.8 Inspiratiecentrum Grevelingen Voordelta

Een ander project binnen de Grevelingen betreft de realisatie van het Inspiratiecentrum Grevelingen Voordelta (hierna Inspiratiecentrum). Op 10 april 2015 bent u via een voortgangsverslag geïnformeerd over de stand van zaken ultimo 2014 van het project. Uit de financiële paragraaf blijkt dat een budgetoverschrijding van ruim € 400.000 wordt verwacht. Middels een bestuursvoorstel eind april 2015 is voorgesteld om dit tekort te dekken uit de reservering voor het programma ZOG II. Wij hebben kennisgenomen van het voortgangsverslag maar de cijfers niet gecontroleerd; wel viel ons op dat het financieel overzicht onjuistheden bevatte.

In de conceptjaarrekening 2014 waren de baten en lasten van dit project (via een krediet) verantwoord in de exploitatie als investering met maatschappelijk nut. Wij hebben over deze kwalificatie overlegd met G.Z-H. omdat wij van mening zijn dat de investeringen in het Inspiratiecentrum conform BBV-verslaggevingsvoorschriften als investeringen met economisch nut moeten worden gekwalificeerd. In de definitieve jaarrekening zijn de inkomsten en uitgaven (per saldo) geactiveerd. Deze correctie heeft geen gevolgen voor het rekeningresultaat 2014.

3.9 Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn met ingang van 1 januari 2014 verplicht om (tijdelijk) overtollige middelen boven het drempelbedrag (op basis van het begrotingstotaal) in 's Rijks schatkist aan te houden. De centrale overheid boekt deze middelen dagelijks over en ten gunste van de rekening-courant van de decentrale overheid. Ook gemeenschappelijke regelingen vallen onder deze verplichting. Indien het gemiddeld overtollig bedrag per dag in een kwartaal boven de drempel ligt moet dit in de schatkist worden aangehouden.

De decentrale overheid dient in de jaarstukken te rapporteren over de hoogte en de benutting van het drempelbedrag in ieder kwartaal waarmee moet worden aangegeven in hoeverre aan het verplichte schatkistbankieren is voldaan. In artikel 52c van het BBV is namelijk opgenomen dat in de toelichting op de balans wordt vermeld:

- a. het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording wordt afgelegd; en
- b. voor ieder kwartaal van dat jaar, het bedrag aan middelen, bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Wet financiering decentrale overheden, dat in het kader van het drempelbedrag door de provincie onderscheidenlijk de gemeente buiten 's Rijks schatkist is aangehouden.

12

26 mei 2015

xxx.xxx/2015/001-ea

In de toelichting op de balans 2014 is deze informatie nog niet opgenomen. Wel is toegelicht dat het uitvoeren van de regeling in 2014 nog niet dagelijks mogelijk was en eerst eind 2014 de eerste overboekingen vanuit de schappen richting het Rijk zijn uitgevoerd. Doordat genoemde kwartaalanalyses nog niet zijn gedaan is op dit moment niet duidelijk of u aan de verplichting van schatkistbankieren heeft voldaan.

Om betrouwbaar vast te kunnen stellen welke middelen en wanneer (tijdelijk) overtollig zijn, adviseren wij u liquiditeitsprognoses op te laten stellen en frequent te laten actualiseren.

4. Administratieve organisatie en interne beheersing 2014

4.1 Algemeen

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in september 2014 – februari 2015 onze interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was in belangrijke mate gericht op het vaststellen van de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en de interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Daarnaast hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd.

Wij hebben onze bevindingen gedurende het proces besproken met de directeur G.Z-H. en vastgelegd in een managementletter. Voor onze bevindingen en aanbevelingen verwijzen wij u graag naar onze managementletter. Hierna volgt een korte samenvatting.

Naar aanleiding van de controle van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) concluderen wij dat er geen belangrijke leemten zijn in de opzet en het bestaan van de administratieve organisatie relevant voor onze accountantscontrole. Naar onze mening bestaat er binnen G.Z-H. over het algemeen voldoende aandacht voor de interne beheersing van de reguliere bedrijfsprocessen zoals aanbesteding, factuurbehandeling en betalingen. De zogenoemde onvervangbare maatregelen van interne controle zijn aanwezig en dragen bij aan een controleerbare omgeving.

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole 2014 hebben wij met de directeur G.Z-H. afgesproken om een tweede managementletter uit te brengen. Daarin zullen wij meer gedetailleerd rapporteren over onze bevindingen bij de controle van de jaarrekeningen zoals eerder in paragraaf 3.3. beschreven.

4.2 Dynamisering controle en uitbreiding accountantscontrole

Vóór de start van de interim-controle hebben wij in een zogenoemde pre-audit meeting de focus van de controle 2014 met de directeur en het hoofd Bestuur en Toezicht G.Z-H afgesteld. Daarbij hebben wij het opstel- en controleproces van het voorgaande jaar geëvalueerd en verdere procesverbeteringen met elkaar afgesproken. Gedurende de controlewerkzaamheden hebben wij regelmatig voortgangsoverleg met elkaar gehad.

In aanvulling op de interne controlemaatregelen die in de processen zijn opgenomen, heeft G.Z-H tot medio 2013 gedurende het jaar verbijzonderde interne controle (VIC) werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te hebben in de naleving van interne en externe wet- en regelgeving en de getrouwe en rechtmatige totstandkoming van significante posten en stromen in de financiële administratie en de jaarrekening.

Op verzoek van G.Z-H hebben wij voor het verslagjaar 2014 (conform 2013) extra controlewerkzaamheden gepland, uitgevoerd, geëvalueerd en herstelacties gesignaleerd. Wij hebben deze werkzaamheden in januari en februari 2015 uitgevoerd als een uitbreiding van onze reguliere accountantscontrole en hebben van de bevindingen gebruik gemaakt voor onze (interim) controlewerkzaamheden gericht op de beoordeling van de opzet en het bestaan en werking van de interne beheersing. Alle primaire bedrijfsprocessen maakten deel uit van onze controle.

4.3 Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking

Naar aanleiding van de controle van de jaarrekening zijn er geen bevindingen of aandachtspunten betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking die wij onder uw aandacht willen brengen. Met betrekking tot het voorgaande brengen wij onder uw aandacht dat de accountantscontrole primair is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening en niet op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Daarnaast maken wij ten behoeve van de controle van de jaarrekening slechts in beperkte mate gebruik van de geautomatiseerde gegevensverwerking binnen uw organisatie, aangezien wij onze controlebevindingen overwegend baseren op aanwezige brondocumenten, zoals facturen en contracten.

Onze bevindingen raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Hiervoor is een specifiek daarop gericht onderzoek noodzakelijk.

4.4 Financieel systeem

Zoals wij in eerdere managementletters opmerkten was het niet mogelijk om de zogenoemde audittrail binnen het financieel systeem CODA goed te volgen. Het vaststellen van de betrouwbaarheid van de audittrail is voor onze controle relevant omdat via een digitale workflow in CODA de aanvraag van de verplichting, de goedkeuring en de prestatieontvangstmelding (POM) door de juiste en daartoe bevoegde persoon moeten worden vastgelegd. Dat betekent dat wij hiervan gebruik kunnen maken bij de planning en uitvoering van onze controle.

In november 2014 hebben wij, met medewerking van de afdeling I&A van P.Z-H. en als onderdeel van onze reguliere jaarrekeningcontrole, IT-onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek was mede gericht op het testen van de digitale workflow en de gerelateerde General IT Controls om systematisch vast te stellen dat de procuratieregeling juist en volledig in CODA is ingevoerd.

Op basis van onze IT-audit op de (aan de workflow gerelateerde) General IT-Controls en de application controls (in de digitale workflow) hebben wij vastgesteld dat wij kunnen steunen op betrouwbaarheid van de registraties in de workflow in CODA ten behoeve van de controle jaarrekening van de schappen.

5. Fraude

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Om invulling te geven aan deze verplichting, hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met het management van G.Z-H, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij.

Daarnaast hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop waren gericht om het risico van het "omzeilen" van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Tevens hebben wij specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en belangrijke schattingen in de jaarrekening en zijn wij alert geweest op significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2014 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het management van G.Z-H verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat G.Z-H daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met uw bestuur.

Tijdens deze gesprekken heeft het management van G.Z-H aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheersen. In 2014 is gestart met het opstellen van een gerichte frauderisicoanalyse als onderdeel van de interne beheersingsomgeving. Wij hebben kennisgenomen van deze analyse en aanbevelingen gedaan voor de verdere uitwerking en implementatie in de organisatie van G.Z-H. voor zover betrekking hebbend op de dienstverlening aan uw schap. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing adviseren wij u het proces van periodieke frauderisicoanalyses een vast onderdeel te laten uitmaken van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

6. Controle rechtmatigheid

6.1 Bevindingen rechtmatigheidscontrole

Bij de jaarrekening 2014 hebben wij voor de rechtmatigheid van de totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties een goedkeurend oordeel afgegeven. De basis voor de rechtmatigheidscontrole is het normen- en toetsingskader 2014 dat uw algemeen bestuur heeft vastgesteld.

Conform voorgaand jaar hebben wij de controle op de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen uitgevoerd. Wij hebben de werkzaamheden in januari – april 2015 uitgevoerd en onze bevindingen besproken met het Hoofd Bestuur en Toezicht G.Z-H.

Uit onze controle op de rechtmatigheid en de getrouwheid zijn geen bijzonderheden gebleken die relevant zijn voor ons oordeel.

6.2 Begrotingsrechtmatigheid

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan het algemeen bestuur, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat het algemeen bestuur nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passen binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneinde-regelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat het algemeen bestuur geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven.

Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. In de toelichting op de programmarekening is per programma een analyse van de begrotingsafwijkingen opgenomen. Als norm voor het toelichting van onder- of overschrijdingen is een percentage van 3% of een bedrag van € 2.500 gehanteerd. Hiermee legt uw gemeenschappelijke regeling op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2014.

Daarnaast moet de accountant in het verslag van bevindingen deze kostenoverschrijdingen, waarvan het dagelijks bestuur in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten

17

26 mei 2015

xxx.xxx/2015/001-ea

daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten, en waarbij het algemeen bestuur nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

Uit de jaarrekening 2014 en onze controle blijken geen materiële kostenoverschrijdingen. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse naar de toelichting op de programmarekening.

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en met deze rapportage een zinvolle bijdrage te leveren aan de bestuurlijke behandeling van de jaarrekening en zijn graag bereid een nadere mondelinge toelichting te geven.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

E.H.A. Arxhoek RA

Reactie namens DB op Accountantsverslag 2014 Natuur- en Recreatieschap Grevelingen

De accountant heeft de jaarstukken 2014 gecontroleerd en een accountantsverslag opgesteld naar aanleiding van deze controle. De controlebevindingen hebben betrekking op:

1. Vermogen en resultaat
2. Controlebevindingen jaarrekening 2014
3. Administratieve organisatie en interne beheersing 2014
4. Fraude
5. Controle rechtmatigheid

1. Vermogen en resultaat

De accountant onderschrijft de mutaties in het vermogen en het resultaat van de jaarrekening 2014. Op basis van het jaarrekeningresultaat bedraagt de omvang van de reserves 95% van het balanstotaal ten opzicht van 61% per ultimo 2013.

2. Controlebevindingen jaarrekening 2014

De accountant is voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken nadat uw AB de jaarrekening ongewijzigd heeft vastgesteld, de bevestiging bij de jaarrekening heeft ondertekend en alle controleprocedures (o.a. de interne kwaliteitscontrole van de accountant) zijn afgesloten. Door vertraging in het opstelproces van de jaarrekening dient dit nog plaats te vinden.

De accountant geeft aan dat in 2014 de labeling van werkzaamheden in het Terrein Beheer Model (TBM) zijn onderscheiden naar noodzakelijke kosten voor groot onderhoud en de kosten van vervanging van elementen. Eind 2014 is de instelling van de reserve vervangingsinvesteringen reeds opgenomen in de door Uw AB vastgestelde Nota Reserves en Voorzieningen.

De accountant geeft aan, dat door de splitsing vervanging en Groot onderhoud en het herzien van de egalisatietermijn van 80 jaar naar 20 jaar, in 2014 een bedrag van euro 5.5 mln. uit de voorziening GO vrijvalt.

Uit pragmatische overwegingen is gekozen om het uitgesteld groot onderhoud als een eenmalige aanvulling van Euro 905.000,- op het reguliere budget 2015 te verwerken en hiervoor geen bestemmingsreserve te vormen. Via de najaarsnota 2015 wordt gerapporteerd over de uitvoering.

De voorstellen inzake het Eco-hotel de Punt en het Inspiratiecentrum Grevelingen Voordelta zijn overgenomen en zullen via de gebruikelijke bestuurlijke trajecten in de verschillende besturen worden gebracht.

De accountant geeft aan dat nog niet kan worden vastgesteld of aan het schatkistbankieren wordt voldaan en adviseert om liquiditeitsprognoses te laten opstellen en deze frequent te laten actualiseren. Eind 2014 is gestart met overboeken van overtollige gelden maar de complexiteit van de uitvoering en het nog ontbreken van liquiditeitsprognoses maakten het dagelijks uitvoeren over 2014 van de regeling nog niet mogelijk. In 2015 zal de frequentie worden verhoogd.

3. Administratieve organisatie en interne beheersing 2014

De accountant concludeert naar aanleiding van de controle van de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) dat er geen belangrijke leemten zijn in de opzet en het bestaan van de AO relevant voor de accountantscontrole. In de nog op te leveren 2^e management letter zal de accountant meer gedetailleerd rapporteren over de bevindingen.

De accountant heeft geen bevindingen of aandachtspunten betreffende de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

De accountant geeft aan dat op basis van de IT-audit is vastgesteld dat gesteund kan worden op betrouwbaarheid van de registraties in de workflow in CODA (financieel systeem) ten behoeve van de controle van de jaarrekening.

4. Fraude

In het accountantsverslag wordt aangegeven dat er tijdens de uitvoering van de controle (waaronder gevoerde gesprekken met het management van de GZH) van de jaarrekening 2014 geen aanwijzingen zijn verkregen dat er sprake is geweest van fraude. In 2014 is gestart met het opstellen van een gerichte frauderisicoanalyse als onderdeel van de interne beheersingsomgeving. De accountant adviseert het proces van periodieke frauderisicoanalyses een vast onderdeel te laten uitmaken van het interne controlesysteem.

5. Controle rechtmatigheid

De accountant meldt geen bijzonderheden uit de uitgevoerde controle op de rechtmatigheid en de getrouwheid. Derhalve wordt voor de rechtmatigheid van de totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties een goedkeurend oordeel afgegeven.

Jaarstukken 2014

Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

Opgesteld door:
Groenservice Zuid-Holland

In opdracht van
Natuur- en recreatieschap De Grevelingen
p/a Postbus 341
3100 AH Schiedam
Tel. 010 - 2981010
Fax 010 - 2981020

10-04 2015

Inhoudsopgave

1	BESTUURLIJKE SAMENVATTING	6
2	LEESWIJZER	11
3	GRONDSLAGEN EN KADERS	12
3.1	OPBOUW JAARSTUKKEN	12
3.2	DEELNEMERSBIJDRAGE	12
3.3	RICHTLIJNEN	12
3.4	INVESTEREN, WAARDEREN EN AFSCHRIJVEN	13
3.5	TERREIN BEHEER MODEL	13
4	PROGRAMMAVERANTWOORDING	15
4.1	PROGRAMMA 1 BESTUURLIJKE AANGELEGENHEDEN	15
4.1.1	<i>Wat hebben we bereikt?</i>	15
4.1.2	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>	15
4.1.3	<i>Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 1</i>	21
4.2	PROGRAMMA 2 BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE GEBIEDEN	22
4.2.1	<i>Wat hebben we bereikt?</i>	22
4.2.2	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>	22
4.2.3	<i>Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 2</i>	32
4.3	PROGRAMMA 3 ONTWIKKELING	33
4.3.1	<i>Wat hebben we bereikt?</i>	33
4.3.2	<i>Wat hebben we daarvoor gedaan?</i>	33
4.3.3	<i>Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 3</i>	47
4.4	ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	48
4.4.2	<i>Wat heeft het gekost? - Samenvatting Algemene Dekkingsmiddelen</i>	49
5	PARAGRAFEN	50
5.1	ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	50
5.2	WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICO'S	53
5.3	FINANCIERING (TREASURY)	58
5.4	GRONDBELEID	60
5.5	BEDRIJFSVOERING	62
JAARREKENING 2014		63
6	BALANS EN PROGRAMMAREKENING	64
6.1	BALANS PER 31 DECEMBER 2014	64
6.2	PROGRAMMAREKENING 2014	65
6.3	WAARDERINGSGRONDSLAGEN	66
6.4	TOELICHTING OP DE BALANS	68
6.4.1	<i>Vaste activa</i>	68
6.4.2	<i>Vlottende activa</i>	68
6.4.3	<i>Vaste passiva</i>	70
6.4.4	<i>Vlottende passiva</i>	74
6.5	TOELICHTING OP DE PROGRAMMAREKENING	76
6.5.1	<i>Programma 1 Bestuur</i>	76
6.5.2	<i>Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden</i>	77
6.5.3	<i>Programma 3 Ontwikkeling</i>	79
6.5.4	<i>Algemene Dekkingsmiddelen</i>	80
6.5.5	<i>Overzicht van de incidentele baten en lasten</i>	81

6.5.6	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	82
6.6	NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN	83
6.6.1	Langlopende verplichtingen	83
6.7	OVERIGE GEGEVENS	84
6.7.1	Gebeurtenissen na balansdatum	84
6.7.2	Subsidieregister	84
6.7.3	Kredietenregister	85
6.7.4	Bestemming van het resultaat	86
6.7.5	Controleverklaring	86
6.7.6	Samenstelling bestuur 2014	86
6.7.7	Deelnemersbijdrage per deelnemer	87
6.7.8	Conversiestaat	88

JAARSTUKKEN 2014

Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

1 Bestuurlijke samenvatting

Op 1 juli 2014 is de Gemeenschappelijke regeling natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta in werking getreden. Tegelijk met de oprichting van deze gemeenschappelijke regeling, zijn de gemeenschappelijke regelingen Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen en Haringvliet door de deelnemers opgeheven. Deze 'oude' schappen kunnen geen nieuwe verplichtingen meer aangaan. Met het oog op de aanstaande liquidatie kunnen zij alleen de lopende zaken afhandelen.

Tegen de achtergrond van het voorgaande hebben de werkzaamheden in het schap De Grevelingen in de tweede helft van 2014 vooral in het teken gestaan van:

1. Voortgang Zicht op de Grevelingen I en consultatie/ besluitvorming over Zicht op de Grevelingen II
2. Het voorbereiden van de overdracht van rechten en plichten aan het nieuwe Deltaschap en tevens het voorbereiden van de liquidatie van het schap Grevelingen in 2015

Ad 1

Zicht op de Grevelingen (ZOG) I en II

Eind 2013 is het programma ZOG I (2009-2013) beëindigd. Een vervolgprogramma ZOG II (2014-2018) is opgesteld. Dit nieuwe ZOG II programma bevat de voortzetting van projecten, die zijn opgestart in ZOG I. Daarnaast bevat het een aantal nieuwe activiteiten en projecten.

Het Uitvoeringsprogramma ZOG II is in 2014 niet door het Algemeen Bestuur behandeld, vanwege het feit dat de inhoud niet gedragen werd door het DB. De balans tussen rood/ groen ontbrak. Onvoldoende draagvlak voor het programma was er ook bij de natuur- en milieuorganisaties. In oktober 2014 is dit separaat schriftelijk kenbaar gemaakt aan het DB en vervolgens besproken in de bestuursvergadering. Besloten is toen om deze signalen serieus te nemen en tezamen met het feit dat er in het eigen bestuur ook geen draagvlak was, het besluit te nemen niet inhoudelijk verder te werken aan het

Uitvoeringsprogramma ZOG II. De lijn is dat er een geheel nieuw programma opgesteld moet gaan worden voor de jaren 2015 en verder.

Alleen de projecten, die al in ZOG I zijn gestart, evenals aan een aantal nieuwe projecten, waar het Algemeen Bestuur opdracht toe heeft gegeven, worden nog uitgevoerd. In samenspraak met alle stakeholders (inclusief nadrukkelijk de natuur- en milieuorganisaties) in het gebied, wordt in 2015 een (omgevings)proces doorgemaakt om met draagvlak een nieuw inhoudelijk programma te ontwikkelen, waarin een goede balans tussen 'groene' en 'rode' projecten ('ecologie versus economie') centraal staat.

Aangezien dit beoogde proces zeer zorgvuldig moet geschieden en de nodige tijd vergt, zal het verbeterde, gedragen ZOG II programma niet eerder dan medio 2015 gereed zijn en in concept aan het bestuur kunnen worden voorgelegd.

Naast de discussies over (het proces rond) ZOG II en het (ontbreken van) omgevingsmanagement/ stakeholdersoverleg, zijn in de bestuursvergaderingen diverse inhoudelijke onderwerpen aan de orde geweest. Zo is gesproken over de totstandkoming van het Inspiratiecentrum De Grevelingen op de Brouwersdam, het realiseren van het Ecohotel bij de Punt bij Ouddorp, het al dan niet continueren van betaald parkeren op de dammen, het verkennen van de mogelijkheden van het opzetten van een Natuurinvesteringsfonds, de onderwaterdrempel in de Brouwershaven, het natuurontwikkelingsproject Slikken van Flakkee, de ontwikkeling van de haven van Bommenede en de opschaling van mosselzaadinstallaties op het Grevelingenmeer.

In de bestuursvergaderingen is verder gesproken over de jaarstukken 2013, de programmabegroting 2015 en de najaarsrapportage 2014. Deze financiële stukken zijn door het bestuur vastgesteld.

Op 27 januari 2014 is een extra DB- en AB-vergadering gehouden over de vestiging van de ondererfpacht ten behoeve van het Ecohotel in De Punt. In de daarop volgende vergaderingen is het bestuur op de hoogte gehouden van de stand van zaken rond dit project.

Ad 2

Wijziging samenstelling bestuur

In 2014 hebben geen wijzigingen in de bestuurssamenstelling van het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen plaatsgevonden.

Oprichting Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta ('Deltaschap')

Op 1 juli 2014 is de nieuwe gemeenschappelijke regeling Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta in werking getreden. Tegelijk met de oprichting van deze gemeenschappelijke regeling, zijn de gemeenschappelijke regelingen Natuur- en Recreatieschap Haringvliet en Grevelingen door de deelnemers opgeheven. Deze Schappen kunnen zodoende geen nieuwe verplichtingen meer aangaan en zullen alleen de lopende zaken kunnen afhandelen.

Op 11 september 2014 is de oprichtingsvergadering gehouden van het Algemeen Bestuur van het Deltaschap. Dit bestuur heeft besloten om zich in de periode tot 31 december 2014 in eerste instantie te richten op het bestuurlijk, juridisch en administratief op orde maken van de nieuwe regeling. Het streven is om begin 2015 de rechten en plichten van de gemeenschappelijke regeling Grevelingen over te laten gaan op de gemeenschappelijke regeling Zuidwestelijke Delta. De besluiten ten aanzien van de overdracht van registergoederen en niet-registergoederen door het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen aan het Deltaschap, zijn eind 2014 genomen.

Financiën

Het Deltaschap heeft uit praktische overwegingen voor 2014 geen eigen begroting opgesteld. In plaats hiervan heeft het AB van het natuur- en recreatieschap Grevelingen besloten om voor de financiering van de door het Deltaschap in 2014 te maken bestuurs- en communicatiekosten alsmede voor de kosten welke samenhangen met de liquidatie een bevoorschotting te verlenen van € 25.000,--. Het bestuur van het schap Haringvliet heeft eenzelfde voorschot verleend. Het gaat om kosten, die zowel in 2014 als 2015 voor de liquidatie van het schap gemaakt moeten worden. Hieronder worden additionele kosten geschaard alsmede het inhuren van specifieke expertise benodigd om het schap te liquideren en extra juridisch advies om rechten en verplichtingen over te hevelen naar het Deltaschap.

De eindafrekening van dit voorschot vindt plaats bij de jaarrekening 2014 van het Deltaschap. De verlening van dit voorschot is verwerkt bij de Najaarsrapportage 2014.

In 2014 is als follow up op het besluit tot opheffing van het schap door de deelnemers in het Algemeen Bestuur het liquidatieplan voorbereid. Dit plan zal in 2015 conform het bepaalde in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen ter kennis worden gebracht van de minister van BZK.

De liquidatie van het schap Grevelingen wordt na de overdracht van rechten en plichten begin 2015 uitgevoerd ten laste van de begroting 2015 van het Deltaschap.

Met het oog op liquidatie in de eerste helft van 2015, was verlenging van de dienstverleningsovereenkomst tussen het schap Grevelingen en de provincie Zuid-Holland over de inzet van G.Z-H in 2015 niet meer aan de orde.

Voorziening groot onderhoud

De afgelopen periode is gebleken dat het gebruik van de Voorziening Groot Onderhoud aan een belangrijke herijking toe was. Door een duidelijk onderscheid aan te brengen tussen kosten van groot onderhoud en vervangingsinvesteringen en alleen de eerste categorie op te nemen in de egalisatievoorziening kan beter worden gemonitord wat de werkelijke onderhoudskosten zijn geweest in relatie tot de planning. Op basis van gerealiseerde aanbestedingsvoordelen en ervaringscijfers konden diverse gehanteerde normkosten worden aangepast. Tevens zijn de afgelopen jaren de doeltypes geïnventariseerd en is de levensduur opnieuw ingeschat, waardoor de in het TBM gehanteerde uitgangspunten zijn herzien. Ook is de termijn herzien waarop de geraamde kosten groot onderhoud worden geëgaliseerd. De termijn is aangepast naar een voortschrijdende termijn van 20 jaar. Op basis hiervan valt een bedrag van € 5.552.000 vrij uit de voorziening. Voor uitgesteld groot onderhoudswerk is hiervan een bedrag van € 905.000 in 2015 benodigd. In de bestemming van het resultaat 2014 is dit opgenomen

Resultaat 2014

Uit de onderstaande tabel valt af te lezen aan welke programma's het resultaat kan worden toegeschreven en voor welke bedragen, waarbij is aangegeven of het resultaat een incidenteel (i) of structureel (s) karakter heeft. In alle gevallen geldt dat indien er een structurele doorwerking van toepassing is dit tevens is meegenomen in de programmabegroting 2016 alsmede de 1e begrotingswijziging 2015.

Resultaat naar programma's

Programma	Resultaat	V/N¹
1. Bestuur	32.874	V
2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	5.665.181	V
3. Ontwikkelingen	7.747	N
Algemene dekkingsmiddelen	7.100	V
Totaal	5.697.408	V

* Het resultaat is inclusief diverse lasten en baten en reserves.

Toelichting resultaat

Programma 1

In de begroting is voor de post bestuursproducten rekening gehouden met representatiekosten, drukwerk en abonnementen. Vanuit kostenoverweging en de liquidatie van de recreatieschappen Haringvliet en Grevelingen is behoudend omgegaan met de uitputting van deze budgetten. Hierdoor is een onderschrijding op de begroting gerealiseerd. (Voordelig € 5.947).

¹ v = voordelig resultaat, n = nadelig resultaat

Het schap heeft een rekening courant lopen bij de ING bank. In het kader van het schatkistbankieren is gesteld dat overtollige banksaldi bij het Rijk gestald moeten worden. Daartoe worden lopende bankrekeningen gekoppeld aan een rekening courant bij het Rijk. Voor de rekening courant bij de ING is dit proces nog niet voltooid. Hierdoor heeft het schap alsnog een rentebaar gerealiseerd. Daarnaast is op de reguliere betaalrekening nog een klein bedrag aan rente uitgekeerd. (totaal voordeel € 26.951)

Op de overige onderdelen binnen programma 1 zijn afwijkingen opgetreden die vallen onder de grenzen voor nadere analyse en toelichting.

Resumerend:

Bestuursproducten	Voordelig	€	5.947
Financiën	Voordelig	€	26.951
Overige kleine verschillen	Nadelig	€	24
Totaal	Voordelig (i)	€	32.874

Programma 2

Op de lasten van het gebiedsbeheer is een voordelig resultaat gerealiseerd door lagere kosten op het door Staatsbosbeheer uitgevoerde natuurbeheer door gunstige weers- en terreinomstandigheden, lagere kosten voor huisvesting en doordat verschillende reguliere onderhoudswerkzaamheden achterwege konden blijven vanwege de uitvoering van groot onderhoud. De kosten voor parkeren zijn hoger door meer storingen ten gevolge van de verouderde apparatuur. De onderhoudskosten voor persioolininstallatie waren eveneens lager door minder storingen ten gevolge van de uitgevoerde renovatie. De baten van gebiedsbeheer vielen tegen door de lagere opbrengsten van het betaald parkeren.

De lasten op het product economisch beheer zijn hoger dan geraamd door hogere kosten van belastingen en heffingen en een noodzakelijke dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren. De kosten voor verzekeringen zijn lager uitgevallen. De baten zijn hoger dan begroot dit wordt vooral veroorzaakt door hogere inkomsten van vergunningen en ontheffingen. Dit compenseert de tegenvallen baten voor erfpacht inkomsten.

De kosten van communicatie liggen in lijn met 2013. In de begroting 2014 is rekening gehouden met een recreantenonderzoek. Voor dit onderzoek is meegelift met het schapsbrede recreantenonderzoek van het koepelschap, waardoor de kosten meevallen. Daarnaast is terughoudend omgegaan met advertenties en publicaties.

Diverse baten en lasten.

Als gevolg van de doorlichting van de voorziening groot onderhoud vindt een vrijval aan de voorziening groot onderhoud plaats van € 5.552.349.

Vrijval van reserveringen voor onderhoud en afwikkeling van het Dolfijntje. Deze bedragen zijn naar verwachting niet meer nodig (Voordelig € 26.322).

Voor de onderhoudskosten van het duikwrak is in 2013 een bijdrage ontvangen en ook voor de waterjump was een bedrag binnengekomen. Deze bedragen zijn in 2014 ten gunste van het resultaat gebracht (voordelig 25.982).

Op de overige onderdelen binnen programma 2 zijn afwijkingen opgetreden die vallen onder de grenzen voor nadere analyse en toelichting.

Resumerend:

Gebiedsbeheer	Voordelig	€	75.267
Economisch beheer	Nadelig	€	40.676
Communicatie	Voordelig	€	24.971
Diverse lasten en baten	Voordelig	€	5.605.619
Totaal	Voordelig (i)	€	5.665.181

Programma 3.

Door een gegeven cursus gastheerschap welke een opbrengst gegenereerd heeft van € 7.500 (i) is er minder onttrokken aan de reserve.

Op de overige onderdelen binnen programma 3 zijn afwijkingen opgetreden die vallen onder de grenzen voor nadere analyse en toelichting.

Algemene dekkingsmiddelen.

Het budget voor onvoorziene kosten behoefde niet aangesproken te worden (i).

2 Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht verschaft in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2014 en de najaarsrapportage 2014. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de realisatie van additionele projecten (kredieten). In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2014 opgenomen. In de tabellen worden de lasten en de baten gepresenteerd als positieve bedragen. In de kolom resultaat 2014 zijn voordelen voor het schap extra toegelicht door de vermelding van een "V" en nadelen voor het schap door vermelding van een "N".

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting (hoofdstuk 1) wordt op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2014. De grondslagen en kaders voor deze Jaarstukken worden uiteengezet in hoofdstuk 3. Vervolgens is in hoofdstuk 4 de programmaverantwoording opgenomen. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht door beantwoording van de drie W-vragen:

1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we daarvoor gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Hoofdstuk 5 zal daarna ingaan op de volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte en voor het schap relevante paragrafen, te weten:

- Onderhoud kapitaalgoederen
- Weerstandsvermogen en risico's
- Financiering
- Grondbeleid
- Bedrijfsvoering

Hoofdstuk 6 bevat de jaarrekening 2014 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2014 met toelichting en de programmarekening met toelichting. Voor de toelichting op de programmarekening is de richtlijn gehanteerd de verschillen toe te lichten bij afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging van meer dan 3%, met een minimum van € 2.500.

Tevens is in hoofdstuk 6 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

3 Grondslagen en kaders

3.1 Opbouw Jaarstukken

Op de voorliggende Jaarstukken 2014 zijn de bepalingen uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) toegepast.

De staat van lasten en baten per programma is als volgt opgebouwd:

1. Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering.
2. Diverse lasten en baten bedrijfsvoering.
3. Kredieten.
4. Resultaatbestemming.

Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering.

Deze lasten baten bevatten de exploitatielasten en –baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

Diverse lasten en baten bedrijfsvoering.

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en – baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Derhalve zijn deze niet begroot. Het gaat hierbij o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien konden worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

Resultaatbestemming

Dit onderdeel omvat alle mutaties, storting en onttrekkingen, in de reserves.

3.2 Deelnemersbijdrage

De deelnemersbijdrage is conform de gemeenschappelijke regeling het resultaat van de som der lasten verminderd met de opbrengsten.

3.3 Richtlijnen

De deelnemersbijdrage is het resultaat van het totaal aan lasten minus de overige baten. Beleidswijzigingen kunnen positieve of negatieve gevolgen hebben voor de deelnemersbijdrage, afhankelijk van het soort wijziging.

Wanneer een batig saldo resulteert, zal het beleid ten aanzien van de resultaatbestemming en de deelnemersbijdrage worden gevolgd:

1. Dotatie aan de voorziening groot onderhoud indien de voorziening nog niet op het vastgestelde niveau is²;

² In 2014 is de voorziening Groot Onderhoud herijkt waardoor dit punt kan vervallen.

- II. Reservering van middelen voor door het bestuur gewenste maar nog niet financieel afgedekte nieuwe investeringen;
- III. Overige door het bestuur gewenste reserveringen;
- IV. Extra afschrijvingen van geactiveerde investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte;
- V. Verlagings van de deelnemersbijdrage, mits er geen lopende ingroei-regeling meer is en voorgaande punten niet van toepassing zijn.

3.4 Investeren, waarderen en afschrijven

In 2010 heeft het bestuur de Kadernota Investeren, Waarderen en Afschrijven vastgesteld. Deze Kadernota bevat het beleid ten aanzien van het activeren en afschrijven van investeringen.

Samengevat worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Investeren met economisch nut boven € 25.000 worden geactiveerd. Er wordt jaarlijks lineair afgeschreven op het actief gedurende de levensduur van het actief.
- Investeren met maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden bij voorkeur niet geactiveerd maar komen direct ten laste van het resultaat. In voorkomende gevallen is het Algemeen Bestuur wel bevoegd te besluiten dergelijke investeringen te activeren.

Uitgaven in het kader van groot onderhoud worden direct ten laste gebracht van de voorziening Groot Onderhoud en worden niet geactiveerd (mede afhankelijk van voorziening of niet).

3.5 Terrein Beheer Model

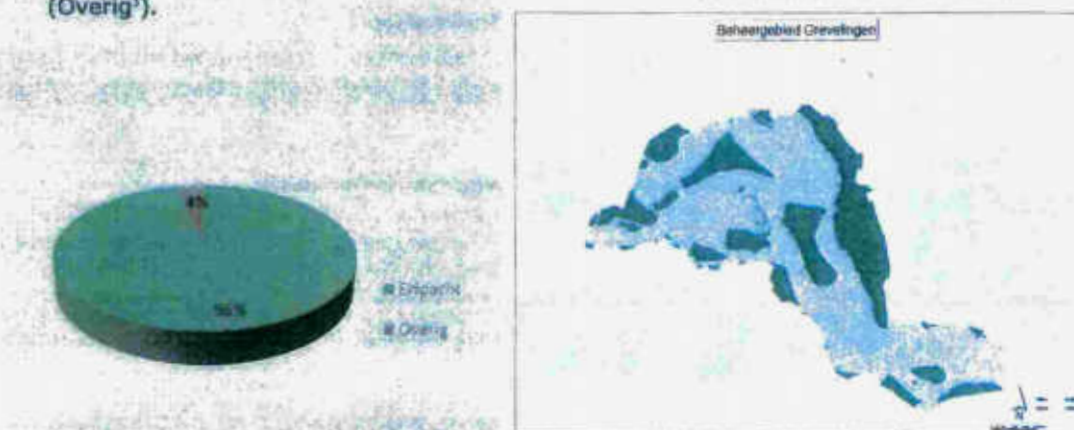
Voor het beheer en onderhoud van de natuur- en recreatiegebieden wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypen (bijvoorbeeld speel- en ligweide, houten oever of brug), waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende beheer- en normkosten zijn bepaald. De normkosten omvatten een totaal van regulier onderhoud en groot onderhoud. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt daarmee het benodigde budget voor beheer en onderhoud.

Voor het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen zijn de volgende basisgegevens gebruikt bij het opstellen van deze begroting.

Gebruikte gegevens en grondpositie

Van het Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen zijn alle huidige beheergebieden (totaal 8200 ha) opgenomen in Terrein Beheer Model.

Ten aanzien van de grondpositie is te zien dat bijna alle gronden in erfpacht zijn uitgegeven aan het Schap. Een paar procent van het totaal is in eigendom bij derden (Overig').

¹ Onder de categorie Overig bij de grondpositie vallen eigendoms zoals het Rijk, Waterschap of -ooftgemeenschap, BBB, gemeenten, BBB, etc.

4 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Bestuurlijke aangelegenheden*
- *Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden*
- *Programma 3 Ontwikkeling*
- *Algemene dekkingsmiddelen*

In de navolgende paragrafen wordt ieder afzonderlijk onderdeel toegelicht. Hierbij zal per programma een toelichting gegeven worden op de 3 W-vragen; 'Wat hebben we bereikt?', 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het gekost?'.

4.1 Programma 1 Bestuurlijke aangelegenheden

4.1.1 Wat hebben we bereikt?

Vanuit de bestuurlijke aangelegenheden worden het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur ondersteund door middel van de beleidsstukken.

4.1.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

De ondersteuning van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur vindt plaats door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten
2. Juridische ondersteuning en advisering
3. Financiën

4.1.2.1 Product bestuursproducten

Product	Toelichting
Vorbereiding, verslaglegging en afhandeling van de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur	
	Het Dagelijks Bestuur heeft in 2014 vergaderd op 27 januari, 4 april, 9 mei, 20 juni, 17 oktober en 5 december 2014. De vergaderingen van het Algemeen Bestuur zijn gehouden op 27 januari, 20 juni en 5 december 2014.
Organiseren van representatieve en andere bijzondere gelegenheden voor het bestuur	
	Op 24 en 25 juni 2014 is de CaRe-Lands-conferentie gehouden.
Externe vertegenwoordiging van het bestuur dan wel ondersteuning en advisering van bestuurders (ambtelijk overleg, bewonersavonden, perscontacten)	
	Ter voorbereiding van bestuursvergaderingen is het periodieke SAOG-overleg (ambtelijk vooroverleg) gehouden. Over het uitvoeringsprogramma Zicht op de Grevelingen 2014-2018 is regelmatig ambtelijk overleg gevoerd met de deelnemers.

PRODUCT		REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Bestuursproducten	Lasten	70.988	75.000	75.000	89.653	5.947 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(70.988)	(75.000)	(75.000)	(89.653)	5.947 V

Toelichting op resultaat:

In de begroting is voor de post bestuursproducten rekening gehouden met representatiekosten, drukwerk en abonnementen. Vanuit kostenoverweging en de liquidatie van de recreatieschappen Haringvliet en Grevelingen is behoudend omgegaan met de uitputting van deze budgetten. Hierdoor is een onderschrijding op de begroting gerealiseerd van bijna € 6.000.

4.1.2.2 Product juridische ondersteuning en advisering

Product	Toelichting
	Dit product heeft betrekking op de algemene juridische advisering en het toepassen en evalueren van wet- en regelgeving op het gebied van de gemeenschappelijke regeling. Waar nodig is specifieke regelgeving ten aanzien van het werkingsgebied van de gemeenschappelijke regeling voorbereid.
	Er is geadviseerd op het gebied van het publiek- en het privaatrecht en in het kader van bestuursvoorstellen. Verder heeft monitoring van de ontwikkelingen in relevante wet- en regelgeving plaatsgevonden. Daarnaast is er geadviseerd in het kader van de juridische risicobeheersing. Meer in het bijzonder is bijvoorbeeld geadviseerd betreffende de opheffing van de gemeenschappelijke regeling in verband met het treffen van de Gemeenschappelijke Regeling Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta. Daarnaast is meer in het bijzonder geadviseerd in het kader van gebiedsontwikkeling.

PRODUCT		REKENING 2013	PERMUTIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Juridische zaken	Lasten	11.225	11.300	11.300	11.300	-
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(11.225)	(11.300)	(11.300)	(11.300)	-

4.1.2.3 Product financiën

Product	Toelichting
Het verzorgen van de financiële administratie van de gemeenschappelijke regeling, dat is de tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen	
	Baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen zijn tijdig en systematisch vastgelegd. Bijzonderheden hebben zich niet voorgedaan. Er zijn geen vorderingen uit handen gegeven aan het incassobureau.
Het structureel uitvoeren van de verbijzonderde interne controle gericht op getrouwheid en rechtmatigheid op financieel gebied, waarbij de nadruk ligt op 'inkoop en aanbestedingen', het betalingsverkeer en de volledigheid van huur- en erfpachtopbrengsten	
	Met de accountant is overleg geweest over de consequenties van de verscherpte regels vanuit de toezichthouder op de accountantskantoren en de daarmee samenhangende hogere eisen die aan de interne controle gesteld worden. De verbijzonderde interne controle over het jaar 2014 is vanwege het ontbreken van capaciteit niet uitgevoerd door de G.Z-H. Dit betreft met name de rechtmatigheidscontroles. De accountant heeft derhalve geen gebruik kunnen maken van de verbijzonderde controles en daarom zelfstandig aanvullende rechtmatigheidscontroles uitgevoerd. De financiële consequenties hiervan zijn niet voor rekening van het schap. Conform de basisopdracht aan de accountant is een interim controle uitgevoerd. De resultaten zijn vastgelegd in een managementletter aan de directeur G.Z-H. Daar waar van belang zijn de aanbevelingen in de bedrijfsvoering geïntegreerd.
Toetsen van alle bestuursvoorstellen ten aanzien van incidentele en/of structurele financiële consequenties	
	Alle bestuursvoorstellen met een financiële impact zijn getoetst. Daar waar er sprake is van financiële gevolgen die van invloed zijn op het rapportagejaar zijn deze verwerkt in de financiële administratie en onderliggende jaarrekening.
Opstellen van de planning- en control producten: jaarstukken 2013, begroting 2015 en de voortgangsrapportage 2014	
	De jaarrekening 2013 en de begroting 2015 zijn vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 20 juni 2014 en vervolgens verzonden naar het ministerie van BZK. De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven over de jaarrekening 2013. Dit betreft een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel baten en lasten over 2013 als van de activa en passiva per 31 december 2013, alsmede de rechtmatigheid van de totstandkoming van baten, lasten en

	balansmutaties. Op 5 december 2014 heeft het Algemeen Bestuur de najaarsrapportage vastgesteld.
Begeleiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidiecontroles indien relevant, jaarrekeningcontrole)	
	De accountant is tijdens zijn werkzaamheden voor de interim controle 2014 en de jaarrekeningcontrole 2013 begeleid en voorzien van alle gevraagde informatie. Tevens is voor een aantal subsidiecontroles de benodigde informatie aangeleverd.

PRODUCT		REKENING 2013	PROMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Financien	Lasten	25.968	26.200	26.200	25.903	297 V
	Baten	396.802	339.136	339.136	365.790	26.654 V
Saldo		370.834	312.936	312.936	339.887	26.951 V

Toelichting op resultaat:

Uw schap heeft een rekening courant lopen bij de ING bank. In het kader van het schatkistbankieren is gesteld dat overtollige banksaldi bij het Rijk gestald moeten worden. Daartoe worden lopende bankrekeningen gekoppeld aan een rekening courant bij het Rijk. Voor de rekening courant bij de ING is dit proces nog niet voltooid. Hierdoor heeft het schap alsnog een rentebaat gerealiseerd van € 24.800. Daarnaast is op de reguliere betaalrekening nog een klein bedrag aan rente uitgekeerd van ongeveer € 1.800.

4.1.2.4 Diverse lasten en baten

Product	Toelichting
Diverse lasten	
	In 2014 zijn diverse facturen afgeboekt in verband met onjuiste facturering en ouderdom voor een bedrag van € 24.

Diverse lasten en baten	REKENING 2013	PROMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Diverse lasten	-	-	118	142	24 N
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	(118)	(142)	24 N

4.1.2.5 Kredieten

Liquidatie van het Schap en overheveling rechten en plichten naar het nieuwe Deltaschap	Hieronder worden additionele kosten geschaard, evenals het inhuren van specifieke expertise benodigd om het Schap te liquideren en rechten en verplichtingen over te hevelen naar het nieuwe Schap. Uw bestuur wordt gevraagd een krediet ter beschikking te stellen ten hoogte van € 25.000 en dit te dekken uit de Algemene Reserve en beschikbaar te stellen tot en met 31 december 2015.
---	---

Naam krediet	Totaal krediet	Realisatie t/m 2013	Begroting na wijziging 2014	Rekening 2014	Realisatie t/m 2014	Restant krediet	% t/m t.o.v. totaal krediet
Liquidatie van het Schap en overheveling van rechten en plichten naar het nieuwe Deltaschap	25.000	0	25.000	21.640	21.640	3.360	
- Dekking uit Algemene Reserve	25.000	0	25.000	21.640	21.640	3.360	
Totaal programma 1	25.000	0	25.000	21.640	21.640	3.360	
- Dekking uit Algemene Reserve	25.000	0	25.000	21.640	21.640	3.360	

4.1.2.6 Storting en onttrekking reserves

Stortingen reserves	REKENING 2013	PROMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Reserve aankoopsom Rijk	352.648	339.136	339.136	339.136	-
Totaal programma 1	(352.648)	(339.136)	(339.136)	(339.136)	-

Onttrekkingen reserves	REKENING 2013	PROMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Algemene Reserve	-	-	25.000	21.640	3.360 N
Totaal programma 1	-	-	25.000	21.640	3.360 N

4.1.3 Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 1

PROGRAMMA 1 BESTJAAR	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Bestuurlijke aangelegenheden	107.761	113.100	113.100	106.856	6.244 V
Totaal lasten	107.761	113.100	113.100	106.856	6.244 V
Baten					
Bestuurlijke aangelegenheden	396.802	339.136	339.136	365.790	26.654 V
Totaal baten	396.802	339.136	339.136	365.790	26.654 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	289.041	226.036	226.036	258.934	32.898 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	118	142	24 N
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	(118)	(142)	24 N
Kredieten					
Lasten	-	-	25.000	21.640	3.360 V
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	(25.000)	(21.640)	3.360 V
Saldo voor resultaatbestemming	289.041	226.036	200.918	237.152	38.234 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	352.648	339.136	339.136	339.136	-
Onttrekking reserves	-	-	25.000	21.640	3.360 N
Saldo resultaatbestemming	(352.648)	(339.136)	(314.136)	(317.496)	3.360 N
Saldo na resultaatbestemming	(63.607)	(113.100)	(113.218)	(80.344)	32.874 V

4.2 Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

4.2.1 Wat hebben we bereikt?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de gemeenschappelijke regeling zijn onderhouden conform het principe 'schoon, heel en veilig' voor een optimaal gebruik door de bezoekers en recreanten. De relatie met alle in het gebied aanwezige en potentiële contractanten is zodanig dat de gemaakte afspraken worden nageleefd.

4.2.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het beheer, onderhoud en exploitatie van de gebieden wordt gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer
2. Grondzaken en exploitaties (Economisch beheer)
3. Regelgeving en handhaving
4. Communicatie

4.2.2.1 Product gebiedsbeheer

Om de kwaliteit van de recreatieve voorzieningen te handhaven en waar nodig te verbeteren, wordt gebruik gemaakt van de vakdeskundigheid, gebiedskennis en het externe netwerk met bezoekers, exploitanten en medebeheerders zoals gemeenten of waterschappen.

Het product gebiedsbeheer bestaat uit een aantal reguliere taken, waaronder inspecties, bijhouden van de beheerdata en meerjarenplanningen, voorbereiden en uitvoeren van (uitbestede) onderhoudswerkzaamheden en de overkoepelende beheertaken. Alle activiteiten zijn gericht op het borgen van een goed kwaliteitsniveau van gebieden en voorzieningen ("schoon, heel en veilig").

In 2014 is het areaal beheergebied van het schap gelijk gebleven.

Het recreatie seizoen is in 2014 dankzij het mooie weer al vroeg begonnen. De gebieden zijn druk bezocht en in voorkomende gevallen zijn extra afval- en reinigingsbeurten ingezet. Door de zachte winter, het mooie en zonnige weer in het voorjaar en in de zomer, was in 2014 sprake van meer overlast door aanspoelende afgestorven wier- en plantenresten. Gedurende het seizoen zijn op diverse strandjes meerdere malen opruimacties uitgevoerd.

Vooruitlopend op een aangekondigd verbod op de toepassing van het herbicide *glyfosaat* (merknaam Roundup) op halfverhardingen en een voorstel van GS van Zuid-Holland daarover, is een versnelde afbouw ingezet. In de beheergebieden was de toepassing ervan al minimaal en is deze gereduceerd door inzet van alternatieven. Deze alternatieven zijn echter veelal minder effectief en kunnen leiden tot een minder verzorgd beeld. Eventuele meerkosten zijn binnen het lopende budget opgevangen. Roundup blijft vooralsnog - op zeer terughoudende wijze - toegepast bij de bestrijding van plaagsoorten en stobbebehandeling.

Plaagsoorten als Eikenprocessierups en Bastaardsatijnrups worden tijdens de inspecties goed in de gaten gehouden om zodoende tijdig en indien nodig tot actie over te kunnen gaan. Ook bestrijding van watermerksiekte en iepziekte is net als voorgaande jaren een punt van aandacht in de beheergebieden.

In het afgelopen jaar zijn de persrioolinstallaties gerenoveerd en zijn voorzieningen getroffen ter voorkoming van verstoppingen. Hierdoor zijn er minder storingen en verstoppingen geweest.

G.Z-H heeft zich de afgelopen jaren gecertificeerd voor het werken conform de Natuurwetgeving. Recent is versie 2 van het Handboek Natuurwetgeving vastgesteld waarin de processen van inrichting tot en met beheer zodanig vormgegeven zijn, dat voldaan kan worden aan de natuurwetgeving. Tevens kan op deze wijze maximaal gebruik worden gemaakt worden van vrijstellingen op grond van inzet van gedragscodes. Ook aan de uitvoerende partijen worden soortgelijke eisen gesteld. Tot op heden heeft dit incidenten met natuurwetgeving voorkomen.

PRODUCT		REKENING 2013	PERMITIEVE BESLUITING 2014	BESLUITING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Gebiedsbeheer	Lasten:	2.549.894	2.377.502	2.346.961	2.264.673	82.288 V
	Baten:	1.626.193	1.337.848	1.598.916	1.591.866	7.021 N
Saldo		(923.702)	(1.039.654)	(748.045)	(672.777)	75.268 V

Toelichting op resultaat

Lasten:

Op de lasten van het gebiedsbeheer is per saldo een voordelig resultaat van € 82.288 ontstaan. Dit bedrag is als volgt te verklaren:

- Voordelig resultaat op het door Staatsbosbeheer uitgevoerde natuurbeheer door gunstige weers- en terreinomstandigheden € 8.011 V
- De kosten voor huisvesting zijn lager omdat steeds meer kosten drukken op provinciale budgetten € 46.483 V (automatisering, alarm, schoonmaak etc.) en doordat verschillende onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd in groot onderhoud. Met ingang van 2015 zijn de huisvestingskosten structureel naar beneden bijgesteld (€ 35.900)
- Hogere kosten parkeergeld doordat er meer storingen waren i.v.m. verouderde apparatuur € 11.496 N
- Lagere kosten uitvoering liggeldregeling € 4.209 V
- Doordat de persrioolinstallaties gerenoveerd zijn, waren er minder storingen en verstoppingen dan voorzien € 24.315 V
- Saldo kleine over- en onderschrijdingen in het onderhoud € 10.766 V

TOTAAL € 82.288 V

Baten:

Op de baten van het gebiedsbeheer is per saldo een nadelig resultaat van € 7.021 ontstaan. Dit bedrag is als volgt te verklaren:

- Minder opbrengsten betaald parkeren € 10.219 N
- Saldo kleine over- en onderschrijdingen € 3.198 V

TOTAAL € 7.021 N

4.2.2.2 Product grondzaken en exploitaties (Economisch beheer)

De taken die binnen grondzaken en exploitaties worden uitgevoerd zijn:

Product	Toelichting
Uitgifte	Uitgifte heeft betrekking op de uitgifte van grond en opstallen door verkoop of door het vestigen van zakelijke rechten, zoals erfpacht of opstal. Uitgifte geschiedt vooral ten behoeve van recreatieve en maatschappelijke functies en voor infrastructurele werken. Hierbij is het kennen en benutten van marktkansen en de professionele inzet van de grondbeleidsinstrumenten van groot belang. Tot deze taak behoort ook de uitgifte van jacht- en visrechten.
	Voor de twee dagstranden aan de zuidzijde van de Kabbelaarsbank heeft het bestuur ingestemd met een huurovereenkomst voor de gefaseerde realisatie en exploitatie van 20 autarkische ecolodges op een kavel van 6 hectare. Initiatiefnemer Greenhuus heeft begin december 2013 een anterieure overeenkomst ondertekend met de Gemeente Goeree-Overflakkee om deze ontwikkeling ook planologisch mogelijk te maken. Als gevolg van een zienswijze is de lopende bestemmingsplanprocedure aangehouden. Gemeente en Schap begeleiden de ondernemers in de dialoog met de partijen die de zienswijze indienden, met het doel draagvlak te creëren voor een doorstart van de RO-procedure. Afgelopen maanden zijn voorbereidingen getroffen om de ondererfpacht met de Stichting RTM Museum op De Punt voor een klein deel van het tracé in gewijzigde vorm opnieuw te vestigen, ten behoeve van de ondererfpacht van het naastgelegen Ecohotel. Planning is deze correctie begin 2015 notarieel af te wikkelen. In lijn met uw besluit van eind 2013 is dit jaar verder onderhandeld met de exploitant van outdoor bedrijf Zeeland Buitenland over een erfpachtovereenkomst voor zijn geplande uitbreiding en kwaliteitsverbetering op de Kabbelaarsbank te Ouddorp. Om hem moverende redenen heeft de exploitant de onderhandelingen met het Schap niet in de loop van 2014 afgerond, waardoor er per 1-1-2015 een situatie dreigde te ontstaan waarin er voor seizoen 2015 geen contractuele basis zou zijn voor de exploitatie. Begin december 2014 is dit namens het schap ondervangen met een huurovereenkomst voor 1 jaar, met de harde voorwaarde dat de exploitant zich komend voorjaar 2015 maximaal inspent om de openstaande punten voor de geplande erfpacht alsnog af te ronden. Eind 2013 heeft uw bestuur ingestemd met het splitsen van de eerder overeengekomen ondererfpacht voor uitbreiding en realisatie van nieuwe ecolodges van het Zeil- en Surfcentrum Brouwersdam op de Kabbelaarsbank. Om fiscale redenen zijn de

	nieuwe ondererfpachten pas in de zomer van 2014 notarieel gepasseerd en afgerekend. De realisatie van de geplande kabelskibaan is door de ondernemers tot nader order uitgesteld. Eind 2013 heeft de exploitant van Jachthaven Bruinisse zijn plannen voor een Pirateneiland op de Mosselbank gepresenteerd aan het bestuur. Tot op heden heeft de ondernemer zijn plannen nog niet nader uitgewerkt, waardoor de geplande onderhandelingen over de gevraagde maatschappelijke insteek voor huur of canon van de locatie voorlopig zijn stilgelegd. Namens het Recreatieschap is kennis en ervaring ingebracht in de pilot Regelluw Investeren in de Delta. Deze pilot van het Ministerie van Economische Zaken, Provincie Zeeland, Gemeente Schouwen-Duiveland en Gastvrij Nederland (MKB Nederland, HISWA Vereniging, RECRON, Koninklijk horeca Nederland), is gericht op het stroomlijnen en vereenvoudigen van publiekrechtelijke procedures voor ondernemers en investeerders in de vrijetijdssector. In de Grevelingen is voornoemd Pirateneiland als pilotproject uitgekozen en krijgt de ondernemer begeleiding van de betrokken overheden. Voor de locatie Grevelingendam is nader overlegd met de initiatiefnemers achter het plan "Het Geheim van de Grevelingen". Zij streven naar realisatie van 30 tot 50 ecolodges op de Grevelingendam, met de ambitie hier op termijn diverse satellietlocaties in de oostelijke Grevelingen aan toe te voegen. Namens het Schap is begin 2014 een marktconforme aanbieding op hoofdlijnen gedaan voor de beoogde erfpacht en zijn kengetallen gedeeld over het beheer op deze locatie. In de zomer van 2014 hebben de ondernemers hun plannen voor 70 eenheden gepresenteerd aan de Gemeente Schouwen-Duiveland, met het verzoek de planologische (on)mogelijkheden voor dit plan te duiden. Medio oktober 2014 heeft het College van B&W een positief principebesluit genomen voor dit plan, uitgaande van maximaal 30 eenheden en een dialoog met diverse natuurpartijen in de regio om te komen tot een passende zonering en landschappelijke inpassing op deze Natura 2000 locatie. Zodra er zicht is op financiering van dit plan en overeenstemming over een marktconforme erfpacht, wordt het plan ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur.
	Onder portefeuille- en relatiebeheer valt het contractbeheer van bestaande exploitaties (vooral erfpacht en verhuur). Belangrijke onderdelen van deze taak zijn het relatiemanagement, de inning van erfpacht en huur, indexering, herziening en beëindiging van contracten, evenals de doorbelasting van heffingen en belastingen. In dit kader wordt gestreefd naar verzakelijking van bestaande contracten met als doel onder meer het vergroten van het verdienvermogen. Daarnaast wordt binnen deze taak de bestaande

grond- en vastgoedportefeuille bewaakt, waaronder de aansturing van verzekeringen en eigenaar onderhoud voor opstellen.

Het schap heeft de ingezette professionaliseringsslag verder doorgevoerd in het beheer van de exploitatiecontracten. Belangrijke invalshoek bij de ingezette professionalisering is een zakelijke en marktconforme benadering. Daarbij is ingezet op tijdige indexering en gebruikmaking van de contractuele herzieningsmomenten. Daarnaast is het periodiek schouwen van de exploitaties geïntensiveerd, waarbij een integrale benadering wordt gekozen en zo nodig een breder team van medewerkers wordt ingezet.

PRODUCT		REKENING 2013	POSITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Economisch Beheer	Lasten	104.286	64.700	94.292	154.162	50.890 N
	Baten	464.122	537.200	484.203	503.417	19.214 V
Saldo		359.836	472.500	389.911	349.255	40.676 N

Toelichting op resultaat

In dit schap is sprake van een toenemend aantal betalingsregelingen. De nakoming van afspraken hierover wordt nauwlettend gemonitord. Hoewel nog niet van invloed op dit rekeningresultaat, is in komende jaren een verlaging van baten economisch beheer te verwachten. Dit wordt veroorzaakt door de contractueel overeengekomen en gebruikelijke mogelijkheid tot periodieke canonherziening in erfpachtcontracten die in 2015 en latere jaren naar alle waarschijnlijkheid in een aantal situaties tot neerwaartse bijstelling leidt.

Lasten:

De lasten zijn bijna € 60.000 hoger dan geraamd. Specificatie hogere lasten:

- Diverse Belastingen en heffingen N € 11.000
- Dotatie voorziening dubieuze debiteuren N € 55.000
- Verzekeringen V € 6.000

Baten:

De baten zijn € 19.000 hoger dan verwacht. Hoewel de erfpachten achterblijven op de begroting (nadeel € 64.000) zijn de vergunningen, leges en ontheffingen ruim hoger (voordeel € 90.000). Voor het overige betreft het diverse kleinere afwijkingen.

4.2.2.3 Product regelgeving en handhaving

Regelgeving en handhaving bestaan uit de volgende onderdelen:

Product	Toelichting
<u>Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen</u>	
De natuur- en recreatiegebieden zijn vrij toegankelijk. Voor bepaalde activiteiten in de gebieden is een vergunning, een ontheffing of toestemming benodigd. Dit komt voort uit doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling en wet- en regelgeving op het vlak van de openbare orde en veiligheid. De beoordeling en afhandeling van de aanvragen vindt binnen dit product plaats. Er zijn gedurende het jaar vergunningen, ontheffingen en privaatrechtelijke toestemmingen verleend aan derden ten behoeve van activiteiten en festiviteiten in de beheergebieden van het Schap. Er hebben zich geen bijzonderheden voorgedaan.	
<u>Toezicht en handhaving</u>	
Het product Toezicht en Handhaving (T&H) bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de 3 onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet (vertaalt in het toezichts- en handhavingsbeleid) wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied. Indien één van deze onderdelen geheel of gedeeltelijk ontbreekt, is er geen sprake meer van het kwalitatief volwaardig product regelgeving en handhaving. Dit is in het recreatiegebied Grevelingen aan de orde geweest Basisuitgangspunten voor de inzet van T&H zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Het door uw schap beschikbaar gestelde budget voor dit jaar heeft, gelet op aard en gebruik van het gebied, geleid tot onderstaande prioritering in de inzet.	
Handhaving	Er is, vooral in reactie op meldingen, daadwerkelijk gehandhaafd op naleving van de geldende regels en opgetreden tegen overtreders. Er zijn buitenlanders actief geweest in de Grevelingen die vervuiling (vlees als aas) achtergelaten hebben bij de vangst van vis en krab. Bij warm weer is er overlast van stank en de waterkwaliteit wordt aangetast. In 2014 zijn er veel problemen met de parkeerautomaten op de beide dammen geconstateerd. Deze automaten functioneren niet goed. Ook de controleapparatuur kampt met problemen. Hierdoor werd de handhaving sterk bemoeilijkt. Eind 2014 heeft het bestuur besloten het betaald parkeren voor ten minste één jaar te continueren. Het dumpen van afval, vloeistoffen en milieu gevaarlijke stoffen blijft een terugkerend probleem. Ook dit jaar heeft dit weer plaatsgevonden. Hierbij betrof het voornamelijk het achterlaten van afval op de parkeerplaatsen of in de bosschages. Ondanks gerichte controles konden de handhavers geen daders betrappen.
Gastheerschap	De rol van gastheer is maar beperkt ingevuld. Tijdens de invulling is getracht bezoekers zoveel mogelijk te informeren over de

	mogelijkheden en onmogelijkheden van het gebied en bijbehorende regelgeving.
Regierol samenwerking	In het voorjaar van 2014 is het breed handaversoverleg Grevelingen voor het laatst georganiseerd. In het najaar van 2014 is hiervoor het platformoverleg Toezichtskring Noord Zeeland in de plaats gekomen. Vanuit de Omgevingsdienst Zeeland wordt dit overleg georganiseerd. Hier zitten nog wel steeds alle handhavingspartijen uit de Grevelingen bij elkaar aan tafel.

PRODUCT		REKENING 2013	PRIMITIEVE REKENING 2014	REKENING NA VALUERING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Regelgeving en Handhaving	Lasten	68.900	68.500	68.500	68.500	-
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(68.900)	(68.500)	(68.500)	(68.500)	-

4.2.2.4 Product communicatie

Product	Toelichting
	De (potentiële) bezoekers en het externe netwerk (zie gebiedsbeheer) worden geïnformeerd over de mogelijkheden, werkzaamheden en veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden. De wijze waarop de informatie verstrekt wordt, is afhankelijk van de doelgroep maar wordt ingezet via digitale en sociale media.
	<i>Algemeen</i> Het nieuwe schap Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta is opgericht en gelijktijdig is het schap Grevelingen opgeheven. Dit heeft gevolgen voor de inhoud en wijze van communiceren. Er zijn twee brainstormsessies georganiseerd onder begeleiding van BRR. Visuele communicatie en een merkstrategie om tot een hernieuwde communicatievisie te komen. Communicatie zal steeds meer vanuit het nieuw Schap en steeds minder vanuit het schap Grevelingen plaatsvinden. Om bekendheid van recreatiegebieden te vergroten wordt steeds vaker gebruik gemaakt van digitale communicatiekanalen. Het overkoepelende internetportal www.recreatiezuidholland.nl heeft een metamorfose ondergaan en een nieuwe naam gekregen: "Heerlijk Buiten". De nieuwe website heet www.heerlijkbuiten.nl Naast recreatieve informatie voor gebruikers en ondernemers, geeft de website een toelichting op de bestuurlijke organisatie. Er is informatie beschikbaar over bestuur, vergaderingen (AB vergaderstukken), beleid, lopende projecten en ontwikkelingen en over regels op het gebied van toezicht en handhaving. Dit jaar is voor de overkoepelende Heerlijk Buiten kanalen een nieuw logo ontwikkeld. Dit logo wordt gebruikt in alle communicatiemiddelen. Ook het nieuwe Deltaschap krijgt een nieuw logo. <i>Online</i> De internetportal Heerlijkbuiten.nl werd dit jaar aangevuld met de bekende Fietserstool. Hiermee is het mogelijk een fietsroute met knooppunten uit te stippelen. Specifieke gebiedsinformatie, persberichten of andere recreatieve informatie worden via www.heerlijkbuiten.nl, Twitter-, YouTube- en/of Facebook kanalen gepubliceerd. Via monitoringssystemen Coosto en Hootsuite gaat G.Z-H na wat gebruikers over de gebieden online zeggen. Realtime informatie wordt gebruikt voor de online kanalen van Heerlijk Buiten ter promotie van de gebieden. De Heerlijk Buiten facebookpagina heeft meer dan 7.300 likes en via Twitter pagina meer dan 1.000 volgers. Op de website Heerlijk Buiten waren in 2014 meer dan 163.000 bezoeken, waarvan 80.000 unieke bezoekers. In het voorjaar is een advertentie verschenen in het route.nl blad van Falk. Met deze advertentie zijn alle recreatiegebieden onder de naam Heerlijk Buiten onder de aandacht gebracht. Dit was

nodig voor het vergroten van de bekendheid. Het magazine is verspreid via de fiets- en wandelbeurs. Om Heerlijk Buiten te promoten was er een prijsvraag tijdens de meimaand fietsmaand. De prijsvraag is gecommuniceerd via Facebook en de portal.

De recreatiefolder Grevelingenmeer "een wereld vol water voor iedereen" heeft een flinke herziening ondergaan. De Nederlands, Duitse en Engelse versie van Grevelingenmeer 'ideaal watersportgebied' is ook herzien, herdrukt en verspreid.

Pers

West Repart is meerdere malen bij de media onder de aandacht gebracht en met succes is er een uitgebreid krantenartikel met foto's geplaatst.

RTL 4 heeft voor het programma 'Hier moet je zijn' filmbeelden geschoten bij de Slikken van Flakkee en op het water tussen de kabbelaarsbank en het duikwrak Le Serpent. Een filmpje van ca. 3 minuten is het resultaat. Het filmpje is terug te kijken via RTLX uitzending gemist en via de site van het schap.

Het Schap werkte samen met IVN en de Zeeuwse Milieufederatie in de Grevelingenweek 2014 (13-20 september). De website van het recreatieschap was het medium waarop de meeste communicatie plaatsvond over het evenement. De schapssite is (technisch en qua vormgeving) zo aangepast dat het evenement Grevelingenweek goed tot zijn recht kwam in de periode augustus/september 2014. Ter gelegenheid van de Grevelingenweek organiseerde het recreatieschap twee excursies naar de bunkers op de De Punt om deze attractie wat beter in de schijnwerpers te plaatsen.

Staatsbosbeheer verzorgde een excursieprogramma in diverse deelgebieden van het Recreatieschap. De excursies zijn populair en worden via de VVV kantoren in Ouddorp en Burgh Haamstede aangeboden.

De algemene en de watersportfolder van het recreatieschap zijn herdrukt en verspreid bij diverse distributiepunten in het gebied, o.a. jachthavens en VVV-kantoren.

PRODUCT		REKENING 2013	PERMIEVE SCHIKTING 2014	BEGROTING RA WUZZORG 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Communicatie	Lasten	77.841	106.989	106.989	79.518	27.471 N
	Baten	-	2.500	2.500	-	2.500 N
Saldo		(77.841)	(104.489)	(104.489)	(79.518)	24.971 V

Toelichting op resultaat:

De kosten van communicatie liggen in lijn met 2013. In de begroting 2014 is rekening gehouden met een recreantenonderzoek. Voor dit onderzoek is meegelift met het schapsbrede recreantenonderzoek van het koepelschap, waardoor de kosten ruim € 13.000 meevallen. Daarnaast is terughoudend omgegaan met advertenties en publicaties.

4.2.2.5 Diverse lasten en baten

Product	Toelichting
Diverse lasten	
	Afrondingsverschil aangifte BTW.
Diverse baten	
	Vrijval voorziening Groot Onderhoud € 5.552.349. Als gevolg van de doorlichting van de voorziening groot onderhoud vindt een vrijval aan de voorziening groot onderhoud plaats van € 5.552.349. Voor een toelichting over de aanleiding en systematiek wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen, paragraaf 5.1. Vrijval reservering onderhoudskosten uit 2013 (€ 10.946). Uit voorzichtigheid was dit bedrag gereserveerd in 2013. De kosten worden niet meer verwacht. Vrijval reservering sloop van het restaurant 't Dolfijntje (haventje Repart) € 15.376. Deze kosten stonden uit voorzichtigheid nog op de balans. Op het schrijven van de juridische afdeling waarin de vordering wordt betwist is niets meer vernomen over de openstaande vordering. Van de Stichting Zeeuws Duikwrak heeft het schap in 2013 een vergoeding ontvangen voor een bijdrage in de onderhoudskosten. Dit bedrag (€ 18.324) valt in 2014 vrij. Op de balans stond nog een vooruit ontvangen bedrag van € 7.661 betreffende de waterjump. Deze is via een vrijval in de diverse baten geboekt.

Diverse lasten en baten	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Diverse lasten	-	-	1	1	0 N
Diverse baten	16.836	-	16.262	5.621.881	5.605.619 V
Saldo diverse lasten en baten	16.836	-	16.261	5.621.880	5.605.619 V

4.2.2.6 Storting en onttrekking reserves

Stortingen reserves	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Algemene Reserve	26.097	20.000	25.380	25.380	-
Reserve Infopanelen	4.000	-	-	-	-
Reserve Zicht op Grevelingen	5.865	-	-	-	-
Totaal programma 2	(15.982)	(20.000)	(25.380)	(25.380)	-

Onttrekkingen reserves	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Egalisatiereserve aankoopsom Rijk	665.793	677.910	941.660	941.660	-
Reserve projecten afschrijving ZOG	14.080	6.544	11.572	11.572	-
Totaal programma 2	679.873	684.454	953.232	953.232	-

4.2.3 Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 2

PROGRAMMA 2 BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Inrichting, Beheer en Exploitatie	2.654.180	2.442.202	2.441.253	2.418.854	22.399 V
Regelgeving & Handhaving	68.900	69.500	69.500	69.500	-
Communicatie	77.841	106.989	106.989	79.518	27.471 V
Totaal lasten	2.800.922	2.618.691	2.617.742	2.567.872	49.870 V
Baten					
Inrichting, Beheer en Exploitatie	2.090.314	1.875.048	2.083.119	2.095.312	12.193 V
Regelgeving & Handhaving	-	-	-	-	-
Communicatie	-	2.500	2.500	-	2.500 N
Totaal baten	2.090.314	1.877.548	2.085.619	2.095.312	9.593 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(710.607)	(741.143)	(532.123)	(472.560)	59.563 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	1	1	0 N
Diverse baten	18.836	-	18.262	5.621.881	5.605.619 V
Saldo diverse lasten en baten	18.836	-	18.261	5.621.880	5.605.619 V
Kredieten					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	(693.771)	(741.143)	(515.862)	5.149.319	5.665.181 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	35.982	20.000	25.380	25.380	-
Onttrekking reserves	679.573	664.454	953.232	953.232	-
Saldo resultaatbestemming	643.891	664.454	927.852	927.852	-
Saldo na resultaatbestemming	(49.880)	(76.689)	411.990	6.077.171	5.665.181 V

4.3 Programma 3 Ontwikkeling

4.3.1 Wat hebben we bereikt?

Het bestuur wordt geadviseerd over mogelijke nieuwe ontwikkelingen passend binnen de doelstelling van de gemeenschappelijke regeling ten aanzien van de kosten, de haalbaarheid en de bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen. Daarnaast wordt het bestuur geadviseerd over de mogelijkheden ten aanzien van vastgoedbeheer in nieuwe gebieden.

4.3.2 Wat hebben we daarvoor gedaan?

De ontwikkeling van de gebieden wordt gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Planvorming en gebiedsontwikkeling
2. Marketing en productontwikkeling

4.3.2.1 Product planvorming & gebiedsontwikkeling en marketing & productontwikkeling

Product		Toelichting				
		Het bestuur wordt inhoudelijk geadviseerd over in te nemen standpunten ten aanzien van initiatieven die de doelstelling van het Schap raken. Er wordt inspraak geleverd op ruimtelijke plannen en initiatieven en aanvragen van derden. Het beroep van het Schap tegen de nieuwe grenzen die door het Rijk in het kader van de vaststelling van het Natura 2000 beheerplan zijn bepaald, is op 18 augustus 2014 door de Raad van State behandeld. Het beroep is ongegrond verklaard.				
		Gebiedsontwikkeling betreft de ontwikkeling van nieuwe gebieden, het herontwikkelen van bestaande gebieden en het toevoegen van nieuwe functies aan gebieden. De basis hiervoor kan zowel liggen in een schapsplan als in externe ontwikkelingen, zoals de aanleg van infrastructurele werken en in gewenste initiatieven vanuit de markt. Het bestuur wordt inhoudelijk geadviseerd over kosten, haalbaarheid en gewenste ontwikkelingsrichting van plannen.				
		De werkzaamheden hiervoor vallen onder het programma ZOG.				
		Binnen dit programma valt ook de verwerving en het tijdelijk beheer in het kader van vastgoed. Voor nieuwe gebieden wordt via verwerving, erfpacht of huur een positie verkregen. Sprake kan zijn van strategische, anticiperende of reguliere verwerving. Voorafgaand aan de verwerving wordt een haalbaarheidsanalyse gemaakt. Zolang eigendommen (gronden en opstallen) niet uitgegeven zijn, worden deze tijdelijk beheerd via ingebruikgeving ervan of met inzet van een anti-kraak organisatie.				
PRODUCT		REKENING 2013	PRIMITIEVE BESLUITING 2014	BESLUITING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	Lasten	117.188	117.400	117.400	117.480	80 N
	Baten	-	-	-	-	-
	Saldo	(117.188)	(117.400)	(117.400)	(117.480)	80 N
PRODUCT		REKENING 2013	PRIMITIEVE BESLUITING 2014	BESLUITING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Marketing & Productontwikkeling	Lasten	16.200	16.300	16.300	16.300	-
	Baten	-	-	-	-	-
	Saldo	(16.200)	(16.300)	(16.300)	(16.300)	-

4.3.2.2 Grote projecten

Naam Proje ct	Toelichting
ZOG II	Zicht Op de Grevelingen (ZOG) II <i>Zicht op de Grevelingen (ZOG) I en II</i> Eind 2013 is het programma ZOG I (2009-2013) beëindigd. Een vervolgp programma ZOG II (2014-2018) is opgesteld. Dit nieuwe ZOG II programma bevat de voortzetting van projecten, die zijn opgestart in ZOG I. Daarnaast bevat het een aantal nieuwe activiteiten en projecten. Het Uitvoeringsprogramma ZOG II is in 2014 niet door het Algemeen Bestuur behandeld, vanwege het feit dat de inhoud niet gedragen werd door het DB. De balans tussen rood/ groen ontbrak. Onvoldoende draagvlak voor het programma was er ook bij de natuur- en milieuorganisaties. In oktober 2014 is dit separaat schriftelijk kenbaar gemaakt aan het DB en vervolgens besproken in de bestuursvergadering. Besloten is toen om deze signalen serieus te nemen en tezamen met het feit dat er in het eigen bestuur ook geen draagvlak was, het besluit te nemen niet inhoudelijk verder te werken aan het Uitvoeringsprogramma ZOG II. De lijn is dat er een geheel nieuw programma opgesteld moet gaan worden voor de jaren 2015 en verder. Alleen de projecten, die al in ZOG I zijn gestart, evenals aan een aantal nieuwe projecten, waar het Algemeen Bestuur opdracht toe heeft gegeven, worden nog uitgevoerd. In samenspraak met alle stakeholders (inclusief nadrukkelijk de natuur- en milieuorganisaties) in het gebied, wordt in 2015 een (omgevings)proces doorgemaakt om met draagvlak een nieuw inhoudelijk programma te ontwikkelen, waarin een goede balans tussen 'groene' en 'rode' projecten ('ecologie versus economie') centraal staat. Aangezien dit beoogde proces zeer zorgvuldig moet geschieden en de nodige tijd vergt, zal het verbeterde, gedragen ZOG II programma niet eerder dan medio 2015 gereed zijn en in concept aan het bestuur kunnen worden voorgelegd. Hieronder wordt nader ingegaan op de projecten, die in uitvoering zijn, zijnde de projecten, die reeds in ZOG1 zijn gestart en enkele projecten waar het bestuur van De Grevelingen, c.q. De Zuidwestelijke Delta opdracht toe heeft gegeven. De volgorde waarin hierover wordt gerapporteerd is: 1. Strategische projecten 2. Gebiedsontwikkeling en projecten, onderscheidenlijk in de gebieden: a) Brouwersdam en de Punt, b) Grevelingendam, c) het Middengebied (het gebied tussen de Brouwersdam en de Grevelingendam), en d) 'Grevelingen-brede' projecten 3. Gebiedspromotie en communicatie

1. STRATEGISCH KADER

Deltaprogramma: Zuidwestelijke Delta en Integrale Ruimtelijke projecten Goeree-Overflakkee

Het nieuwe Deltaprogramma is er gekomen na een advies van de Deltacommissie (ook wel de Commissie Veerman genoemd omdat deze onder leiding stond van oud-minister de heer dr. C.P. Veerman). Dit programma bestaat uit negen deelprogramma's, waaronder het deelprogramma Zuidwestelijke Delta. In het kader van dit deelprogramma is een 'Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer' opgesteld, die in de komende jaren bepalend wordt voor enkele inrichtingsvraagstukken in het gebied. Daarnaast is er een Programma Gebiedsontwikkeling voor de regio uit voort gekomen, gericht op de verduurzaming en economische vernieuwing in en rond de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer. En ten slotte is er ook lokaal een Integraal Ruimtelijk Programma Goeree-Overflakkee gestart door de Provincie Zuid-Holland en de gemeente Goeree-Overflakkee, om de sociaal-economische ontwikkelingen een positieve impuls te geven.

Vanuit het Natuur- en Recreatieschap Grevelingen wordt in deze ontwikkelingen deelgenomen, zoals deelname in Adviesgroep Rijksstructuurvisie. Op de concept-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer is door het schap een zienswijze ingediend.

Natuurinvesteringsfonds

Voor het waarborgen van investeringen in de natuurwaarden van de Grevelingen is er de gedachte om een Natuurinvesteringsfonds Grevelingen op te richten. Het fonds kan een bijdrage gaan leveren aan de verevening van groene, rode en blauwe functies en past bij de ambities om de komende vier jaar te investeren in natuurontwikkeling. Op die manier ontstaat er weer een solide balans tussen ecologie en economie in de Grevelingen.

De komende maanden zal een bestuursvoorstel worden voorbereid waarin de voor- en nadelen van zo'n fonds worden beschreven er wordt ingegaan op de eventuele vorm, de looptijd, de financieel-juridische status, de fiscale regelingen, garantiestellingen, het meerjarig financieel perspectief, de werking, zeggenschap, het beheer en toezicht nader zijn uitgewerkt. Begin 2015 zal dit voorstel aan het Algemeen Bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta worden aangeboden.

Herijking meerjarenbegroting

In juni 2014 is de programmabegroting voor 2015 in het Algemeen Bestuur van de Grevelingen vastgesteld. Daarbij is de herijking van de meerjarenbegroting aangekondigd. In de afgelopen periode zijn op alle onderdelen van de begroting de recente ontwikkelingen in het gebied nader beschouwd en doorvertaald in een actualisatie van deze begroting. De herijking betreft zowel de ontwikkelprojecten als de reguliere begrotingsonderdelen. Zo heeft een actualisatie van het TBM plaatsgevonden en zijn begrote onderhoudskosten aangepast aan wijzigingen in het gebied, zijn de meerjarige overeenkomsten t.a.v. de SNL-subsidie verwerkt en zijn lopende en nieuwe exploitaties in de begroting verwerkt. De herijking van de programmabegroting zal in april 2015 aan het bestuur worden gepresenteerd.

2. GEBIEDSONTWIKKELING EN PROJECTEN

A. Brouwersdam en de Punt

Duurzame Jachthaven van de Toekomst/ Brouwerseiland (een samenwerkingsverband tussen Boskalis en Zeelenberg ontwikkelmaatschappij BV).

In de Middelpaathaven staat het Leisure project 'Duurzame Jachthaven van de toekomst' gepland, ook wel 'Brouwerseiland' genoemd. Na het vaststellen van het einddocument 'Duurzame Jachthaven van de Toekomst' begin 2014, waarin het ruimtelijk en juridisch-planologisch kader is uitgewerkt, is het startsein gegeven voor de verdere ontwikkeling van het project.

In 2015 zal het proces van de ruimtelijke inpassing starten, van groot belang daarvoor is het dossier inzake de grondposities. In april 2015 zal er een voorstel in het bestuur van de Zuidwestelijke Delta voorliggen over een aanpassing in de verantwoordelijkheden inzake de erfpachtconstructie.

Inspiratiecentrum Grevelingen/Voordelta

Op 14 mei 2014 vond de officiële start van de bouw van het Inspiratiecentrum plaats. Volgens de planning wordt de opening van het Inspiratiecentrum voorzien in april 2015 en zal uiterlijk 31 december 2015 de afronding van alle activiteiten plaats gaan vinden. In de bestuursvergadering van december 2014 heeft de exploitant, de heer Bert Kranendonk, de stand van zaken rond de bouw en ideeën voor exploitatie van het Inspiratiecentrum, aan de bestuursleden toegelicht.

In de periode voorafgaand aan de officiële start zijn een groot aantal werkzaamheden uitgevoerd, waaronder:

- Het doorlopen van bezwaar- en beroepsprocedures, waaronder die voor het afgeven van de omgevingsvergunning. Het bezwaar was ingediend door een consortium van milieu- en natuurorganisaties en richtte zich op de stikstofdepositie en de mogelijke verstoring door toenemende recreatie in de Natura2000 gebieden, gebaseerd op de geprognosticeerde bezoekersaantallen van het Inspiratiecentrum;
- Het doorvoeren van diverse maatregelen (volgens een ecologisch werkprotocol) in de bouwplannen voorafgaand aan de bouw, om schade aan beschermde soorten en flora en fauna te voorkomen, zoals maatregelen ter voorkoming van de aanwezigheid van broedvogels;
- Het beoordelen van de concept-aannemingsovereenkomst met bouwbedrijf Boogert, het op onderdelen optimaliseren van de bouwplannen (esthetisch, constructief-technisch, kostentechnisch) in overleg met het bouwbedrijf, het aangaan van de overeenkomst (d.d. 10-4-2014) en het beheren van de overeenkomst (directievoering en toezicht);
- Het contractbeheer van de exploitatieovereenkomst met Dam25 Exploitiemaatschappij;
- Het contractbeheer van de subsidieovereenkomsten ter financiering van het Inspiratiecentrum, waaronder subsidies i.h.k.v. de stimuleringsregeling Voordelta, het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling in het kader van OP-Zuid, de Agenda VrijeTijd (Provincie Zuid-Holland);
- De begeleiding van de bouw; begin december 2014 was het 'hoogste punt' bereikt en de planning gaat uit van de opening in april 2015;
- Hoewel ultimo 2014 het restantkrediet € 822.000 bedraagt, wordt een overschrijding op het krediet voorzien van circa € 400.000. Een voorstel

voor de wijze van verwerking zal meegenomen worden in de herijking van de meerjarenbegroting Grevelingen.

Brouwersdam: Hotspot for Active Leisure

De doelstelling van het meerjarige project 'Brouwersdam: Hotspot for Active Leisure' is het stimuleren van het toeristisch economisch klimaat van de Brouwersdam op zodanige wijze, dat het gebied aantrekkingskracht krijgt voor zowel toeristen als ondernemers in de sectoren recreatie en Leisure.

Om deze doelstelling te bereiken worden een aantal kansrijke thema's door middel van publieke investeringen gefaciliteerd. De volgende thema's zijn benoemd en vormen samen de scope van het project:

- Ontwikkeling infrastructuur voor Beachsporten: investeringen in voorzieningen.
- Kwaliteit openbare ruimte: investeringen in openbare voorzieningen op de stranden ter verhoging van de kwaliteit.
- Omgevingskwaliteit waterthema: investeringen in de ruimtelijke kwaliteit (landschappelijk en nutsvoorzieningen) als basis voor private investeerders.
- Stimuleren evenementen en arrangementen active leisure: verdere stimulering van evenement- en arrangementontwikkeling rond het thema 'Active Leisure'.
- Acquisitie nieuwe investeerders en ontwikkelaars: campagne om hoogwaardige ondernemers te acquireren die na de voorinvesteringen door publieke partijen de verdere ontwikkeling kunnen trekken.

In de eerste helft van 2014 is een extra kwaliteitsimpuls uitgevoerd in het gebied rond West Repart. Deze werkzaamheden waren mogelijk vanwege een gunstige aanbesteding op de herinrichting van het Parkeerterrein de Wijde Wereld en de bereidheid van de subsidieverstrekking om het project met 6 maanden uitstel van de subsidietermijn te verlenen. Het gehele project is per 1 juni 2014 afgerond. In juli 2014 heeft de accountantscontrole plaatsgevonden.

Subsidie

De uiteindelijke projectkosten sluiten op € 2.418.702. Ten opzichte van de oorspronkelijke begroting en beschikbaar budget (€ 2.650.000) betekent dit een positief resultaat van € 231.298. Dit resultaat is in het laatste kwartaal met de subsidieverstrekking bij de afrekening verrekend.

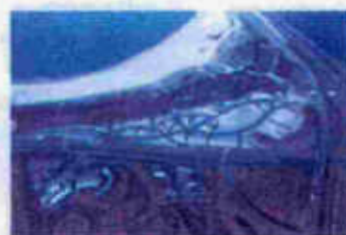
Onderstaand een aantal beelden van het behaalde resultaat.

Oude Situatie

Nieuwe Situatie

Speeltoestel strand Scharendijke, Parkeerterrein de Wijde Wereld, Beachsportvoorzieningen

Zes strandopgangen zijn verbeterd

Mountainbikeroute Kabbelaarsbank

In het ZOG2 programma is een project opgenomen om de mountainbikeroute in het middengedeelte spannender te maken.

Bunkerroute en Belevingsbos de Punt

Dit project is op 31 december 2013 afgerond. In juni 2014 heeft de accountantscontrole plaatsgevonden. De uiteindelijke projectkosten sluiten op € 527.370. Dat is € 73.443 lager dan begroot.

Subsidie

De provincie Zuid-Holland heeft op 9 juli 2014 de projectsubsidie vastgesteld op € 263.685. Dit bedrag is gebaseerd op het totaal aan gerealiseerde en subsidiabele kosten.

Ecohotel "de Punt"

Op basis van de gemaakte afspraken in 2012 is met Eco II Projects en Staatsbosbeheer intensief overlegd over de invulling van de ondererfpacht en op welke wijze de ontwikkelaar de ondererfpacht kan toewijzen aan de individuele hotelkamers en voorzieningengebouw.

De betrokken partijen (het Schap, de ontwikkelaar en Staatsbosbeheer) hebben met behulp van twee notariskantoren overeenstemming bereikt over een voor alle partijen werkbare oplossing. De ondererfpacht is op 7 augustus 2014 gevestigd. Door de langdurige onderhandelingen is de notarisrekening veel hoger uitgevallen dan voorzien en zijn meer uren gemaakt. Dit heeft geleid tot een overschrijding van het budget van circa € 100.000 in 2014 en naar verwachting € 50.000 voor 2015 voor de verdere begeleiding van het bouwproces en de afwikkeling van het erfpachtcontract. Als onderhanden project is deze overschrijding gedekt uit het budget van ZOG II. Deze wijze van verwerking zal meegenomen worden in de herijking van de meerjarenbegroting Grevelingen.

De ontwikkelaar is inmiddels begonnen met de bouwwerkzaamheden, rekening houdend met het broedseizoen en de planning. De bouwwerkzaamheden van de eerste fase zijn vergevorderd. Deze huizen worden medio 2015 opgeleverd. Het plan sluit aan op de omgeving en bestaande infrastructuur en in het plan zijn maatregelen voor natuurcompensatie opgenomen.

Met Staatsbosbeheer is gewerkt aan de uitwerking van het Hoofdlijnenakkoord met als onderdelen de garantiestelling, een Natuurinvesteringsfonds, de vestiging van erfdienstbaarheden voor het onderhoud en het opstellen van een werkprotocol hoe om te gaan met kleine wijzigingen van het plan Ecohotel, zoals contractueel is afgesproken. Praktische afspraken worden gemaakt met de ontwikkelaar om overlast voor de omgeving vooral tijdens de bouwperiode te beperken. Daarbij wordt de omlegging van de nutsleidingen van het schap en de exploitaties in de omgeving geregeld.

Cat-point

Catamaranvereniging Cat-point krijgt door de komst van het Ecohotel een nieuwe ontsluiting via de westzijde. Hierover is overleg gevoerd met als resultaat dat in het vroege voorjaar een nieuwe entree door het schap wordt aangelegd. Hiervoor heeft het Schap een krediet van € 25.000 ter beschikking gesteld. Catpoint heeft inmiddels besloten voor een uitbreiding van de locatie. Dit wordt opgenomen in het vernieuwde erfpachtcontract. De werkzaamheden voor deze uitbreidingen (vergroting van de stallingsmogelijkheid en een eigen parkeervoorziening) worden gecoördineerd met de aanleg van de nieuwe entree. Daarnaast wordt gezocht naar handhaving c.q. verbetering van de aansluitingen op nutsvoorzieningen in samenwerking met het Ecohotel.

Duikwrakken Scharendijke

Met het RVOB is een akte voor het opstalrecht van de duikwrakken nabij Scharendijke opgesteld. Conform het bestuursbesluit dient deze akte getekend te

worden tegelijkertijd met de overeenkomst rond het beheer en onderhoud. Vanwege een wijziging in de arbeidswetgeving met betrekking tot werkzaamheden onder water, is het voor de Stichting Kunstrif Zeeland niet meer mogelijk onderhoudswerkzaamheden onder water uit te voeren. De Marine kan hierin wel een rol spelen. Om eigendom, beheer en onderhoud definitief vast te leggen, zal in april 2015 een bestuursvoorstel worden voorgelegd ter besluitvorming.

B. Grevelingendam

Gebiedsontwikkeling Grevelingendam

De Gebiedsontwikkeling is opgenomen in het ZOG II programma. Met diverse initiatiefnemers die plannen hebben voor de Grevelingendam worden gesprekken gevoerd.

Herplant Bossen Grevelingendam

Ter afronding van de aanpassingen van de bosschages op de Grevelingendam zullen er in het eerste kwartaal van 2015 bomen en struikvormers worden geplant op de plekken waar dat wenselijk is.

C. Middengebied

Gebiedsontwikkeling Slikken van Flakkee

In 2013 is door het Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen een Inrichtingsvisie opgesteld en vastgesteld voor het plangebied Slikken van Flakkee.

Het gebiedsontwikkelingsproject Slikken van Flakkee omvat een aantal elementen. Er worden maatregelen getroffen om de natuurontwikkeling een impuls te geven. Het inrichtingsplan biedt hiertoe de nodige aanknopingspunten. Vanuit het bestuur is er een opgave om het verdienvermogen te verhogen. Daarnaast is het voor deze gebiedsontwikkeling van belang om het gebied meer bekendheid te geven en toegankelijker te maken voor de natuurliefhebber.

Inspiratiedag ontwikkeling Slikken van Flakkee

Activiteiten die in 2014 hebben plaatsgevonden:

- Er is in het eerste kwartaal een subsidiescan uitgevoerd waaruit is gebleken dat dit project kansrijk is.
- Er is een inspiratiedag in mei gehouden met een gezelschap bestaande uit overheden, ondernemers, onderwijsinstellingen, natuurorganisaties en maatschappelijke organisaties. Doel van deze dag was om met deze stakeholders en belangengroepen na te denken over de toekomst van het gebied. Dit heeft een aantal interessante ideeën opgeleverd die verder uitgewerkt worden.
- Er is voor een aantal quick wins uit de Inrichtingsvisie een subsidieaanvraag ingediend bij de Provincie Zuid-Holland (Uitvoeringsprogramma Groen). Het bestuur heeft in juni ingestemd met 50% (€ 250.000) aan cofinanciering voor de quick wins.
 - Vergroten biodiversiteit: aanpak en verbetering leefgebied van de Noordse woelmuis
 - Vergroten gebruik en belevingswaarde: o.a. aanpak centrale entree en locatie veersteiger, aanleg wandelroutes en realisatie uitkijkplatform en communicatie.
- In oktober is het projectteam gestart met het uitwerken van de quick wins.
- In november is de subsidiebeschikking ontvangen.

Haalbaarheidsonderzoek onderwaterdrempel Brouwershaven

Eind 2013 is ingestemd met een krediet van € 11.000 voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar het verwijderen van de strekdam die onder water ligt bij de haveningang in Brouwershaven. Begin 2014 is gestart met dit onderzoek, inclusief de gesprekken met belanghebbenden. In oktober heeft het DB ingestemd met het verwijderen van de drempel en de kosten à € 186.000 te financieren vanuit ZOG II (vooruitlopend op de vaststelling van het nieuwe uitvoeringsprogramma ZOG II in 2015). In 2015 wordt het voorstel voorgelegd aan het Algemeen Bestuur evenals de kostenindicatie voor vaste ligplaatsen van oesterschepen in zowel Bommenede als in Brouwershaven. Er zal een keuze gemaakt moeten worden of en in welke haven de oesterschepen vaste ligplaatsen krijgen.

Herontwikkeling Haven van Bommenede

Er is begin 2014 een informatiebrochure opgesteld met randvoorwaarden en criteria om ondernemersplannen te kunnen toetsen. Deze is gestuurd aan de ondernemers met wie in 2013 is gesproken. Er is uiteindelijk geen enkel plan ingediend dat voldeed aan de minimaal vereiste score. Na het bestuursbesluit in april 2014 is een voortoets EHS/N 2000 uitgevoerd om te kijken of ecolodges in en nabij deze beschermde natuurgebieden mogelijk zijn. Ecolodges zijn niet toegestaan in de EHS. Vanuit de Natura 2000-doelstellingen blijkt er in principe geen bezwaar te zijn tegen de ontwikkeling van ecolodges en kleine horeca. Wel dienen er mitigerende maatregelen getroffen te worden voor uitbreiding/verbetering van het leefgebied van de Noordse woelmuis. Indien er een concreter ontwerp zou komen dient aanvullend onderzoek plaats te vinden naar een aantal doelsoorten en naar de mogelijke effecten van toenemende recreatiedruk.

In een bestuurlijk overleg met de natuurorganisaties dat eind oktober 2014 plaatsvond, hebben de natuurorganisaties aangegeven de ontwikkeling van

ecolodges/horeca niet wenselijk te vinden op deze plek. In december 2014 heeft het bestuur besloten om geen verdere uitvoering meer te geven aan de recreatieve variant in dit project. De functies verblijfsrecreatie (ecolodges) en horeca zijn daarmee van de baan.

Het Pact van Bommenede is, voor zover het gaat om de afspraken met oestervissers, verlengd tot september 2015. Tot die tijd blijft de gedoogsituatie bestaan. Als de drempel verwijderd wordt ontstaan er ruimtelijk meer mogelijkheden voor scheepvaartverkeer, waaronder oesterschepen. Er heeft overleg plaatsgevonden met de Watersportvereniging Bommenede over de huurovereenkomst met betrekking tot hun nog te realiseren ligplaatsen.

Kwaliteitsimpuls strand Herkingen

Met de gemeente Goeree-Overflakkee heeft afstemming plaatsgevonden over de gebiedsimpuls van het strandje Herkingen. Het Schap levert een bijdrage door een informatiepaneel te plaatsen.

D. Grevelingen-breed

Natura People

Op 2 en 3 april 2014 hebben de projectpartners in samenwerking met Eurosite een workshop georganiseerd in Brugge over People Engagement Techniques. Deelname was er van 36 personen uit tien Europese landen. Via case study presentaties, workshops, live demonstraties en veldbezoeken, hebben de deelnemers ervaringen kunnen delen en nieuwe technieken opgedaan. Dit alles om bezoekers meer te betrekken bij Natura 2000 gebieden.

In maart en april 2014 is voor de tweede keer de cursus Gastheerschap Grevelingen georganiseerd. In de cursus wordt ondernemers in 5 dagdelen alles bijgebracht over de Grevelingen als Natura 2000 gebied, de unieke ecologische kenmerken van het gebied en alle recreatieve mogelijkheden op en rond de Grevelingen. Op 22 april 2014 kregen 27 ondernemers uit Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland hun schildje uitgereikt. De cursus was net als in 2013 volgeboekt en een succes.

Uitreiking schildje Gastheerschap

De teksten van de (mobiele) website van de marketing en promotietool Meer Grevelingen zijn vertaald in het Duits en Engels. In september 2014 is tijdens de Grevelingenweek extra promotie worden gegeven aan 'Meer Grevelingen', zowel richting ondernemers als naar de recreant. Ook in de Deltagids van 2015 zal hier aandacht aan besteed worden. Meer Grevelingen heeft o.a. een routeplanner die gebruik maakt van het routeknooppuntensysteem voor fietsers en wandelaars. Zodra het wandelknooppuntensysteem op Goeree-Overflakkee gereed is zal deze worden opgenomen in de routeplanner. Meer Grevelingen wordt beheerd en

onderhouden door VVV Zeeland.

De resultaten van het grensoverschrijdende project Natura People zijn gepresenteerd tijdens de conferentie van het clusterprogramma CaRe-Lands op 25 juni 2014 (zie onderwerp CaRe-Lands verderop).

Subsidie

Met het aflopen van de subsidietermijn op 1 juli 2014 is het project afgelopen. Op basis van de eindrapportage kan in 2015 definitieve vaststelling van de subsidie plaatsvinden en kunnen de kosten van de laatste periode (2014) worden afgerekend.

CaRe-Lands

In december 2013 is gestart met fase 1 van het clusterproject CaRe-Lands. CaRe-Lands is een cluster van vier Interreg IVA 2 Zeeën projecten: Natura People, STEP, Balance en Multi-For. Zeven partners uit Nederland, België en Engeland werken samen om stappen te maken rond het thema CO2-reductie en duurzame energie in natuurgebieden en landschappen.

Op 6 februari 2014 is een gezamenlijke workshop met de zeven partners georganiseerd met als doel de resultaten en conclusies uit de verschillende projecten en gezamenlijke aanknopingspunten te inventariseren. In de periode februari-maart heeft elke partner een interne inventarisatie gedaan en zijn er zeven lokale workshops georganiseerd, waarin met lokale ondernemers werd gekeken naar de wensen en mogelijkheden rond het centrale thema. De lokale workshop in de Grevelingen heeft op 10 maart plaatsgevonden. Er namen 21 deelnemers deel, ondernemers en vertegenwoordigers van overheidsorganisaties. De resultaten van deze inventarisaties en workshops zijn vervolgens samengebracht in een gezamenlijke workshop op 25 maart.

De resultaten en conclusies zijn verwerkt in een rapport. Een belangrijk resultaat zijn de volgende drie thema's waarop de partners gezamenlijk gaan inzetten (fase 2):

- Land management en biomassa ketens;
- Het verminderen van gemotoriseerd transport en het overstappen naar duurzame alternatieven (vooral elektrisch vervoer);
- Het verduurzamen van gebouwen door vermindering van energiegebruik en de omschakeling naar duurzame energiebronnen.

In mei is de projectwebsite gelanceerd: www.care-lands.eu. Men kan hier informatie vinden over het cluster en de projecten.

Ter afsluiting van fase 1 is op 24 en 25 juni 2014 een conferentie gehouden met de titel: "Going Green: Carbon Reduction Through Nature". In deze conferentie werd teruggeblikt op de resultaten van het clusterproject, werden een aantal interessante lezingen gehouden en inspirerende voorbeelden getoond op het gebied van CO2-reductie en duurzaamheid. De conferentie werd bijgewoond door deelnemers uit Engeland, Frankrijk, België en Nederland. Zij waren afkomstig van bedrijven, overheden, natuurbeheerorganisaties en kennisinstellingen. De reacties van de deelnemers waren zeer positief. Uit het enquêteformulier bleek onder meer dat vele deelnemers nieuwe contacten hadden opgedaan waarmee ze in de toekomst zaken zouden willen doen. De resultaten van de projecten en het cluster

zijn vastgelegd in een publicatie in de vorm van een magazine. Dit magazine is vooral in digitale vorm verspreid.

Enthousiaste deelnemers van de CaRe-Lands conferentie

Voor fase 2 is een gewijzigde aanvraag ingediend en goedgekeurd. De wijzigingen betreffen vooral een verdieping en een verplaatsing van kosten binnen het project na de resultaten van fase 1. In deze fase (september 2014 – juni 2015) wordt vooral ingezet op de drie eerder genoemde thema's. De fase moet concrete projectplannen opleveren die bij voorkeur samen met ondernemers kunnen worden opgepakt.

Subsidie

De kosten worden voor 100% gefinancierd door subsidiegelden uit het INTERREG IVA 2 Zeeënprogramma. Na indiening van de eindrapportage voor fase 1 kan definitieve vaststelling van de subsidie plaatsvinden en kunnen de kosten van de laatste periode (2014) worden afgerekend. De subsidie heeft ook fase 2 goedgekeurd.

3. GEBIEDSPROMOTIE EN COMMUNICATIE

Evenementenbeleid

Het Algemeen Bestuur Grevelingen heeft op 28 november 2013 verzocht om beleid te ontwikkelen op het gebied van evenementen. Dit naar aanleiding van de in 2013 gehouden evenementen en de wens tot promotie van het gebied. In maart 2014 is ambtelijk een voorstel voor een beleid voor incidentele subsidies besproken, waarbij de conclusie is getrokken dat de verlening van subsidies beter verankerd moet worden, bijvoorbeeld in een subsidieverordening. In 2011 is een subsidieverordening in het DB geaccordeerd, maar met een zienswijze van de provincie Zuid-Holland vanwege het incidentele karakter van de subsidies, niet verder van de grond gekomen. In het najaar van 2014 is het project opnieuw opgestart en zijn gesprekken gestart met de provincie Zuid-Holland om te bezien hoe de subsidieverordening geschikt kan worden gemaakt voor de actuele situatie. De nieuwe gemeenschappelijke regeling speelt hierbij een rol en het uitbreiden van de verordening naar het Haringvliet. In 2015 zal het evenementensubsidiebeleid verder ambtelijk worden uitgewerkt en aan het bestuur worden voorgelegd.

Website

Het contract voor de hosting van de website www.toekomstgrevelingen.nl is voor de komende vier jaar verlengd met de mogelijkheid om jaarlijks op te zeggen.

Naam krediet	Totaal krediet	Realisatie t/m 2013	Begroting na wijziging 2014	Rekening 2014	Realisatie t/m 2014	Restant krediet	% tuss. totaal krediet
Zicht Op de Grevelingen (ZOG)							
Infocentrum	3.250.000	538.304	1.695.280	1.697.676	2.435.980	814.020	75%
- Dekking uit reserve ZOG	300.000	296.938			296.938	3.062	
- Dekking uit bijdragen derden	2.950.000	241.366	1.695.280	1.697.676	2.139.042	810.958	
Natura Peoplea	889.779	548.129	332.721	329.031	866.160	23.619	97%
- Dekking uit reserve ZOG	461.279	300.808	149.989	153.788	454.574	6.705	
- Dekking uit reserve Groen/Blauw				1.080	1.080	-1.080	
- Dekking uit bijdragen derden	428.500	247.321	182.732	165.243	410.506	17.994	
Overige projecten/individuele kosten	3.587.972	3.933.219	120.000	41.783	3.974.993	-407.421	111%
- Dekking uit reserve ZOG	3.587.972	2.807.204	120.000	0	2.807.204	780.768	
- Dekking uit reserve Groen/Blauw				41.783	41.783	-41.783	
- Dekking uit bijdragen derden		1.126.015			1.126.006	-1.126.006	
Totaal ZOG I	7.767.351	5.017.643	2.148.001	2.239.490	7.277.133	490.218	
Blikken van Flakke	501.500	24.639	38.249	24.815	49.254	452.246	10%
- Dekking uit reserve ZOG	250.750		38.249	19.522	19.522	231.228	
- Dekking uit bijdragen derden	250.750	24.639		5.293	29.732	221.018	
CaRe-Lands	220.375	8.011	140.264	178.185	186.196	34.179	84%
- Dekking uit bijdragen derden	220.375	8.011	140.264	178.185	186.196	34.179	
ZOG II Algemeen	2.062.400	0	469.575	286.156	286.156	1.776.244	14%
- Dekking uit reserve ZOG II	2.062.400		469.575	286.156	286.156	1.776.244	
Entree Catpoint	25.000	0	5.805	19.805	19.805	5.395	78%
- Dekking uit reserve ZOG II	25.000		5.805	19.805	19.805	5.395	
ZOG II Communicatie	86.600	0	1.870	2.125	2.125	84.475	2%
- Dekking uit reserve ZOG II	86.600		1.870	2.125	2.125	84.475	
ZOG II Duurzame jachthaven van de toekomst	125.000	0	4.380	7.170	7.170	117.830	6%
- Dekking uit reserve ZOG II	125.000		4.380	7.170	7.170	117.830	
ZOG II Ecohotel de Punt	101.000	0	50.000	108.524	108.524	-7.524	107%
- Dekking uit reserve ZOG II	101.000		50.000	108.524	108.524	-7.524	
Totaal ZOG II	3.121.675	32.650	709.338	626.380	609.930	2.462.545	
Groen/Blauwe projecten							
Hotspot Brouwerdam for Active Leisure	2.713.700	2.015.429	429.045	456.908	2.472.347	241.353	91%
- Dekking uit reserve Groen/Blauw	266.890	183.180	16.840	36.607	219.767	48.923	
- Dekking uit reserve ZOG	0			-4.800	-4.800	4.800	
- Dekking uit bijdragen derden	2.447.010	1.832.279	412.205	425.131	2.257.410	189.600	
Belevingsbos en bunkerroute	550.538	527.379	0	0	527.379	23.159	96%
- Dekking uit reserve Groen/Blauw	275.269	227.063	36.222		227.063	48.206	
- Dekking uit bijdragen derden	275.269	300.307	-36.222		300.307	-25.042	
Parkeerterrein de Wijde Wereld	22.500	0	22.500	22.500	22.500	0	100%
- Dekking uit reserve Groen/Blauw	22.500		22.500	22.500	22.500	0	
- Dekking uit bijdragen derden					0	0	
Totaal Groen/Blauwe projecten	3.286.730	2.542.809	431.045	479.408	3.022.217	264.513	
Totaal Grote projecten	14.115.956	7.593.102	3.308.884	3.365.278	10.958.380	3.157.576	78%
- Dekking uit reserve ZOG	4.579.801	3.408.948	337.918	186.460	3.573.408	1.006.393	
- Dekking uit reserve ZOG II	2.400.000	0	530.825	423.580	423.580	1.976.420	
- Dekking uit reserve Groen/Blauw	584.466	410.223	79.862	101.970	512.193	52.262	
- Dekking uit bijdragen derden	6.551.689	3.777.931	2.364.579	2.671.268	6.449.199	122.701	

4.3.2.3 Kredieten

Naam krediet	Totaal krediet	Realisatie t/m 2013	Begroting na verhoging 2014	Rekening 2014	Realisatie t/m 2014	Relevant budget	% realisatie t/m totaal krediet
Kwaliteitsimpuls Haven Buitenland	35.000	6.505	16.500	2.292	6.797	26.303	88%
- Dekking uit Algemene Reserve	10.000	0	0	0	0	10.000	
- Dekking uit reserve ZOG	20.000	0	10.000	2.292	2.292	17.708	
- Dekking uit bijdragen derden	5.000	6.505	0	0	6.500	-1.505	
WK onderwaterskulptuur 2015	15.000	0	12.500	0	0	15.000	0%
- Dekking uit Algemene Reserve	15.000	0	12.500	0	0	15.000	
Onderzoek onderwatertempel Bouwershaven	11.000	0	11.000	9.337	9.337	1.663	85%
- Dekking uit Algemene Reserve	11.000	0	11.000	9.337	9.337	1.663	
Voorkeurs reïnteressengiving Bloemendaal	1.500	0	0	1.960	1.960	0	100%
- Dekking uit reserve ZOG I	1.500	0	0	1.960	1.960	0	
Totaal programma 3	62.500	6.505	33.500	13.189	19.694	42.865	
- Dekking uit Algemene Reserve	35.000	0	23.500	9.337	9.337	26.663	
- Dekking uit reserve ZOG	20.000	0	10.000	2.292	2.292	17.708	
- Dekking uit reserve ZOG II	1.500	0	0	1.960	1.960	0	
- Dekking uit bijdragen derden	5.000	6.505	0	0	6.500	-1.505	

4.3.2.4 Storting en onttrekking reserves

Stortingen reserves	REKENING 2013	PERMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA VERHOOGING 2014	REKENING 2014	REELTAAKT
Algemene Reserve	25.000	150.000	150.000	150.000	-
Reserve Zicht op Grevelingen I	175.000	150.000	87.500	87.500	-
Reserve Zicht op Grevelingen II			708.750	708.750	-
Reserve Groen/Blauw II			120.000	120.000	-
Totaal	(200.000)	(390.000)	(1.066.250)	(1.066.250)	-

Onttrekkingen reserves	REKENING 2013	PERMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA VERHOOGING 2014	REKENING 2014	REELTAAKT
Reserve ZOG: overheveling naar Algemene Reserve		150.000	87.500	87.500	-
Reserve ZOG: overheveling naar ZOG II			305.000	305.000	-
Kredietten:					-
Reserve Zicht op de Grevelingen:	25.000		269.669	170.752	96.917 N
Reserve Zicht op de Grevelingen I	94.370		569.074	425.140	143.934 N
Reserve Zicht op de Grevelingen II	-	13.489	13.489	13.489	-
Reserve Recreatieonderzoek	27.293		33.500	9.337	24.163 N
Algemene Reserve	125.000		75.562	101.970	26.408 V
Reserve Groen/Blauw	34.401				-
Totaal	296.054	163.489	1.353.794	1.113.188	240.806 N

4.3.3 Wat heeft het gekost? - Samenvatting programma 3

PROGRAMMA 3 ONTWIKSELINGEN	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	117.188	117.400	117.400	117.480	80 N
Marketing & Productontwikkeling	16.200	16.300	16.300	16.300	-
Totaal lasten	133.388	133.700	133.700	133.780	80 N
Baten					
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	-	-	-	-	-
Marketing & Productontwikkeling	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(133.388)	(133.700)	(133.700)	(133.780)	80 N
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten	1.747.877	-	3.342.384	1.488.458	1.853.926 V
Baten	1.601.695	-	2.394.579	773.592	1.620.987 N
Saldo kredieten	(146.182)	-	(947.805)	(714.866)	232.939 V
Saldo voor resultaatbestemming	(279.570)	(133.700)	(1.081.505)	(848.647)	232.858 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	200.000	300.000	1.066.250	1.066.250	-
Onttrekking reserves	296.054	163.489	1.353.794	1.113.188	240.606 N
Saldo resultaatbestemming	96.054	(136.511)	287.544	46.938	240.606 N
Saldo na resultaatbestemming	(183.516)	(270.211)	(793.961)	(801.708)	7.747 N

4.4 Algemene dekkingsmiddelen

4.4.1.1 De deelnemersbijdrage

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage	Inwoneraantallen per 1/1/2012
Provincie Zuid-Holland	291.938	62,5%	48.312
Provincie Zeeland	116.775	25,0%	
Gemeente Goeree-Overflakkee	34.207	12,5%	
Gemeente Schouwen-Duiveland	24.180		
TOTAAL	467.100		34.151

Overige Structurele lasten en baten	REKENING 2013	PROMTIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Overige structurele Lasten	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Saldo	-	(7.100)	(7.100)	-	7.100 V

Deze post betreft het budget voor onvoorziene kosten. In 2014 is hier geen aanspraak op gemaakt.

Diverse lasten en baten	REKENING 2013	PROMTIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	3.803	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	3.803	-	-	-	-

4.4.1.2 Storting en onttrekking reserves

Stortingen reserves	REKENING 2013	PROMTIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Algemene Reserve	99.638	-	-	-	-
Totaal programma 3	(99.638)	-	-	-	-

Onttrekkingen reserves	REKENING 2013	PROMTIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Algemene Reserve	43.189	-	35.189	35.189	-
Totaal	43.189	-	35.189	35.189	-

4.4.2 Wat heeft het gekost? - Samenvatting Algemene Dekkingsmiddelen

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele Lasten	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Totaal lasten	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	467.770	467.100	467.100	467.100	-
Totaal baten	467.770	467.100	467.100	467.100	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	467.770	466.000	466.000	467.100	7.100 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	3.803	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	3.803	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	471.573	466.000	466.000	467.100	7.100 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	99.638	-	-	-	-
Onttrekking reserves	43.169	-	35.189	35.189	-
Saldo resultaatbestemming	(56.469)	-	35.189	35.189	-
Saldo na resultaatbestemming	415.104	466.000	495.189	502.289	7.100 V

5 Paragrafen

5.1 Onderhoud kapitaalgoederen

Belangrijke taak en kostenpost voor de natuur- en recreatieschappen betreft het beheer en onderhoud van de gebieden en de kapitaalgoederen. Als basis voor het plannen van beheer en onderhoud en vervangingsinvesteringen in de recreatiegebieden wordt sinds 1995 het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Periodiek worden de in het TBM opgenomen plannen voor (groot) onderhoud en vervangingsinvesteringen herijkt. In 2011 heeft voor het laatst een herijking van de plannen plaatsgevonden. Deze herijking heeft niet geleid tot een aanpassing van de voorziening en de jaarlijkse dotatie groot onderhoud.

Herijking van de plannen in TBM vindt periodiek plaats op basis van inspectie in de gebieden en analyse van normkosten. Dat kan leiden tot aanpassingen in:

- de tijd, wat is daadwerkelijk nodig aan groot onderhoud in bepaalde toekomstige jaren
- de (norm-)kosten, de gehanteerde normen worden geactualiseerd aan de hand van de werkelijke prijzen
- de standaard elementen, de werkelijkheid in de gebieden komt niet altijd overeen met de gestandaardiseerde uitgangspunten voor een doeltype inrichting.

Aan de hand van TBM kunnen de uit te voeren werkzaamheden worden ingepland in de tijd en ten behoeve van de jaarbegroting van het schap worden geraamd. TBM biedt daarmee tevens een belangrijke basis om de onderbouwing te leveren voor de benodigde stand van en jaarlijkse dotatie aan de Voorziening Groot Onderhoud.

De kosten van het groot onderhoud en vervangingsinvesteringen fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om de jaarlijkse kosten van Groot Onderhoud zoveel mogelijk te egaliseren met behulp van een Voorziening Groot Onderhoud. Jaarlijks wordt een gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudskosten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

De afgelopen periode is echter gebleken dat het gebruik van de Voorziening Groot Onderhoud aan een belangrijke herijking toe was. Belangrijke redenen voor deze herijking zijn:

- Het verbeteren van het inzicht in de jaarlijkse onderhoudskosten om daarmee de efficiëntie van de uitvoering te stimuleren
- Het elimineren van het spaar-effect in de stand van de voorziening als gevolg de toepassing van de termijnhorizon van 80 jaar.
- Het maken van een (duidelijk) onderscheid tussen kosten van groot onderhoud en van vervangingsinvesteringen vanwege het gewijzigd gebruik van inrichtingselementen in de gebieden. Tot en met 2013 werd bij de bepaling van de voorziening GO uitgegaan van een ruim onderhoudsbegrip. Vanaf heden wordt voorgesteld voor vervangingsinvesteringen een afzonderlijke bestemmingsreserve in te stellen. Voor vervangingsinvesteringen kan zo een bewuste afweging worden gemaakt of en op welke wijze tot vervanging kan worden overgegaan. Het gebruik van inrichtingselementen in de gebieden wijzigt in de loop van jaren en betekent dat niet vanzelfsprekend na het verstrijken van de levensduur van een element tot vervanging van een identiek inrichtingselement moet worden overgegaan.

Door een duidelijk onderscheid aan te brengen tussen kosten van groot onderhoud en vervangingsinvesteringen en alleen de eerste categorie op te nemen in de egalisatievoorziening kan beter worden gemonitord wat de werkelijke onderhoudskosten zijn geweest in relatie tot de planning.

Op basis van gerealiseerde aanbestedingsvoordelen en ervaringscijfers konden diverse gehanteerde normkosten worden aangepast. Tevens zijn de afgelopen jaren de doeltypes geïnventariseerd en is de levensduur opnieuw ingeschat, waardoor de in het TBM gehanteerde uitgangspunten zijn herzien. Ook is de termijn herzien waarop de geraamde kosten groot onderhoud worden geëgaliseerd. De termijn is aangepast naar een voortschrijdende termijn van 20 jaar.

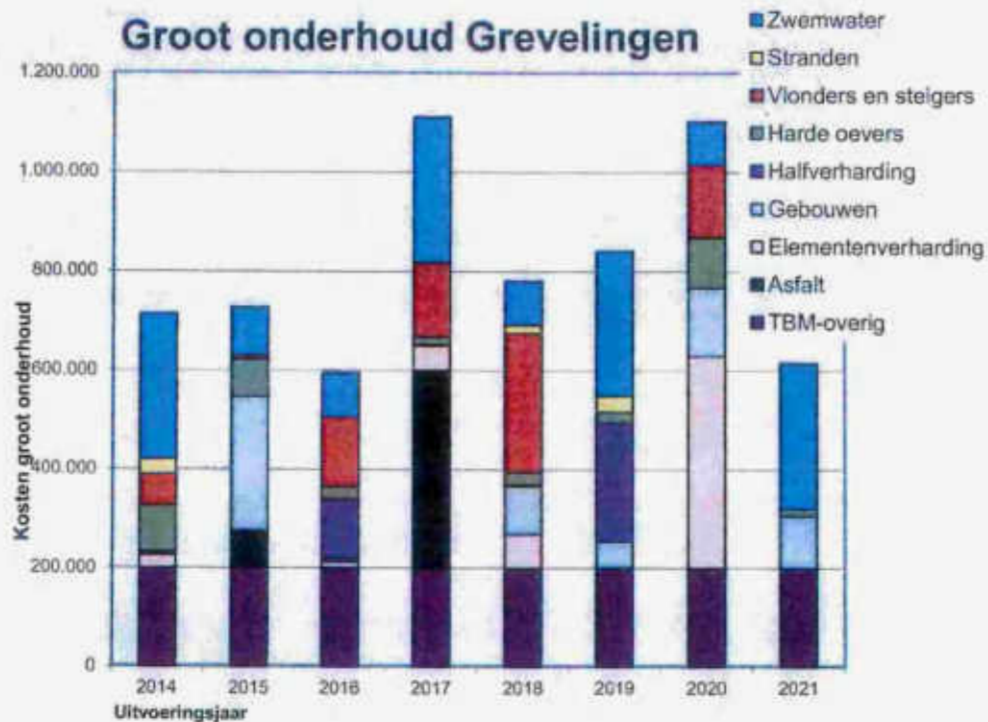
Voor de vervangingsinvesteringen wordt voorgesteld om vanuit de resultaatbestemming een bedrag op te nemen van € 1.885.000 (betreft het geraamde bedrag aan vervangingen in de komende 20 jaar) in de Reserve vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Voorgenomen vervangingen zullen via de jaarbegroting of middels een investeringsvoorstel met begrotingswijziging aan het bestuur ter goedkeuring worden voorgelegd.

Rekening houdende met bovenstaande aanscherpingen en de doelstelling om de inrichting van het schap zo zuinig en efficiënt mogelijk te onderhouden en zonodig te vervangen kan € 5.552.000 vrijvallen uit de voorziening.

Benodigde stand voorziening o.d.v. huidige uitgangspunten	Bedragen x € 1.000
Benodigde stand voorziening per 1-1-2015	0
Werkelijke stand voorziening per 1-1-2015	5.552
Vrijval voorziening	5.552

Voor het onderhouden en uitgesteld groot onderhoudswerk dat in 2015 en latere jaren zal worden uitgevoerd wordt voorgesteld om een reservering aan te houden van rond € 905.000 die in 2015 zal worden ingezet.

De doorlichting van het groot onderhoud heeft ook gevolgen voor de toekomstige jaardotaties. Deze gevolgen zullen in de herijking van de begroting 2015 e.v. van de Zuid-Westelijke Delta worden meegenomen.

Onder de categorie TBM-overig vallen de elementen in de gebieden die wel groot onderhoudsmaatregelen vragen maar qua aard en omvang geen of slechts in mindere mate een gedifferentieerde planning vragen. Deze zijn in de grafiek dan ook als een jaarlijks gelijk bedrag te zien.

5.2 Weerstandsvermogen en risico's

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd dan wel ingekrompen moet worden. Het vermogen om het beleid door te zetten, is afhankelijk van de omvang van de weerstandscapaciteit.

Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan: het geheel aan beschikbare en vrij aanwendbare financiële middelen om mogelijke "resterende" risico's met financiële gevolgen op te kunnen vangen. Met "resterende" risico's worden bedoeld: de risico's die onvoldoende "in control" zijn of kunnen worden gehouden door stuur- en beheersmaatregelen en/of waarvoor (nog) geen specifieke voorzieningen zijn of kunnen worden getroffen. Met vrij aanwendbare financiële middelen wordt bedoeld alle reserves waar nog geen (toekomstige) beslagen op liggen.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Het benodigde weerstandsvermogen op basis van de risico-inventarisatie is € 847.000. De beschikbare weerstandscapaciteit komt uit op € 7.078.023 wat resulteert in een ratio van 8,4, een waarderingscijfer A en dat betekent dat het weerstandsvermogen uitstekend is.

De weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Vrije deel Algemene Reserve:	€ 1.352.215
Nog te bestemmen resultaat 2014	€ 5.697.408
Bedrag onvoorzien (x 4)	€ 28.400
Totaal	€ 7.078.023

Risico	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden*	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Subsidies	Incidenteel	€ 620.000	midden	€ 155.000
2. Inkoop- en aanbesteding	Incidenteel	€ 550.000	laag	€ 55.000
3. Ecohotel	Incidenteel	€ 500.000	hoog	€ 400.000
Ecohotel	Incidenteel	€ 1.000.000	laag	€ 200.000
Ecohotel	Incidenteel	PM	laag	PM
4. Niet-gekwantificeerde risico's				€ 22.000
5. Nutscapaciteit Brouwersdam	Structureel	€ 0	laag	€ 0
6. Herplant Grevelingendam	Incidenteel	€ 15.000	hoog	€ 15.000
Totaal				€ 847.000

* Laag 20% Midden 50% Hoog 80%

Risico 1 Lagere inkomsten van subsidies:

Omschrijving risico:

Voor de uitvoering en begeleiding van diverse projecten in het programma ZOG zijn subsidies aangevraagd, toegezegd en al ontvangen. Risico's zijn dat aangevraagde subsidies niet (geheel) worden toegekend en dat toegezegde subsidies bij definitieve afrekening niet volledig worden toegekend en/of dat ontvangen subsidies moeten worden terugbetaald. De belangrijkste subsidies betreffen de subsidies voor Carelands (Interreg IVA 2 Zeeën Programma) en het Inspiratiecentrum Grevelingen (Stimuleringsregeling Voordelta, het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling in het kader van OP-Zuid, de Agenda VrijeTijd).

Beheermaatregelen:

- 1) zorgvuldig doorlopen van de procedures voor subsidieaanvraag, waarbij gestuurd wordt op het nauwkeurig voldoen aan de geldende subsidievoorwaarden,
- 2) inschakeling van specifieke expertise bij subsidieaanvragen voor uitvoerende werkzaamheden en voor toetsingen van aanvragen,
- 3) het onderhouden van goede contacten met de subsidieverstrekkers,
- 4) het binnen de projecten voeren van een nauwkeurige administratie van verplichtingen en gemaakte kosten, die betrekking hebben op de verleende subsidie en
- 5) opstellen van een zorgvuldige verantwoording aan de subsidieverstrekker(s) op basis van deze nauwkeurige administratie.

Berekeningswijze:

Midden risico (10%-25%); Op basis van het meerjarenprogramma ZOG bedraagt de totale omvang van de lopende subsidies circa 3,1 M€ (zijnde de optelling van diverse subsidies voor Inspiratiecentrum circa 2,9 M€ en Carelands circa 0,2 M€).

Het betreft hier ook subsidies, die in het kader van ZOG1 al zijn verworven, maar waarvan de definitieve afrekening nog moet plaatsvinden, evenals de subsidies, die in de komende periode aangevraagd worden. Van deze 3,1 M€ betreft het risicovolle deel – bepaald op basis van expert judgement – circa 20% daarvan (circa € 620.000). De financiële impact van dit risico bedraagt daarom 25% x € 620.000, zijnde € 155.000.

Risico 2: Hogere uitgaven voortkomende uit tegenvallende inkoop en aanbesteding:

Omschrijving risico:

Een groot aantal maatregelen uit het ZOG-programma kent aanbestedingen. Fouten in de procedure kunnen leiden tot claims met financiële gevolgen en vertragingen. Daarnaast is bij elke aanbesteding het vooraf onzeker wat het aanbestedingsresultaat zal zijn en of er tijdens de uitvoering van werkzaamheden onvoorziene zaken optreden met financiële consequenties. De inkoop- en aanbestedingsrisico's hebben vooral betrekking op de projecten uit ZOG, waarin sprake is van een aanzienlijke aanbesteding (Ecohotel, Inspiratiecentrum, Slikken van Flakkee).

Beheermaatregelen:

- 1) zorgvuldige raming maken bij grote aanbestedingen inclusief een post 'onvoorzien', die samenhangt met belangrijke risico's,
- 2) in voorkomende gevallen laten toetsen van de raming door experts,
- 3) het doorlopen van een zorgvuldige aanbesteding op basis van een aanbestedingsbeleid, dat aansluit op wet- en regelgeving,
- 4) met zorg opstellen (en zonodig laten toetsen) van contract en vraagspecificaties,
- 5) het nauwgezet uitvoeren van directievoering en contractmanagement tijdens de contractuitvoering.

Berekeningswijze:

Laag risico (5-10%, vooral aangezien de economische recessie van de afgelopen periode leidt tot aanbestedingsresultaten onder de ramingen); op basis van het meerjarenprogramma van ZOG bedraagt de totale omvang van inkoop circa 5,5 M€. Het betreft hier vooral inkooptrajecten voor het Inspiratiecentrum (circa 3 M€ waarvan de aanbesteding al heeft plaatsgevonden, de toekomstige werkzaamheden t.b.v. Slikken van Flakkee, geprognoseerd op 2,5 M€ en diverse kleinere realisatie, onderzoek- en adviesopdrachten. Het risicovolle deel – bepaald op basis van expert judgement - betrekking heeft op 10% van de totale 5,5 M€ (dus circa 550.000); De financiële impact van dit risico bedraagt daarom $10\% \times 550.000$ zijnde €55.000.

Risico 3 Ecohotel

Omschrijving risico:

Staatsbosbeheer heeft bij de onderhandelingen over de wijziging van de erfpachttakte bedongen dat het schap een zekerheidstelling opbouwt voor de eindvergoeding middels een garantiefonds (conform het Hoofdlijnenakkoord met Staatsbosbeheer). Er bestaat nog onzekerheid over hoe dekking wordt gevonden voor de afgesproken storting in het garantiefonds van $10 \times € 50.000$.

Het schap is met de projectontwikkelaar in gesprek over verschillende onderwerpen rond het ecohotel. Hierbij gaat het onder meer over de afspraken inzake de betaling van de eerdergenoemde $10 \times € 50.000,-$ én het vermoeden dat de ontwikkelaar meer vierkante meter vloeroppervlak bouwt dan in het ondererfpachtcontract is toegestaan. De exploitant van het Ecohotel heeft bij dit gesprek en per brief aangegeven dat hij schade heeft opgelopen door de vertraging die is ontstaan door de langdurige onderhandelingen tussen SBB en schap over de erfpachttakte. Deze schade heeft hij bepaald op € 1.000.000. De exploitant heeft verder aangegeven dat hij graag om de tafel wil om op een constructieve wijze tot een definitieve oplossing te komen voor alle kwesties die nog spelen.

De impact is geschat op circa € 600.000. ($1.000.000 \times 20\%$ en $€500.000,- \times 80\%$),

Daarnaast is het Schap op basis van de afgesloten ondererfpachtovereenkomst verplicht een zogenaamde eindvergoeding te betalen indien de erfpacht na het verlopen van de termijn (65 jaar) of tussentijds moet worden beëindigd. Gezien de lange termijn waarover dit risico zich uitstrekt en de afhankelijkheid van de waarde-ontwikkeling van de opstallen o.a. ingegeven door de vastgoedmarkt is het noodzakelijk een onderzoek te doen naar de omvang van dit risico. Vooruitlopend hierop is deze post als p.m. aangemerkt.

Beheersmaatregelen:

1. Voor de eindvergoeding dient het schap maatregelen te treffen dat de erfpacht niet tussentijds zal worden beëindigd of in 2079 niet wordt verlengd. Tevens moet het Schap bewerkstelligen dat hoogte van de eindvergoeding (bij eventuele beëindiging van de erfpacht) zo laag mogelijk is.
2. Met de projectontwikkelaar is het schap in gesprek om te komen tot een goede oplossing van de geschilpunten. De bijdrage in de garantiestelling én de schade die is geleden door de projectontwikkelaar maken hier deel van uit.

Het project Ecohotel genereert erfpachtopbrengsten die onder andere worden benut voor investeringen in natuurwaarden voor de Grevelingen en ter dekking van de kosten die het schap maakt bij derealisatie van het project. Maar ook andere projecten leiden tot exploitatieopbrengsten, die ingezet worden voor bekostiging van andere projecten of voor reguliere Schapsactiviteiten. Stagnaties in de projectuitvoering of tegenvallende exploitatieresultaten kunnen leiden tot lagere opbrengsten. Het Inspiratiecentrum Grevelingen voorziet ook in substantiële exploitatie inkomsten.

Beheersmaatregelen:

- 1) realistische inschatting van toekomstige exploitatieopbrengsten in het ZOG-programma,
- 2) maken van duidelijke en sluitende erfpacht- en exploitatiecontracten met exploitanten,
- 3) goed relatiemanagement met exploitanten

Risico 4 hogere uitgaven door niet gekwantificeerde risico's:

Omschrijving en berekeningswijze:

Voor niet gekwantificeerde risico's wordt uitgegaan van 2% van de structurele inkomsten (net als voorgaande jaren). Voor de Grevelingen komt dit neer op 2% van 1.100.000 zijnde €22.000.

Risico 5 Nutscapaciteit Brouwersdam

Eind jaren '80 van de vorige eeuw heeft het Rijk bij het realiseren van de recreatiegebieden De Punt en de Kabbelaarsbank nutsaansluitingen gemaakt richting de Kop van Goeree. In de praktijk wordt dit hoofdnet beheerd door de exploitanten Marina Port Zélande en Center Parcs Port Zélande. Vanaf dit hoofdnet is vervolgens een subnet aangelegd ter ontsluiting van schapsvoorzieningen (toiletgebouwen, verlichting, parkeerautomaten) en diverse exploitanten op De Punt en de Kabbelaarsbank.

Bij het uitwerken van de plannen voor het Inspiratiecentrum is gebleken dat er tussen het Recreatieschap en genoemde exploitanten geen heldere afspraken bestaan over verdeling van (rest)capaciteit bij gebiedsontwikkeling. Genoemde exploitanten hebben de restcapaciteit op het hoofdnet geclaimd voor diverse grootschalige uitbreidingen die zij de komende jaren willen realiseren (conform het bestemmingsplan Brouwersdam 2012). Voor het Inspiratiecentrum is voor een zelfvoorzienende oplossing gekozen met o.a. een septictank. Nieuwe en geplande exploitanten als Punt-West en Brouwerseiland leggen voor hun ontwikkelingen voor eigen rekening en risico nutsaansluitingen aan naar Goeree respectievelijk Schouwen.

Indien het Recreatieschap in haar grondbeleid voor nieuwe uitgiftes aan exploitanten stelt dat alle ontwikkelingen zelfvoorzienend moeten zijn binnen het kavel, dan wel voor eigen rekening en risico nutsaansluitingen moeten realiseren en beheren vanaf het kavel tot aan

het aansluitpunt van de nutsbedrijven, leidt het knelpunt van beperkte nutscapaciteit op de Brouwersdam niet tot een (financieel) risico voor het Recreatieschap.

Risico 6: Herplant Grevelingendam

Voor de uitvoering van de herplant op de Grevelingendam loopt het schap een risico op meerkosten ten opzichte van het budget. Naar aanleiding van het resultaat van het opkomend groen na het uitvoeren van de kapwerkzaamheden in 2013, lijken de ingrepen die nodig zijn om te kunnen voldoen aan de vereiste kwaliteit meer te kosten dan verwacht. Bovendien zijn er mogelijk extra kosten in het begeleiden van de herplant. Het bedrag van de meerkosten wordt geschat op maximaal € 15.000.

5.3 Financiering (treasury)

Wet fido

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten/provincies en gemeenschappelijke regelingen hun geld en kapitaal beheren. Die regels staan in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

Hoeveel geld het schap mag lenen, is afhankelijk van de hoogte van de begroting. De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld geleend mag worden voor een periode van maximaal 1 jaar. De renterisiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

Het recreatieschap Grevelingen heeft over 2014 aan zowel de kasgeldlimiet als de renterisiconorm voldaan.

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitstaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,2% (zie artikel 3 en 4 van de Wet fido en de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. In 2014 zijn geen kasgeldleningen afgesloten.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende jaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's. In 2014 zijn geen vaste geldleningen aangegaan.

Renteontwikkeling

De rentebaten zijn naar aanleiding van het verplicht schatkistbankieren op nihil gesteld.

Het schatkistbankieren is gebaseerd op het principe van zero-balancing. Zero-balancing betekent het dagelijks overboeken van het saldo boven een vastgesteld drempelbedrag van minimaal € 250.000 en maximaal € 2,5 miljoen op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist dan wel het aanvullen van een bankrekening ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Zero-balancing leidt ertoe dat het saldo op de laatstgenoemd bankrekening aan het einde van de dag altijd nul is. Vanaf het moment van invoering is het niet meer toegestaan als decentrale overheid (tijdelijk) overtollige gelden te beleggen. Alle (tijdelijk) overtollige middelen worden in het schatkistbankieren opgenomen. De bestaande beleggingen blijven tot het einde van de huidige looptijd of tot het moment van vrijvallen gecontinueerd. Het verplicht schatkistbankieren geldt ook voor gemeenschappelijke regelingen. Ten behoeve van dit verplichte schatkistbankieren zijn rekeningen geopend om de rekening-courant overeenkomst tussen de Staat en de gemeenschappelijke regeling gestalte te geven. Eind 2014 is de eerste overboeking uitgevoerd. De complexiteit van de uitvoering en het nog ontbreken van liquiditeitsprognoses maken het dagelijks uitvoeren van de regeling nog niet mogelijk. In de loop van 2015 zal de frequentie worden verhoogd.

Nota Treasurybeleid

Eens per 4 jaar vindt een heroverweging plaats van het Treasurybeleid. Mede gelet op de nieuwe wetgeving omtrent het schatkistbankieren is op 5 december 2014 een geactualiseerd Treasurystatuut aan het bestuur van de nieuwe Gemeenschappelijke regeling Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta aangeboden.

5.4 Grondbeleid

Grond en grondposities

Per 31 december 2014 viel er onder het beheergebied van het recreatieschap Grevelingen 8.241 ha grond, met 22 exploitaties. De verhouding in grondpositie was als volgt:

Grondpositie Grevelingen	8.241 ha
Eigendom	0 %
Erfpacht	96 %
Overig	4 %

Voor grond geldt dat er per 31 december 2014 geen boekwaarde was opgenomen.

Eind 2014 heeft het Algemeen Bestuur in het kader van de opschaling van het schap besloten de registergoederen (gronden in erfpacht met eventuele opstallen) over te dragen aan het Deltaschap. De notariële afwikkeling hiervan is begin/medio 2015 voorzien, mede afhankelijk van het moment waarop toestemming wordt verkregen van de bloot-eigenaar (SBB/RVB).

Exploitaties

Het Schap voert de ingezette professionaliseringsslag verder door in het beheer van de exploitatiecontracten. Belangrijke invalshoek bij de ingezette professionalisering is een zakelijke en marktconforme benadering. Daarbij is ingezet op tijdige indexering en gebruikmaking van de contractuele herzieningsmomenten.

Bij zowel de herziening als de (eerste) uitgifte van gronden wordt ter bepaling van de erfpachtcanon of de huurprijs uitgegaan van een marktconform rendement over de grondwaarde. Om deze grondwaarde te bepalen wordt gebruik gemaakt van externe taxaties, tenzij sprake is van een weinig complexe situatie waarin op relatief eenvoudige wijze tot overeenstemming kan worden gekomen. Over het algemeen wordt het te hanteren rendementspercentage gebaseerd op de rente die op staatsleningen wordt verkregen, verhoogd met een toeslag voor risico's en beheer. Het Schap hanteert een rendementspercentage van 5%.

De huidige ongunstige economische conjunctuur is merkbaar bij het genereren van inkomsten uit lopende en nieuwe exploitaties. Nieuwe exploitaties komen lastiger van de grond. Het betalingsgedrag van bestaande exploitanten vraagt aandacht. Waar nodig en verantwoord worden met exploitanten afspraken gemaakt over betalingsregelingen waarbij behoud van inkomsten voor het schap uitgangspunt is maar waarbij in betalingsmomenten aansluiting wordt gezocht bij de cashflow van de exploitant.

Ontwikkelingen

Geen bijzonderheden.

Gebouwd vastgoed

Het Schap is eigenaar van het volgende object:

Adres:	Functie:
Haven van Bommenede 1, Zonnemaire (erfpacht)	Steunpunt GZH en bedrijfsruimte

Dit object is o.a. in gebruik bij de G.Z-H.. Op het object rust een boekwaarde per 31 december 2014 van € 63.949.

Vanuit een oogpunt van risicobeheersing dient bijzondere aandacht uit te gaan naar de ontwikkeling door het Schap van het Inspiratiecentrum Grevelingen. De aan deze vastgoedontwikkeling verbonden risico's betreffen zowel de realisatie (kosten in relatie tot budgetten en subsidietermijnen) als de exploitatie (kortlopend huurcontract en daaropvolgend leegstandsrisico evenals de beoogde dekking ten laste van de reguliere begroting). Het wordt noodzakelijk geacht ten behoeve van dit project risicobeheersingsmaatregelen te treffen binnen het programma ZOG.

5.5 Bedrijfsvoering

De afspraken over de dienstverlening door G.Z-H aan de Schappen zijn sinds jaar en dag vastgelegd in een zogenaamde Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De DVO voor De Grevelingen loopt af op 01-01-2015. In verband met de op 1 juli 2014 in werking getreden nieuwe gemeenschappelijke regeling Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta, zal geen nieuwe DVO meer worden aangegaan met het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen (en ook niet meer met Haringvliet), maar is een DVO 2015 aan het bestuur van het Natuur- en Recreatieschap Zuidwestelijke Delta voorgelegd en ondertekend.

De activiteiten die in het kader van de reguliere dienstverlening worden uitgevoerd, zijn per programma toegelicht in de programmaverantwoording. De kwaliteit van de bedrijfsvoering en de onderliggende bedrijfsprocessen worden getoetst door middel van een verbijzonderde interne controle. De vormgeving en uitvoering van deze controle zijn vastgelegd in een intern controleplan, dat in samenwerking met de accountant tot stand is gekomen. De steekproefsgewijze uitgevoerde verbijzonderde interne controle is er op gericht de juiste werking van de bedrijfsprocessen en de naleving van interne en externe wet- en regelgeving te toetsen. De aandacht gaat hierbij in het bijzonder uit naar de processen van inkopen en aanbesteden, het betaalbaar stellen van inkoopfacturen en het heffen en innen van huur- en erfpachtopbrengsten. De accountant maakt van de resultaten van de verbijzonderde interne controle gebruik bij zijn oordeelsvorming over de getrouwheid van de financiële uitkomsten en de financiële rechtmatigheid van de uitvoering bij de jaarrekeningcontrole.

In tegenstelling tot voorgaande jaren heeft de G.Z-H door het ontbreken van capaciteit de verbijzonderde interne controle over 2014 niet zelf uitgevoerd. Dit betreft met name de rechtmatigheidscontroles. De accountant heeft derhalve geen gebruik kunnen maken van de verbijzonderde controles en daarom zelfstandig aanvullende rechtmatigheidscontroles uitgevoerd. De resultaten zijn, tezamen met de uitkomsten van de interim controle, door de accountant vastgelegd in een managementletter, die in definitieve vorm met de directeur is besproken.

De P-component van de dienstverlening door G. Z-H blijkt uit de volgende tabel:

	1. Bestuur	2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	3. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Totaal
Productomschrijving					
Bestuursproducten	65.500				65.500
Juridische ondersteuning & advisering	11.300				11.300
Financiën	16.100				16.100
Terreinbeheer		226.300			226.300
Economisch beheer		34.000			34.000
Communicatie		48.900			48.900
Regelgeving & handhaving		69.500			69.500
Planvorming & gebiedsontwikkeling			117.400		117.400
Marketing & productontwikkeling			16.300		16.300
					0
Subtotaal	92.900	378.700	133.700	0	605.300
Dienstverlening in uitgaven voorziening					
Groot Onderhoud		34.865			34.865
Dienstverlening inzake kredieten			387.275		387.275
Totaal	92.900	413.565	520.975	0	1.027.440

Jaarrekening 2014
Natuur- en recreatieschap De Grevelingen

6 Balans en programmarekening

6.1 Balans per 31 december 2014

ACTIVA	31 december 2014	31 december 2013
Vaste activa		
Maatstafte vaste activa	298.145	326.189
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	-	27.447
Investerings met economisch nut	259.545	310.742
Financiële vaste activa	7.320.443	7.359.217
Overige uitkeringen met een niettypische looptijd van één jaar of langer	7.529.443	7.809.217
Vloeiende activa		
Uitkeringen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	1.949.517	653.844
Vorderingen op openbare lichamen	526.058	590.512
Rokering-ouderverhoudingen met het Rijk	538.708	-
Overige vorderingen	4.250	63.332
Liquide middelen		
Banksald	3.752.354	6.185.761
Overlopende activa	3.251.262	1.723.241
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door toediening op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	3.046.040	1.649.161
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	205.352	74.060
Totaal	15.863.251	16.685.252
PASSIVA		
Vaste passiva		
Eigen vermogen	15.121.157	16.116.233
Algemene reserve	1.352.215	1.124.900
Bestemmingsreserves	8.071.534	8.873.232
Nog te bestemmen resultaat	5.987.408	118.101
Voorzieningen	-	5.312.588
Onderhoudsvoorzieningen	-	5.312.588
Vloeiende passiva		
Netto-vloeiende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	434.010	719.277
Overige schulden	434.010	719.277
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn nagelaten en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	277.748	514.923
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	30.106	25.991
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	230	240
Totaal	15.863.251	16.685.252

6.2 Programmarekening 2014

PROGRAMMA	REKENING 2013	PROJECTIEVE VERGROTING 2014	BEKROUWING NA WETZING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Programma 1 Bestuur	107.761	113.100	113.100	106.856	6.244 V
Programma 2 Beheer, Onderhoud en Exploitatie	2.800.922	2.618.691	2.617.742	2.567.872	49.870 V
Programma 3 Ontwikkelingen	133.388	133.700	133.700	133.780	80 N
Algemene dekkingmiddelen	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Totaal lasten	3.042.071	2.872.501	2.871.642	2.808.508	63.133 V
Baten					
Programma 1 Bestuur	366.802	339.136	339.136	366.790	26.654 V
Programma 2 Beheer, Onderhoud en Exploitatie	2.090.314	1.877.548	2.085.619	2.085.312	9.693 V
Programma 3 Ontwikkelingen	-	-	-	-	-
Algemene dekkingmiddelen	467.770	467.100	467.100	467.100	-
Totaal baten	2.924.886	2.683.784	2.891.855	2.919.202	36.347 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(87.185)	(188.607)	20.213	119.693	89.486 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	144	25 N
Diverse baten	20.639	-	16.262	5.621.881	5.605.619 V
Saldo diverse lasten en baten	20.639	-	16.262	5.621.737	5.605.594 V
Kredieten					
Lasten	1.747.677	-	3.367.384	1.510.098	1.857.286 V
Baten	1.601.696	-	2.394.579	773.592	1.620.987 N
Saldo kredieten	(146.102)	-	(972.805)	(736.506)	236.299 V
Saldo voor resultaatstemming	(212.727)	(188.607)	(936.449)	5.004.924	5.941.373 V
Resultaatstemming					
Sluiting reserves	686.268	659.136	1.430.766	1.430.766	-
Onttrekking reserves	1.019.096	847.943	2.367.215	2.123.249	243.986 N
Saldo resultaatstemming	330.828	166.607	936.449	697.483	243.986 N
Saldo na resultaatstemming	116.101	-	-	5.697.408	5.697.408 V

6.3 Waarderingsgrondslagen

De jaarrekening 2014 is opgesteld conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en vermeld in afgeronde bedragen van € 1 nauwkeurig.

Materiële vaste activa

In 2010 heeft het Algemeen Bestuur de Kadernota Investerings, Waarderingen en Afschrijvingen vastgesteld. Hierin is het volledige beleid ten aanzien van materiële vaste activa beschreven.

De waardering van materiële vaste activa vindt plaats op basis van de aanschafwaarde waarop de verrichte lineaire afschrijvingen in mindering worden gebracht. De afschrijvingen geschieden op basis van de verkrijgingprijs en de geschatte economische levensduur waarover de lasten evenredig worden gespreid.

Het BBV onderscheidt de navolgende investeringen:

1. Investerings met economisch nut
2. Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Investerings met economisch nut

Investerings hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investerings met economisch nut boven € 25.000 worden geactiveerd.

Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden niet geactiveerd tenzij het Algemeen Bestuur van het schap in een specifiek geval besluit dit wel te doen, bijvoorbeeld wanneer vanuit financieel oogpunt belangrijke investeringen in de openbare ruimte anders niet gedaan kunnen worden. Indien dergelijke investeringen wel geactiveerd worden, zal dit specifiek in het bestuursbesluit worden opgenomen conform het vastgestelde beleid in de Kadernota. De volgende richtlijnen zijn grotendeels gehanteerd voor de afschrijvingstermijnen:

- gronden en terreinen	geen afschrijving
- bedrijfsgebouwen	35 jaar
- grond- weg- en waterbouwkundige werken	35 jaar
- machines, apparaten en installaties	10 jaar
- overige materiële vaste activa	30 jaar

Indien investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, vindt de afschrijving hiervan eveneens lineair plaats waarbij resultaatafhankelijke extra afschrijvingen zijn toegestaan mits de financiële positie dat toelaat. Eventuele extra afschrijvingen zullen in de begroting of via een separaat voorstel aan het bestuur ter goedkeuring worden voorgelegd.

De afschrijvingen van projecten die zijn ontwikkeld en uitgevoerd vanuit het Uitvoeringsprogramma Zicht Op De Grevelingen worden gedeeltelijk gedekt ten laste van de reserve afschrijving ZOG-projecten, omdat de betreffende afschrijvingstermijnen langer lopen dan het uitvoeringsprogramma.

Uloppende activa en passiva

De vorderingen en schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

De voorzieningen worden tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Waarborgsommen

Waarborgsommen zijn conform het BBV opgenomen onder langlopende schulden.

Waarderingsgrondslagen voor resultaatbepaling

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Toelichting voorziening grootonderhoud

De noodzakelijke omvang van de voorziening grootonderhoud en de jaarlijkse dotatie zijn per eind 2014 opnieuw bepaald. Voornamelijk als gevolg van het herzien van de uitgangspunten van het Terrein Beheer Model en het aanpassen van de egalisatietermijn van 80 jaar naar 20 jaar is ten gunste van 2014 € 5.552.000 vrijgevallen uit deze voorziening. De genoemde maatregelen hebben effect op de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening grootonderhoud in de begrotingen van de Zuid-Westelijke Delta voor de komende jaren. De aanpassing is toegelicht in paragraaf 5.1 Onderhoud kapitaalgoederen.

Overige

Voor de toelichting op de programmarekening is de richtlijn gehanteerd de verschillen toe te lichten bij afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging van meer dan 3%, met een minimum van € 2.500.

6.4 Toelichting op de balans

6.4.1 Vaste activa

1. Materiële vaste activa

☒ Investerings met een economisch nut

Investerings met een economisch nut	Boekwaarde 1-1-2014	Investe- ringen	Extra afschrij- ningen	Afschrij- ningen	Bijdrage van derden	Afwaarde- ningen	Boekwaarde 31-12-2014
Bedrijfsgebouwen	79.223	1.887.678	-	15.273	1.887.678	-	83.950
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	211.503	-	-	31.367	-	15.448	195.595
Overige materiële activa	20.018	-	-	20.018	-	-	-
	310.744	1.887.678	-	85.545	1.887.678	15.448	250.545

De bedrijfsgebouwen hebben betrekking op de locatie Bommenede die o.a. bij G.Z-H in gebruik is. De investeringen in 2014 in het inspiratiecentrum Grevelingen worden geheel gedekt door bijdragen van derden.

☒ Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2014	Investe- ringen	Extra afschrij- ningen	Afschrij- ningen	Bijdrage van derden	Afwaarde- ningen	Boekwaarde 31-12-2014
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	27.447	-	-	11.999	-	15.448	-
	27.447	-	-	11.999	-	15.448	-

De boekwaarde van de aanvullende inrichtingswerken strand Grevelingendam (€ 14.238) en van aanleg catamaranlocatie Den Osse (€ 1.210) is overgebracht naar de investeringen met economisch nut.

2. Financiële vaste activa

☒ overige langlopende leningen

	2014	2013
Boekwaarde 1 januari	7.859.217	8.172.362
Af: aflossing	338.774	313.145
Saldo 31 december	7.520.443	7.859.217

6.4.2 Vlottende activa

1. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

☒ Vorderingen op openbare lichamen

	2014	2013
Debiteuren	526.558	590.512
	526.558	590.512

☒ rekening-courantverhouding met het Rijk

	2014	2013
R.C. Rijk	538.709	
	538.709	0

Ten behoeve van het verplichte schatkistbankieren zijn rekeningen geopend om de rekening-courant overeenkomst tussen de Staat en de gemeenschappelijke regeling gestalte te geven. Eind 2014 is de eerste overboeking uitgevoerd. De complexiteit van de uitvoering en het nog ontbreken van liquiditeitsprognoses hebben het dagelijks uitvoeren

van de regeling nog niet mogelijk gemaakt. In de loop van 2015 zal de frequentie worden verhoogd.

☒ overige vorderingen

Debiteuren
Voorziening dubieuze debiteuren

2014	2013
65.211	85.139
60.961	21.807
4.250	63.332

2. Liquide middelen

☒ Banksaldi

2014	2013
3.762.354	6.105.761
3.762.354	6.105.761

3. Overlopende activa

☒ de van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel

Omschrijving	Saldo 31-12-2013	Vrijgevallen of terug- betaalde bedragen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2014
Subsidie natuurbeheer	1.225.016	1.225.016	1.225.016	1.225.016
Gebiedsontwikkeling De Punt	150.154		150.154	0
Kwaliteit openbare ruimte	41.420	425.131	103.351	363.200
Natura People	191.775	157.634	148.007	201.402
Infocentrum	22.063	1.897.676	849.513	1.070.226
Carelands	8.011	178.185		186.196
Te ontvangen bijdrage ZOG	10.742		10.742	0
Totaal	1.649.181	3.883.642	2.486.783	3.046.040

☒ overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

Nog te ontvangen bedragen
nog te factureren
Vooruitbetaalde bedragen
Compensabele BTW
Ondernemers BTW

2014	2013
150.863	59.234
3.775	0
3.257	8.603
45.515	95
1.942	6.128
205.352	74.060

Onder de nog te ontvangen bedragen is opgenomen de nog te ontvangen creditnota's betreffende additionele dienstverlening voor een bedrag van € 126.017.

6.4.3 Vaste passiva

1. Eigen vermogen

Reserves

	Stand per 01-01-2014	Bestemming Resultaat 2013	Toevoegingen in 2014	Onttrekkingen in 2014	Stand per 31-12-2014
Algemene Reserve	1.124.900	118.101	175.380	66.166	1.352.215
Bestemmingsreserves					
Reserve marketing en communicatie	92.901		0	0	92.901
Reserve aankoopsom Rijk	7.859.216		339.136	941.660	7.256.692
Reserve Zicht op Grevelingen I	622.590		87.500	563.253	146.837
Reserve Zicht op Grevelingen II	0		708.750	425.140	283.610
Reserve Groen/Blauwe projecten	195.116		0	101.970	93.146
Reserve Groen/Blauw II	0		120.000	0	120.000
Reserve recreantenonderzoek	13.489		0	13.489	0
Reserve informatiepanelen	24.000		0	0	24.000
Reserve afschrijving ZOG projecten	65.920		0	11.572	54.348
TOTAAL	9.998.132	118.101	1.430.766	2.123.250	9.423.749

☒ ALGEMENE RESERVE

De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

	2014	2013
Saldo 1 januari	1.124.900	916.948
Bij: bestemming resultaat 2013	118.101	
Bij: stortingen	175.380	278.404
Af: Onttrekkingen	66.166	70.452
	1.352.215	1.124.900

Specificatie stortingen	
- cf. programmabegroting	170.000
- resultaat najaarsrapportage 2014 ag v. herberekening activa	5.380
	175.380

Specificatie onttrekkingen	
Kredieten:	
- resultaat najaarsrapportage 2014	35.189
- Liquidatie overh. rechten en plichten	21.640
- Onderwaterdrempel	9.337
	66.166

☒ BESTEMMINGSRERVES

a) Reserve Marketing en communicatie

Deze reserve wordt ingezet voor activiteiten in het kader van marketing en communicatie.

	2014	2013
Saldo 1 januari	92.901	92.901
Bij: stortingen	0	
Af: Onttrekkingen	0	
	<u>92.901</u>	<u>92.901</u>

b) Reserve afkoopsom Rijk

De afkoopsom in verband met het uittreden van het Rijk uit het Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen is gestort in de egalisatiereserve afkoopsom Rijk. De storting betreft de ontvangen rente op de afkoopsom. De jaarlijkse onttrekking bestaat uit de niet ontvangen deelnemersbijdrage van het Rijk.

	2014	2013
Saldo 1 januari	7.859.216	8.172.361
Bij: stortingen	339.136	352.648
Af: Onttrekkingen	941.680	665.793
	<u>7.256.692</u>	<u>7.859.216</u>

Specificatie stortingen
- cf. programmabegroting

339.136
<u>339.136</u>

Specificatie onttrekkingen
- cf. programmabegroting
- cf. najaarsrapportage

677.910
263.750
<u>941.660</u>

c) Reserve Zicht op Grevelingen I en II

In 2007 is de bestemmingsreserve "Zicht op de Grevelingen" ingesteld. Met deze reserve worden de projecten en onderzoeken gefinancierd die het gebied een duurzame ontwikkeling bieden.

	2014	2013
Saldo 1 januari	622.590	551.434
Bij: stortingen	87.500	180.886
Af: Onttrekkingen	563.253	109.730
	<u>146.837</u>	<u>622.590</u>

Specificatie stortingen
- cf. programmabegroting
- cf. najaarsrapportage 2014

150.000
-82.500
<u>87.500</u>

Specificatie onttrekkingen
- cf. programmabegroting
- cf. najaarsrapportage 2014
- Overheveling naar ZOG II
Kredieten:
- ZOG

150.000
-82.500
305.000
170.753
<u>563.253</u>

d) Reserve Zicht op Grevelingen II

	2014	2013
Saldo 1 januari	0	
Bij: stortingen	708.750	
Af: Onttrekkingen	425.140	
	<u>283.610</u>	<u>0</u>

Specificatie stortingen
 - Overheveling van ZOG I
 - Overheveling van reserve afkoopsom Rijk
 - cf. najaarsrapportage - meeropbrengst SNL subsidie

305.000
263.750
140.000
<u>708.750</u>

Specificatie onttrekkingen

Kredieten:

- ZO'dG II

425.140
<u>425.140</u>

e) Reserve Groen/Blauwe projecten I

Uit deze reserve worden projecten gefinancierd die de recreatie- en natuurfunctie versterken.

	2014	2013
Saldo 1 januari	195.116	354.517
Bij: stortingen	0	0
Af: Onttrekkingen	101.970	159.401
	<u>93.146</u>	<u>195.116</u>

Specificatie onttrekkingen

- kredieten

101.970
<u>101.970</u>

f) Reserve Groen/Blauwe projecten II

	2014	2013
Saldo 1 januari	0	0
Bij: stortingen	120.000	0
Af: Onttrekkingen	0	0
	<u>120.000</u>	<u>0</u>

Specificatie stortingen

- cf. najaarsrapportage - meeropbrengst SNL subsidie

120.000
<u>120.000</u>

g) Reserve recreantenonderzoek

Deze reserve was gevormd voor het uitvoeren van verschillende onderzoeken in het kader van marketing en communicatie.

	2014	2013
Saldo 1 januari	13.489	13.489
Bij: stortingen	0	
Af: Onttrekkingen	13.489	
	<u>0</u>	<u>13.489</u>

Specificatie onttrekkingen

- cf. programmabegroting

13.489
<u>13.489</u>

h) Reserve infopanelen

Het doel van deze reserve is om de inhoud van de informatiepanelen te kunnen vervangen, omdat de inhoud van de panelen veroudert en verkleurt.

	2014	2013
Saldo 1 januari	24.000	20.000
Bij: stortingen	0	4.000
Af: Onttrekkingen	0	
	24.000	24.000

i) Reserve afschrijving ZOG projecten

De reden voor vorming van deze reserve is dat de afschrijvingstermijnen van de projecten ontwikkeld en uitgevoerd vanuit het Uitvoeringsprogramma Zicht Op de Grevelingen langer lopen dan het uitvoeringsprogramma. Om te voorkomen dat het schapsbestuur na afloop van het uitvoeringsprogramma in de programmabegroting met afschrijvingslasten wordt geconfronteerd, worden de benodigde middelen om de investering volledig af te kunnen schrijven, toegevoegd aan een reserve waaruit de jaarlijkse afschrijvingslast gedekt kan worden.

	2014	2013
Saldo 1 januari	65.920	80.000
Bij: stortingen	0	
Af: Onttrekkingen	11.572	14.080
	54.348	65.920

Specificatie onttrekkingen
- cf. programmabegroting
- cf. najaarsrapportage 2013

6.544
5.028
11.572

☒ NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT

	2014	2013
Resultaat	5.697.408	118.101
	5.697.408	118.101

2. Voorzieningen

	Stand per 01-01-2014	Toevoegingen in 2014	Vrijgevallen t.g.v. exploitatie	Onttrekkingen in 2014	Stand per 31-12-2014
Voorziening Groot Onderhoud	5.312.588	811.709	5.552.349	571.948	0
TOTAAL	5.312.588	811.709	5.552.349	571.948	0

☒ ONDERHOUDSEGALISATIEVOORZIENINGEN

a) Voorziening Groot Onderhoud

Groot onderhoud is noodzakelijk om de duurzame instandhouding van de gebieden te garanderen. Regulier onderhoud kent een jaarlijkse cyclus. Groot onderhoud heeft een cyclus groter dan één jaar. Voor het verrichten van groot onderhoud is deze voorziening beschikbaar. Het doel van deze voorziening is de lasten van groot onderhoud gelijkmatig over de jaren te verdelen.

	2014	2013
Saldo 1 januari	5.312.588	4.713.858
Bij: stortingen	811.709	1.045.567
Af: vrijval ten gunste van de rekening van baten en lasten	5.552.349	
Af: Onttrekkingen	571.948	446.837
	0	5.312.588

Specificatie stortingen	
- cf. meerjarenplanning grootonderhoud	811.709
	<u>811.709</u>

Specificatie onttrekkingen	
- uitgevoerde werkzaamheden grootonderhoud	571.948
- vrijval t.g.v. rekening van baten en lasten i.v.m. herrekening VZ GO	5.552.349
	<u>6.124.297</u>

Als gevolg van de doorlichting van de voorziening groot onderhoud vindt een vrijval aan de voorziening groot onderhoud plaats van € 5.552.349. Voor een toelichting over de aanleiding en systematiek wordt verwezen naar de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen, paragraaf 5.1.

6.4.4 Vlottende passiva

1. netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

☒ overige schulden.

	2014	2013
Crediteuren	434.010	710.277
	<u>434.010</u>	<u>710.277</u>

2. Overlopende passiva

☒ verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

	2014	2013
Nog te ontvangen facturen	248.195	44.706
Nog te betalen omzetbelasting	11.608	12.232
Nog te betalen lasten	17.945	457.965
	<u>277.748</u>	<u>514.923</u>

☒ de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

Omschrijving	Saldo 31-12-2013	Ontvangen bedragen	Vrijgevalfen of terug- betaalde bedragen	Saldo 31-12-2014
Waterjump	7.667		7.667	0
Zicht op de Grevelingen - Slikken v. Flakkee	0	35.200	5.094	30.106
Groen/Blauw				0
Stichting Zeeuws Duikwrak	18.324		18.324	0
Totaal	25.991	35.200	31.085	30.106

☒ overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen

2014	2013
230	240
230	240

6.5 Toelichting op de Programmarekening

6.5.1 Programma 1 Bestuur

PROGRAMMA 1 BESTUUR	REKENING 2013	POSITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WV 27/09/2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Bestuurlijke aangelegenheden	107.761	113.100	113.100	106.856	6.244 V
Totaal lasten	107.761	113.100	113.100	106.856	6.244 V
Baten					
Bestuurlijke aangelegenheden	396.802	339.136	339.136	365.790	26.654 V
Totaal baten	396.802	339.136	339.136	365.790	26.654 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	289.041	226.036	226.036	258.934	32.898 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	142	24 N
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	(116)	(142)	24 N
Kredieten					
Lasten	-	-	25.000	21.640	3.360 V
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	(25.000)	(31.640)	3.360 V
Saldo voor resultaatbestemming	289.041	226.036	202.916	217.152	36.234 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	362.648	339.136	339.136	339.136	-
Onttrekking reserves	-	-	25.000	21.640	3.360 N
Saldo resultaatbestemming	(362.648)	(339.136)	(314.136)	(317.406)	3.360 N
Saldo na resultaatbestemming	(63.607)	(113.100)	(113.216)	(60.344)	32.874 V

Toelichting:

Lasten	Omschrijving	Bedrag
	In de begroting is, voor de post bestuursproducten rekening gehouden met representatiekosten, drukwerk en abonnementen. Vanuit kostenverwijzing en de zorgverzekering samenwerking van de recreatieschappen Hartingdijk en Orsdelingen is behoudend omgegaan met de uitputting van deze budgetten. Hierdoor is een onderschrijving op de begroting gerealiseerd van € 6.050	5.947 V
Bestuursproducten	Niet van toepassing	297 V
Financien		6.344 V
Totaal		

Baten	Omschrijving	Bedrag
	Uw schip heeft een rekening courant lopen bij de ING bank. In het kader van het schakelbankieren is gesteld dat overloopte banksaldo bij het Rijk gestald moeten worden. Daartoe worden lopende bankrekeningen gekoppeld aan een rekening courant bij het Rijk. Voor de rekening courant bij de ING is dit proces nog niet voltooid. Hierdoor heeft het schip alsnog een rentebetal gerealiseerd van € 24.800. Daarnaast is op de reguliere betaalrekening nog een klein bedrag aan rente uitgekend van ongeveer € 1.800	26.654 V
Financien		
Totaal		26.654 V

6.5.2 Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

PROGRAMMA 2 BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Inrichting, Beheer en Exploitatie	2.654.180	2.442.202	2.441.253	2.418.854	22.399 V
Regelgeving & Handhaving	68.900	69.500	69.500	69.500	-
Communicatie	77.841	106.989	106.989	79.518	27.471 V
Totaal lasten	2.800.922	2.618.691	2.617.742	2.567.872	49.870 V
Baten					
Inrichting, Beheer en Exploitatie	2.090.314	1.875.048	2.083.119	2.065.312	12.193 V
Regelgeving & Handhaving	-	-	-	-	-
Communicatie	-	2.500	2.500	-	2.500 N
Totaal baten	2.090.314	1.877.548	2.085.619	2.065.312	9.893 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(710.607)	(741.143)	(532.123)	(472.560)	59.563 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	1	1	0 N
Diverse baten	16.836	-	16.262	5.621.881	5.605.619 V
Saldo diverse lasten en baten	16.836	-	16.261	5.621.880	5.605.619 V
Kredieten					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	(693.771)	(741.143)	(515.862)	5.149.319	5.665.181 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	35.982	20.000	25.380	25.380	-
Onttrekking reserves	679.873	684.454	953.232	953.232	-
Saldo resultaatbestemming	843.891	664.454	927.852	927.852	-
Saldo na resultaatbestemming	(49.880)	(76.650)	411.990	5.077.171	5.665.181 V

Toelichting

Lasten	Omschrijving	Bedrag
Terrainbeheer	Voordelig resultaat op het door Staatsbosbeheer uitgevoerde natuurbeheer door gunstige weers- en temperatuuromstandigheden	62.288 V
	De kosten voor huisvesting zijn lager omdat steeds meer kosten drukken op provinciale budgetten (automatisering, alarm, schoonmaak etc.) en doordat verschillende onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd in groot onderhoud	
	Hogere kosten parkeergeld doordat er meer storingen waren i.v.m. verouderde apparatuur	
	Lagere kosten uitvoering liggedregeling	
	Doordat de persnoolinstallaties gereviseerd zijn waren er minder storingen en verstoppingen dan voorzien	
Economisch Beheer	De lasten zijn bijna € 9.000 hoger dan geraamd. Specificatie hogere lasten: - Diverse Belastingen en heffingen N € 11.000 - Dotatie voorziening dubieuze debiteuren N € 55.000 - Verzekeringen V € 6.000	59.890 N
Communicatie	De kosten van communicatie liggen in lijn met 2013. In de begroting 2014 is rekening gehouden met een recreantenonderzoek. Voor dit onderzoek is meegelift met het schapsbrede recreantenonderzoek van het koepelschap, waardoor de kosten ruim € 13.000 meevallen.	27.471 V
Totaal		49.870 V

Baten	Omschrijving	Bedrag
Terrainbeheer	Tegenvallende opbrengsten betaald parkeren.	7.021 N
Economisch Beheer	De baten zijn € 19.000 hoger dan verwacht. Hoewel de erpachten achterblijven op de begroting (nadeel € 84.000) zijn de vergunningen, leges en ontheffingen ruim hoger (voordeel € 90.000). Voor het overige betreft het diverse kleinere afwijkingen.	19.214 V
Communicatie		2.500 N
Totaal		9.693 V

Diverse baten:

Vrijval voorziening Groot Onderhoud € 5.552.349 als gevolg van de uitgevoerde doorlichting. De aanleiding en toelichting is opgenomen in hoofdstuk 5.1, de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Vrijval reservering onderhoudskosten uit 2013 (€ 10.946). Uit voorzichtigheid was dit bedrag gereserveerd in 2013. De kosten worden niet meer verwacht.

Vrijval reservering sloop van restaurant 't Dolfijntje (haventje Repart) € 15.376. Deze kosten stonden uit voorzichtigheid nog op de balans. Op het schrijven van de juridische afdeling waarin de vordering wordt betwist is niets meer vernomen over de openstaande vordering.

Van de Stichting Zeeuws Duikwrak heeft het schap in 2013 een vergoeding terug ontvangen voor een bijdrage in de onderhoudskosten. Dit bedrag (€ 18.324) valt in 2014 vrij.

Op de balans stond nog een vooruit ontvangen bedrag van € 7.661 betreffende de waterjump. Deze is via een vrijval in de diverse baten geboekt.

6.5.3 Programma 3 Ontwikkeling

PROGRAMMA 3 ONTWIKKELINGEN	REKENING 2013	PRIMITIEVE BEGROTING 2014	BEGROTING NA WIJZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	117.188	117.400	117.400	117.480	80 N
Marketing & Productontwikkeling	16.200	16.300	16.300	16.300	-
Totaal lasten	133.388	133.700	133.700	133.780	80 N
Baten					
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	-	-	-	-	-
Marketing & Productontwikkeling	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(133.388)	(133.700)	(133.700)	(133.780)	80 N
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten	1.747.877	-	3.342.384	1.488.458	1.853.926 V
Baten	1.601.695	-	2.394.579	773.592	1.620.987 N
Saldo kredieten	(146.182)	-	(947.805)	(714.866)	232.939 V
Saldo voor resultaatbestemming	(279.570)	(133.700)	(1.681.505)	(846.647)	232.959 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	200.000	300.000	1.066.250	1.066.250	-
Onttrekking reserves	296.054	163.489	1.353.794	1.113.188	240.606 N
Saldo resultaatbestemming	96.054	(130.511)	287.544	46.938	240.606 N
Saldo na resultaatbestemming	(183.516)	(270.211)	(793.961)	(801.706)	7.747 N
Toelichting:					
Lasten	Omschrijving				Bedrag
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	Niet van toepassing				80 N
Marketing & Productontwikkeling					-
Totaal					80 N

6.5.4 Algemene Dekkingsmiddelen

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	REKENING 2013	PRIMITIEVE REKENING 2014	RECHTING NA WILZIGING 2014	REKENING 2014	RESULTAAT
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele Lasten	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Totaal lasten	-	7.100	7.100	-	7.100 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	467.770	467.100	467.100	467.100	-
Totaal baten	467.770	467.100	467.100	467.100	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	467.770	460.000	460.000	467.100	7.100 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	3.803	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	3.803	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten	-	-	-	-	-
Baten	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Saldo voor resultaatbestemming	471.573	460.000	460.000	467.100	7.100 V
Resultaatbestemming					
Storting reserves	99.638	-	-	-	-
Onttrekking reserves	43.169	-	35.189	35.189	-
Saldo resultaatbestemming	(56.469)	-	35.189	35.189	-
Saldo na resultaatbestemming	415.104	460.000	495.189	502.289	7.100 V
Toelichting:					
Lasten	Omschrijving				Bedrag
	Onder deze post is het budget voor onvoorziene kosten opgenomen.				7.100 V
Overige structurele Lasten	Gedurende 2014 is hier geen aanspraak op nodig geweest.				
Totaal					7.100 V

6.5.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

bestuurslid	functie(s)							
		beloning						
		sociale verzekeringspremies						
		belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen						
D.F. Weber	Voorzitter	voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn						
		duur van het dienstverband in het boekjaar (hele jaar = 1)						
C.M.M. Schönknecht-Vermeulen	Vice-voorzitter	uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband met specificaties dienstverband						
A.M. Verseput	Lid							
F.J. Tollenaar	Lid							

De genoemde vergoedingen zijn zowel over 2014 als over 2013 nihil en liggen dus onder de daarvoor gestelde wettelijke grens.

6.6 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

6.6.1 Langlopende verplichtingen

De meerjarige contracten zijn geïnventariseerd en in het volgende overzicht opgenomen. Het betreft vooral meerjarige bestekken regulier onderhoud.

Srt ond	Coda- nr	Projectnaam	2015	2016
GO	16549	GO: Renovatie persiïoolinstallaties	€ 44.066	€ 34.624
GO	16549	GR: Bommenede: loodsdeuren vervangen	€ 5.856	€ -
RO	18003	GR: RO gras, water en hygiëne	€ 360.000	€ -
GO	16549	GR: GO gras, water en hygiëne	€ 242.676	€ -

6.7 Overige gegevens

6.7.1 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die cijfermatig de jaarrekeninguitkomsten beïnvloeden.

6.7.2 Subsidieregister

Hier worden de meerjarige rechten en verplichtingen inzake verleende subsidies vermeld. Het betreft ontvangsten van derden die specifiek besteed moeten worden.

Project	Subsidiënr.	Subsidieomschrijving	Subsidiënr. 2014	Subsidiënr. 2015	Subsidiënr. 2016	Subsidiënr. 2017	Subsidiënr. 2018	Subsidiënr. 2019	Subsidiënr. 2020	Subsidiënr. 2021	Subsidiënr. 2022	Subsidiënr. 2023	Subsidiënr. 2024	Subsidiënr. 2025	Subsidiënr. 2026	Subsidiënr. 2027	Subsidiënr. 2028	Subsidiënr. 2029	Subsidiënr. 2030
Subsidiënr. 2014																			
Subsidiënr. 2015																			
Subsidiënr. 2016																			
Subsidiënr. 2017																			
Subsidiënr. 2018																			
Subsidiënr. 2019																			
Subsidiënr. 2020																			
Subsidiënr. 2021																			
Subsidiënr. 2022																			
Subsidiënr. 2023																			
Subsidiënr. 2024																			
Subsidiënr. 2025																			
Subsidiënr. 2026																			
Subsidiënr. 2027																			
Subsidiënr. 2028																			
Subsidiënr. 2029																			
Subsidiënr. 2030																			
Subsidiënr. 2031																			
Subsidiënr. 2032																			
Subsidiënr. 2033																			
Subsidiënr. 2034																			
Subsidiënr. 2035																			
Subsidiënr. 2036																			
Subsidiënr. 2037																			
Subsidiënr. 2038																			
Subsidiënr. 2039																			
Subsidiënr. 2040																			
Subsidiënr. 2041																			
Subsidiënr. 2042																			
Subsidiënr. 2043																			
Subsidiënr. 2044																			
Subsidiënr. 2045																			
Subsidiënr. 2046																			
Subsidiënr. 2047																			
Subsidiënr. 2048																			
Subsidiënr. 2049																			
Subsidiënr. 2050																			
Subsidiënr. 2051																			
Subsidiënr. 2052																			
Subsidiënr. 2053																			
Subsidiënr. 2054																			
Subsidiënr. 2055																			
Subsidiënr. 2056																			
Subsidiënr. 2057																			
Subsidiënr. 2058																			
Subsidiënr. 2059																			
Subsidiënr. 2060																			
Subsidiënr. 2061																			
Subsidiënr. 2062																			
Subsidiënr. 2063																			
Subsidiënr. 2064																			
Subsidiënr. 2065																			
Subsidiënr. 2066																			
Subsidiënr. 2067																			
Subsidiënr. 2068																			
Subsidiënr. 2069																			
Subsidiënr. 2070																			
Subsidiënr. 2071																			
Subsidiënr. 2072																			
Subsidiënr. 2073																			
Subsidiënr. 2074																			
Subsidiënr. 2075																			
Subsidiënr. 2076																			
Subsidiënr. 2077																			
Subsidiënr. 2078																			
Subsidiënr. 2079																			
Subsidiënr. 2080																			
Subsidiënr. 2081																			
Subsidiënr. 2082																			
Subsidiënr. 2083																			
Subsidiënr. 2084																			
Subsidiënr. 2085																			
Subsidiënr. 2086																			
Subsidiënr. 2087																			
Subsidiënr. 2088																			
Subsidiënr. 2089																			
Subsidiënr. 2090																			
Subsidiënr. 2091																			
Subsidiënr. 2092																			
Subsidiënr. 2093																			
Subsidiënr. 2094																			
Subsidiënr. 2095																			
Subsidiënr. 2096																			
Subsidiënr. 2097																			
Subsidiënr. 2098																			
Subsidiënr. 2099																			
Subsidiënr. 2100																			

6.7.3 Kredietenregister

Sluit datum	Krediet	Subsidie / bijdrage derden	Totaal Budget	Uitgaven t/m 2013	Uitgaven 2014	Restant
	090 - Grevelingen	6.246.635	11.302.663	3.788.235	3.357.688	4.150.782
dec-13	Watersportsstudie ZOG			6.979	-	6.979-
okt-14	Natura People Rond Grevelingen ZOG	290.000	580.000	303.142	32.719	244.139
jun-15	Natura People Algemeen ZOG		32.000	198.927	38.633	205.560-
dec-13	Gebieds Brouwerdam ZOG			10.803	-	10.803-
dec-16	Gebiedsontw. Slikken v Flakkee quick wins	250.750	501.500	24.639	24.615	452.246
dec-15	Inspiratiecentrum Grevelingen	2.950.000	3.250.000	538.304	1.897.676	814.020
dec-14	Ecchotel de Punt		143.272	106.392	-	37.880
dec-14	Hotspot Kwaliteit Openbare Ruimte	597.010	718.700	761.940	10.545	53.784-
dec-14	Hotspot Beachsport	200.000	200.000	181.928	-	38.072
dec-14	Hotspot Evenementen	237.500	300.000	196.073	-	103.927
dec-14	Hotspot Promotie en PR	67.500	57.500	27.150	21.416	6.935
dec-14	communicatieactiviteiten ZOG		2.639	2.639	-	0
dec-14	Hotspot Poort van Zeeland	1.325.000	1.437.500	868.349	440.282	128.869
dec-14	Kwaliteitsimpuls haven Battenoord		35.000	6.505	2.292	26.203
dec-14	Natura People Grevelingdebat 2013		14.075	14.075	-	0
dec-14	NP Buitenruimte Inspiratiecentrum	138.500	277.779	29.985	249.169	1.375-
dec-15	CaRe-Lands	220.375	220.375	8.011	178.165	34.179
dec-14	Parkeerterrein de wijde wereld		22.500	-	22.500	-
dec-15	WK Onderwaterfotografie 2015		15.000	-	-	15.000
dec-14	Onderzoek drempel brouwershaven		11.000	-	9.337	1.663
dec-18	ZOG II algemeen		2.062.400	-	286.156	1.776.244
dec-18	ZOG II entree Catpoint		25.000	-	19.605	5.395
dec-18	ZOG II Communicatie		86.600	-	2.125	84.475
dec-18	ZOG II Duurzame jachthaven van de toekomst		125.000	-	7.170	117.830
dec-15	ZOG II Ecchotel De Punt		101.000	-	108.524	7.524-
dec-15	Voorttoets natuurwetgeving Bommenede		5.000	-	1.560	3.440
dec-14	Liquidatie overh. rechten en plicht		25.000	-	-	25.000
dec-16	Verwijderen drempel Brouwershaven		186.000	-	-	186.000
dec-14	1e fase Gebiedsontwikk. De Punt		550.531	527.371	5.160	19.000
	Zicht op de Grevelingen 1.		317.292	-	-	317.292

6.7.4 Bestemming van het resultaat

Uit de voorliggende jaarrekening 2014 resulteert een voordelig saldo van € 5.697.408

6.7.5 Controleverklaring

6.7.6 Samenstelling bestuur 2014

Leden Dagelijks Bestuur

Naam	Gemeente/organisatie	Functie
De heer J.F. Weber	Provincie Zuid-Holland	Voorzitter
Mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen	Provincie Zeeland	Vice-voorzitter
De heer A.M. Verseput	Gemeente Schouwen-Duiveland	
De heer F.J. Tollenaar	Gemeente Goeree-Overflakkee	

Leden Algemeen Bestuur

Naam	Gemeente/organisatie	Plaatsvervanger
De heer J.F. Weber	Provincie Zuid-Holland	De heer R.A.M. van der Sande
Mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen	Provincie Zeeland	De heer C. van Beveren
De heer A.M. Verseput	Gemeente Schouwen-Duiveland	Mevrouw A.M.J. van Burg
De heer F.J. Tollenaar	Gemeente Goeree-Overflakkee	De heer A.J.C. van der Vlugt

Adviseurs

Naam	Organisatie
De heer C. de Lange	Staatsbosbeheer
De heer G.J. Schelling	Waterschap Hollandse Delta
De heer M. Heijdens	Rijkswaterstaat, Waterdistrict Zeeuwse Delta
De heer W.V.L. Ginjaar	Waterschap Schelde Stromen
De heer H. Botterweg	Watersportverbond regio Deltawateren

6.7.7 Deelnemersbijdrage per deelnemer

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage	Inwoneraantallen per 1/1/2013
Provincie Zuid-Holland	291.938	62,5%	
Provincie Zeeland	116.775	25,0%	
Gemeente Goeree-Overflakkee	34.207	12,5%	48.312
Gemeente Schouwen-Duiveland	24.180		34.151
TOTAAL	467.100		

